

Tilinpäätös vuodelta 2015

Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja
TEM raportteja
8/2016

TYÖ- JA ELINKEINOMINISTERIÖ
ARBETS- OCH NÄRINGSMINISTERIET
MINISTRY OF EMPLOYMENT AND THE ECONOMY

Tilinpäätös vuodelta 2015

ISSN verkkojulkaisu 1797-3562

ISBN verkkojulkaisu 978-952-327-087-9

SISÄLLYS

1	TOIMINTAKERTOMUS	4
1.1	Johdon katsaus	4
1.2	Vaikuttavuus	5
1.2.1	Toiminnan vaikuttavuus	6
1.2.2	Siirto- ja sijoitusmenojen vaikuttavuus	32
1.3	Toiminnallinen tehokkuus	47
1.3.1	Toiminnan tuottavuus	48
1.3.2	Toiminnan taloudellisuus	49
1.3.3	Maksullisen toiminnan tulos ja kannattavuus	49
1.3.4	Yhteisrahoitteisen toiminnan kustannusvastaavuus	50
1.4	Tuotokset ja laadunhallinta	52
1.4.1	Suoritteiden määrät ja aikaansaadut julkishyödykkeet	52
1.4.2	Palvelukyky sekä suoritteiden ja julkishyödykkeiden laatu	52
1.5	Henkisten voimavarojen hallinta ja kehittäminen	54
1.6	Tilinpäätösanalyysi	58
1.6.1	Rahoituksen rakenne	58
1.6.2	Talousarvion toteutuminen	61
1.6.3	Tase	67
1.7	Sisäisen valvonnan arviointi- ja vahvistuslausuma	68
1.8	Arviointien tulokset	69
1.9	Yhteenveto havaituista virheistä, väärinkäytöksistä ja takaisinperinnöistä	70
2	TILINPÄÄTÖSLASKELMAT JA NIIDEN LIITTEENÄ ANNETTAVAT TIEDOT	70
2.1	Talousarvion toteutumalaskelma	71
2.2	Tuotto- ja kululaskelma	79
2.3	Tase	81
3	LIITETIEDOT	83
4	ALLEKIRJOITUKSET	102

1 TOIMINTAKERTOMUS

1.1 Johdon katsaus

Suomen talouden tila ei edelleenkään osoittanut merkittäviä elpymisen merkkejä. Bruttokansantuotteen kasvu jää nollan tuntumaan ja työllisyyskehitys oli sen verran vaatimatonta, että työttömyysaste asettuu ennakoarvioiden mukaan 9,4 prosenttiin vuonna 2015. Samanaikaisesti julkisen talouden velkaantuminen on jatkanut kasvuun.

Vaikka talouskehitys on ollut heikkoa, on Suomella edelleen lukuisia vahvuuksia, kuten osaaminen, innovaatiot, halu uudistua ja toimivat instituutiot. Monista vahvuuksista huolimatta emme ole onnistuneet pärjäämään riittävän hyvin globaalissa kilpailussa.

Suomen kilpailukyky on saatava paremmalle uralle, jotta vientiyrityksemme pystyvät menestymään ja kansakuntamme voisi menestyä kansainvälisessä kilpailussa. Kilpailukyvyn lisäksi Suomi tarvitsee palkkamalattia ja toimintaympäristön, johon niin kotimaisten kuin ulkomaisten yritysten on kannattavaa investoida. Kilpailukyvyn parantamiseksi ja Suomen talouden saattamiseksi kestävä kasvun uralle hallitus aloitti kattavan yhteiskuntasopimuksen valmistelun: keskustelut ja valmistelu työelämän osapuolten välillä jatkuvat vuonna 2016.

Pääministeri Juha Sipilän hallitusohjelma valmistui toukokuussa ja työ kohden hallitusohjelman visiota – ”Suomi 2025 – yhdessä rakennettu” – käynnistyi. Työ- ja elinkeinoministeriöllä ja sen konsernin toimijoilla on merkittävä rooli hallitusohjelman toteuttamisessa.

Hallitusohjelmaan sisältyvistä viidestä strategisesta painopisteestä työ- ja elinkeinoministeriöllä on keskeinen rooli kahdessa: työllisyys- ja kilpailukyky sekä biotalous ja puhtaat ratkaisut. Lisäksi ministeriö osallistuu lukuisiin muihin strategisten painopisteiden sisältämiin kärkihankkeisiin, joiden toimeenpano käynnistyi laajalla rintamalla. Kärkihankkeisiin osoitetaan vuosina 2016–2018 lisärahoitusta 1 mrd. euroa, josta 369 milj. euroa työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan käyttöön. Lisäksi kärkihankerahoitusta ohjataan 600 milj. euroa liikenneverkoston korjausvelan vähentämiseen.

Hallitusohjelma sisälsi myös täysin välttämättömät valtiontalouden sopeuttamistoimet, joita TEM- konserniin kohdentui muun muassa Innovaatorahoituskeskus Teke-sin avustuksiin, työllisyymäärärahoihin ja uusiutuvan energian tuotantotukiin. Sopeutustoimina käynnistettiin myös Innovatiiviset kaupungit -ohjelman hallittu alasajo.

Vuoden 2015 aikana Eurooppaa ravisteli räjähdysmäisesti kasvanut pakolaisten määrän kasvu: tämä näkyi myös Suomessa ja oli yksi keskeisimpiä TEM:n toimintakokonaisuuksia syksyn 2015 aikana. Turvapaikanhakijoiden määrän voimakkaan kasvun seurauksena käynnistettiin toimenpiteiden valmistelu oleskeluluvan saaneiden turvapaikanhakijoiden kotoutumiseksi ja työllistämiseksi. Maahanmuuttajien kotoutumisen ja työllistymisen edistämiseksi pääpaino oli kotoutumiskoulutuksen kehittämiseksi, paikallisen kotouttamistyön osaamisen vahvistamisessa ja pakolaisten kuntaan osoittamisen tehostamisessa.

Ministeriön hallinnonala on kokenut muutoksia lähes joka vuosi sen olemassaolon ajan: niin myös vuonna 2015. Vuoden aikana valmisteltiin Finpro ry:n yhtiöittäminen ja uusi yhtiö aloitti toimintansa 1.1.2016.

TEM- konserniin perustettiin kaksi täysin uutta valtionyhtiötä: Terrafame Group Oy ja Baltic Connector Oy. Terrafame Group Oy:n omistama Terrafame Oy osti Talvivaara Sotkamo Oy:n liiketoiminnan konkurssipesältä ja käynnisti kaivoksen ylösajon syksyllä 2015. Valtioneuvoston kanslia perusti lokakuussa valtion kokonaan omistaman erityistehtäväyhtiö Baltic Connector Oy:n, joka siirrettiin myöhemmin TEM- konserniin. Yhtiön tehtävänä on toteuttaa Suomen ja Viron maakaasuverkot yhdistävä kaasunsiirotputki sekä jatkossa harjoittaa kaasun siirtoliiketoimintaa omistamassaan siirtoverkossa tai vuokrata omistamaansa siirtoverkkoa toisille siirtoverkonhaltijoille.

Kesällä 2015 käynnistettiin ministeriön organisaatiouudistus, jonka tavoitteena oli muodostaa aiempaa yhtenäisempi ministeriö. Keskeisessä roolissa elinkeino- ja työllisyyspolitiikkojen yhdistämisessä on konserniohjausyksikköön organisoitu politiikka-suunnittelu. Sen tehtävänä on luoda uutta kasvupolitiikkaa tiiviissä yhteistyössä ministeriön osastojen ja konsernin toimijoiden kanssa. Konserniohjausyksikköön organisoitiin myös kolme ministeriön toiminnan läpileikkaavaa hanketta: aluehallintouudistukseen ja kotouttamiskokonaisuuteen liittyvät hankkeet aloittivat toimintansa syksyllä ja kasvupalvelu-hanke keväällä 2016.

Uudistuksen seurauksena TIETO- osasto lakkautettiin 1.2.2016 ja sen tehtävät siirrettiin ministeriön muihin toimintayksiköihin ja osittain ELY-keskusten kehittämis- ja hallintoyksikköön. Uudistuksessa alueosastolle koottiin hajallaan olleet yrityspalvelut ja osaston nimi muutettiin yritys- ja alueosastoksi alkuvuodesta 2016.

1.2 Vaikuttavuus

Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan perustehtävänä on huolehtia Suomen innovaatiotoiminnan ja yritysten toimintaympäristöstä, työ-, hyödyke- ja energiamarkkinoiden toimivuudesta, työntekijöiden työllistymisedellytyksistä sekä alueiden tasapainoisesta kehittämisestä globaalissa taloudessa.

Ministeriön visiossa Suomi on kestävänsä taloudellisen kehityksen, vakaan tuottavuuden kasvun ja korkean työllisyyden maa. Kansainvälisissä kilpailukyky ja hyvinvointi-vertailuissa Suomi on maailman huippua. Tämä menestys perustuu huippuosaamiseen, innovaatioihin, yrittäjyyteen, luovuuteen, aktiiviseen työvoimapolitiikkaan, työelämän kehittämiseen, toimiviin hyödykemarkkinoihin, määrätietoiseen energia- ja ilmastopolitiikkaan, alueiden elinvoimaisuuteen ja kansainvälisyyteen.

1.2.1 Toiminnan vaikuttavuus

Työ- ja elinkeinoministeriö asetti vuodelle 2015 toimialalleen seuraavat konsernistrategian tavoitelinjauksesta johdetut yhteiskunnalliset vaikuttavuustavoitteet;

- korkean arvonlisän yritystoiminta kasvaa,
- nuoriso- ja pitkäaikaistyöttömyys vähenee ja työelämän laatu parantuu,
- rakenteelliset kilpailun esteet vähenevät ja
- Suomen energiaomavaraisuus kasvaa.

Työ- ja elinkeinoministeriö toteuttaa hallituksen työ- ja elinkeinopolitiikkaa yhdessä hallinnonalan yksiköiden ja yhteistyössä muiden ministeriöiden kanssa. TEM- konserni on suomalaisen työ- ja elinkeinoelämän toimintaympäristön rakentaja. Konsernin tärkeimpänä tavoitteena on kestäväällä pohjalla oleva korkea työllisyys. Tavoitteen pääsemiseksi konserni edistää kasvua, tuottavuutta, osaamista sekä talouden ja alueiden kansainvälistä kilpailukykyä. Konsernin toimenpitein on keskeistä kasvat-
taa yksityisrahoitteisten työpaikkojen määrää.

Elinkeino- ja innovaatiopolitiikka

Elinkeino- ja innovaatiopolitiikan toimet kohdistuvat uudistuviin ja kasvuhakuisiin yrityksiin

Elinkeino- ja innovaatiopolitiikalla on osaltaan vahvistettu yritysten kilpailukyvyn ja talouden kasvun edellytyksiä. Toimenpiteitä on kohdistettu erityisesti kasvun uusien lähteiden ja kilpailukyvyn vahvistamiseen rakenteita uudistamalla ja tuottavuuden kasvun nopeuttamiseen.

Taulukko 1: Elinkeino- ja innovaatiopolitiikan toimien kohdistaminen uusiutuviin ja kasvuhakuisiin yrityksiin

	Toteuma 2012	Toteuma 2013	Toteuma 2014	Tavoite 2015
Alkavien yritysten osuus yrityskannata, %	8,9	8,5	8,1	10
Lopettaneiden yritysten osuus yrityskannasta, %	7,2	7,8	8,7	7
Alkaviin yrityksiin tehtyjen riskisijoitusten määrä (suomalaisten pääomasijoitusyhtiöiden sijoitukset ulkomaisten pääomasijoittajien sijoitukset), milj. euroa	79	134	124	>350
Kasvuyritysten* tuottamien työpaikkojen määrä (ed. 3 vuotta) * yli 3 hengen yritykset ja kasvu yli 20%. Aito kasvu (mm. yritysjärjestelyjen vaikutukset otettu huomioon).	26 800	27 181	23 298	>15 000
Julkisesti tuetun viennin osuus kokonaisviennistä (%)	4,5	3,8	3,6	4,5
Ulkomaisten pääomasijoitusten määrä (venture- ja buy-out sijoitukset suomalaisiin rahastoihin sekä ulkomaisten pääomasijoittajien sijoitukset yrityksiin), milj. euroa	n. 271	451	389	>351

Vauhdittaakseen talouden uudistumista Tekesin rahoitusta ja toimenpiteitä on suunnattu erityisesti kansainvälistymällä kasvua hakeville yrityksille rohkeaan liiketoiminnan uudistamiseen. Yritysten riskinottohalukkuuden vähentyminen näkyy kuitenkin vähäisempänä kysyntänä sekä pienempinä ja lyhyempikestoisina hankkeina. Yritysten liikevaihdon kehitys on ollut heikompa kuin edellisenä vuonna, johtuen osittain yleisestä taloustilanteesta.

Nuorten, nopeasti kasvavien yritysten määrä on säilynyt lähes ennallaan ja pk-yritysten osuus Tekesin yritysrahoituksen saajista on kasvanut vuoden 2014 63 prosentista 70 prosenttiin vuonna 2015. Vuonna 2015 Tekes rahoitti 702 startupia 140 miljoonalla eurolla. Tekesin rahoitus lisää yritysten kasvua kuten työllisyyttä, investointeja ja liikevaihdon kasvua. ETLAn selvityksen mukaan Tekesin vuosina 2003–2005 rahoittamiin startupeihin oli syntynyt vuoteen 2013 mennessä 3 000 uutta, pääosin korkeaa osaamista vaativaa työpaikkaa. Tekesin rahoittamien pk-yritysten liikevaihto kasvoi kahdella miljardilla eurolla kolmessa vuodessa projektin päätymisestä.

VTT:llä on merkittävä rooli pk-yritysten kasvun vauhdittamisessa. Pk-yritysten liikevaihto on kasvanut keskimäärin 44 %, tuottavuus 21 % ja henkilöstö 17 % VTT:n kannassa kehitetyn innovaation jälkeen¹.

Julkisten rahoituspalvelujen riskinotto lisääntyy

Pääministeri Juha Sipilän hallituksen strategisen ohjelman mukaisesti Suomen talous ja työllisyys kyetään kääntämään kasvuun yrittäjyyden ja työn tekemisen kautta. Toimet kilpailukyvyä parantamiseksi vahvistavat vientiä ja kotimarkkinoilla toimivien yritysten toimintaedellytyksiä. Yritysten rahoituksen, oman pääoman ja riskinottokyvyn vahvistamiseksi hallitus tekee toimia, jotka vaikuttavat aloittavien yritysten, nopean kasvun yritysten ja sukupolvenvaihdosta tekevien yritysten tarpeisiin.

Hallituskauden kärkihankkeissa (työllisyys ja kilpailukyky) hallitus tavoittelee yritysten rahoitusaseman ja oman pääoman aseman vahvistamista. Hallitus edistää merkittävästi, mutta markkinaehtoiseen tarpeeseen perustuvaa lisärahoituksen kokoamista yritysrahoitukseen.

Hallituksen toimintasuunnitelmassa strategisen hallitusohjelman kärkihankkeiden ja reformien toimeenpanemiseksi hallituksen tavoitteena on yritysten rahoitusaseman ja oman pääoman aseman vahvistaminen. Kasvurahoitusta vahvistetaan lisäämällä julkisten rahoituslaitosten (Finnvera Oyj, Suomen Teollisuussijoitus Oy, Tekes) etenkin kasvaville pk-yrityksille kanavoimia voimavaroja. Tässä hyödynnetään myös EU:n kasvurahoituksen välineitä.

Finnvera Oyj rahoitti vuonna 2015 pk-rahoituksessa lähes 3 600 aloittavaa yritystä sekä noin 2 100 kasvuyritystä. Lisäksi Finnvera Oyj myötävaikutti rahoituksellaan yli 8 600 uuden työpaikan syntymiseen. Finnvera Oyj:lla oli vuoden 2015 lopussa noin 29 500 asiakasta ja sen vastuukanta oli pk-rahoituksessa EU:n pk-määritelmää suurempien yritysten rahoitus huomioiden 2,7 mrd. euroa sekä viennin rahoituksessa 17,0 mrd. euroa.

Viennin rahoituksen takuutarjoustien määrä vuonna 2015 nousi edellisvuodesta noin 30 prosentilla 6,6 miljardiin euroon. Kasvuun vaikutti se, että osa vientikauppoihin

¹ Lähde: SFINNO-tietokanta: Suomalaisissa pk-yrityksissä tehdyt innovaatiot 1982–2012. Tilastokeskus ja Suomen Asiakastieto Oy.

liittyvistä, edellisenä vuonna kesken olleista luotto- sopimusneuvotteluista saatiin päätökseen vuonna 2015. Viennin rahoitus pyrkii parantamaan osaltaan suomalaisten vientiyritysten edellytyksiä menestyä globaaleilla markkinoilla. Finnvera Oyj:n varainhankintaan perustuvan rahoitusjärjestelmän puitteissa (1543/2011) Suomen Vientiluotto Oy allekirjoitti vuonna 2015 yhteensä 3,4 miljardin euron arvosta vienti- ja alusluottosopimuksia ja antoi ehdollisia rahoitustarjouksia yhteensä 4,1 mrd. euron arvosta. Rahoitushakemuksia vastaanotettiin yhteensä 7,2 miljardin euron arvosta. Viennin rahoituksen kysyntä on kasvanut rahoitusmarkkinoiden tarjonnan kiristyessä erityisesti pitkäaikaisessa viennin rahoituksessa.

Vuoden 2015 alusta Finnvera Oyj:n on ollut mahdollista rahoittaa EU:n pk- määritelmää suurempia yrityksiä aina 300 miljoonan euron liikevaihtoon asti. Finnvera Oyj myönsi vuonna 2015 rahoitusta pk-yrityksille ja EU:n pk- määritelmää suuremmille yrityksille kotimaassa yhteensä 1,1 miljardia euroa, mikä oli noin 11 prosenttia enemmän kuin vuonna 2014. Kasvuun vaikutti osaltaan vuoden 2015 alusta saatu mandaatti rahoittaa pk-yrityksiä suurempia yrityksiä, lisääntyneet omistusvaihdokset ja aiemmin myönnettyjen rahoitusten uudelleenjärjestelyt. Kärkihankkeena vuoden 2015 aikana valmisteltiin lisäksi pk- ja mid cap -yritysten kasvua tukevan välirahoitusvälineen, niin sanotun juniorirahoituksen käyttöönottoa. Tähän liittyen valtioneuvosto päätti 17.12.2015, että Finnvera Oyj voi myöntää juniorilainoja enintään 300 miljoonaa euroa kolmen vuoden aikana, ja että valtio korvaa näistä Finnvera Oyj:lle mahdollisesti syntyvistä tappioista 75 prosenttia koko maassa.

Finnveralla on jatkossa entistä paremmat mahdollisuudet olla mukana suomalaisten yritysten vientikauppoihin liittyvissä rahoitusjärjestelyissä. Finnvera Oyj sai 1.5.2015 alkaen mahdollisuuden taata vientiluottojen jälleenrahoitusta. Jälleenrahoitustakuu on vientikauppojen rahoituksen järjestämiseksi myönnettävä erillinen, ostajalle myönnetyn vientiluoton rahoittamiseen liittyvä takuu. Finnvera Oyj voi myöntää takuun esimerkiksi institutionaaliselle sijoittajalle, joka jälleenrahoittaa pankin myöntämän vientiluoton. Takuuta voidaan hyödyntää myös kotimaisten, vientiä hyödyttävien investointien rahoitusjärjestelyissä.

Finnvera Oyj osallistui katsauskaudella rahoituksellaan useisiin asiakasyrityksissä tapahtuneisiin merkittäviin yritys- ja rahoitusjärjestelyihin, joilla oli muun muassa laajoja työllisyysvaikutuksia. Hallitusohjelman mukaisesti viennin rahoituksen säilyttäminen keskeisten kilpailijamaiden tasolla edellyttää Finnvera Oyj:n valtuuksien korottamista, mikä johti 17.12.2015 valtioneuvoston esitykseen tarvittaviksi lakimuutoksiksi yhtenä kärkihankkeena.

Kärkihankkeiden toimeenpanon osalta Finnvera Oyj valmisteli myös omistajavaihdosten rahoitusohjelmaa ja kehitti pk-yritysten pienten vientikauppojen rahoitusvälineitä, joiden pilotointi tapahtuu vuoden 2016 alussa.

Edellä todettujen muutosten tavoitteena on ollut yritysten toimintaedellytysten ja rahoitusmarkkinoiden toiminnan parantaminen sekä Suomen talouden vahvistaminen. Tarkoitus on ollut hakea uusia rahoituksen keinoja ja monipuolistaa rahoitusvaihtoehtoja.

Myös valtion pääomasijoitustoimintaan liittyvän riskinoton arvioidaan lähtökohtaisesti lisääntyvän sijoitusten kohdistuessa aikaisempaa enemmän alkaviin ja kasvaviin yrityksiin. Valtion pääomasijoitustoimintaa kohdistettiin erityisesti alkuvaiheen toimintaan ja kasvuyrityksiin osana keväällä 2013 linjattua kasvurahoitusohjelmaa.

Suomen Teollisuussijoitus Oy:n yhdessä institutionaalisten sijoittajien kanssa vuonna 2014 perustama 130 miljoonan euron Kasvurahastojen rahasto II (KRR II) teki kolme uutta sijoitusta kasvuyrityksiin sijoitaviin kohderahastoihin. Vuoden lopussa KRR II:lla sijoituksia oli viidessä rahastossa yhteensä 62,5 miljoonalla eurolla. Vuonna 2014 käynnistetystä Uudistuva teollisuus -sijoitusohjelmasta oli vuoden loppuun mennessä tehty sijoituksia 17 yritykseen yhteensä 46 miljoonalla eurolla. Ohjelman teemoina ovat hallituksen painospistealueet, kuten biotalouden, cleantechin, digialan, terveysalan yritykset. Merkittävimpiä tapahtumia vuonna 2015 olivat Meyer Turku Oy:n omistusjärjestelyn saattaminen loppuun telakan siirrettyä kokonaan Meyerin omistukseen, sijoitus Kotka Mills Oy:öön sekä sijoitus Rauman telakkaa ope-roivaan Rauma Marine Construction Oy:öön. Vuoden aikana käynnistettiin myös uusi 25 miljoonan euron suuruinen sijoitusohjelma, jonka tavoitteena on hankkia ulkomaisia sijoituksia ja osaamista suomalaisiin kasvuyrityksiin.

Teollisuussijoitus teki vuoden aikana seitsemän uutta rahastosijoitusta yhteensä 67 miljoonalla eurolla ja suorita sijoituksia 14 yritykseen yhteensä 26 miljoonalla eurolla. Yhtiön verkoston kautta kanavoitui kotimaisen pääoman lisäksi 113 miljoonaa euroa ulkomaisia sijoituksia ja sijoitussitoumuksia suomalaisiin kohteisiin. Viimeisen viiden vuoden aikana yhtiön rahastosijoitukset ja suorat sijoitukset ovat katalysoineet rahastoihin ja kohdeyrityksiin muuta pääomaa keskimäärin 8,6-kertaisesti. Yhtiön hallinnoimat pääomasijoitukset olivat vuoden lopussa yhteensä 870 milj. euroa ja sen sijoituskohteena oli 91 rahastoa ja 53 suoraa kohdeyritystä. Teollisuussijoituksen kohdeyritysten työpaikkojen kokonaismäärä kasvoi noin 3 000 työpaikalla eli 8 % vuoden 2014 aikana, kun kokonaistyöllisyys Suomessa supistui 0,4 %. Työpaikkoja kohdeyrityksissä oli vuoden 2014 lopussa yhteensä 43 300 työpaikkaa. Teollisuussijoituksen kohdeyritysten yhteenlaskettu liikevaihto Suomessa kasvoi vuoden 2014 aikana noin 400 miljoonalla eurolla eli 11 %. Kohdeyritysten liikevaihto oli Suomessa yhteensä 4,8 miljardia euroa vuonna 2014. Niin ikään kohdeyritysten vienti kasvoi vuonna 2014 edellisestä vuodesta 22 % ja oli selvästi yli miljardi euroa.

Rahastosijoittajana toimivan Tekes Pääomasijoitus Oy:n toiminta käynnistyi vuonna 2014. Yhtiö kohdistaa toimintansa alkavan vaiheen venture capital -rahastoihin ja voi tarvittaessa käyttää epäsymmetristä voitonjakoa yksityisen riskipääoman kanavoimiseksi alkuvaiheen riskirahoitukseen. Yhtiön sijoitukset rahastoihin voivat sisältää valtioneuvoston tukea ja yhtiön riskirahoitusohjelma on ilmoitettu Euroopan unionille. Yhtiön toimintaan on tarkoitettu vuotuinen 20 miljoonan euron määräraha lähivuosina, jonka avulla on tarkoitettu katalysoida vähintään saman verran yksityistä riskirahaa kuhunkin kohderahastoon. Tekes Pääomasijoitus Oy vastaanotti ensimmäiset sijoitushakemukset tammikuussa ja syksyllä 2015 toteutuivat ensimmäiset kaksi sijoitusta yhtiön riskirahoitusohjelmasta. Yhtiön uusien sijoitussitoumuksien määrä oli 12 miljoonaa euroa ja rahastojen yhteenlaskettu koko vuoden 2015 lopulla oli 35 miljoonaa euroa. Yhtiöllä on rahasto-osuuksia kahdeksassa venture capital -rahastossa ja näiden yhteenlasketut rahastokoot Vigo- rahastosijoitukset mukaan lukien olivat noin 75 miljoonaa euroa. Lisäksi hallituksen kärkihanketoimenpiteenä valmisteltiin tutkimuslähtöisten yritysten varhaisen kasvun tukemista pääomasijoittamisen kautta, mihin Tekes Pääomasijoitus Oy:lle on osoitettu 10 miljoonan euron lisärahoitus vuoden 2016 valtion talousarviossa. Tekes Pääomasijoitus Oy on käynnistänyt tunnustelut potentiaalisten yksityisten rahoittajien kanssa.

Finnveran suora pääomasijoitustoiminta, Aloituserahasto Vera Oy:n kautta, jatkui tarkasteluvuonna. Aloituserahasto Vera Oy teki uusia sijoituksia 7 kpl ja jatkosijoituksia 54 kohdeyritykseen yhteensä noin 15,7 miljoonalla eurolla. Työnjakopäätöksen mukaan

Finnvera Oyj lopettaa ensisijoitustoiminnan vuoden 2017 loppuun mennessä. Siihen asti yhtiön toimintaa rahoitetaan vuosittain 5 miljoonalla eurolla.

Vigo- yrityskiihdyttämöohjelma tuli vuoden 2015 lopussa toimineeksi alun alkaen suunnitellut kuusi vuotta. Ohjelma saavutti alkuperäiset tavoitteensa etuajassa jo vuoden 2013 aikana, kun ylitettiin 200 miljoonan euron rajan yksityisten pääomasijoitusten saannissa kiihdyttämöiden valitsemiin kohdeyrityksiin. Viime vuoden lopussa toiminnassa oli 10 kiihdyttämöä ja niiden portfolioissa oli yhteensä yli 150 kohdeyritystä. Kiihdyttämöiden avustuksella on kohdeyrityksiin nostettu rahoitusta tällä hetkellä noin 400 miljoonaa euroa. Tästä yksityisen rahoituksen osuus on 300 miljoonaa euroa, josta yksityistä ulkomaista rahoitusta on yli 200 miljoonaa. Lisäksi useat kiihdyttämöistä ovat keränneet toimintansa osaksi myös rahaston ja yksi kiihdyttämöistä on listautunut OMX:n First North -listalle Helsingissä ja aikoo listautua myös Tukholmassa. Osa rahastoista on kasvanut alkuperäiseltä kooltaan. Ohjelmassa on onnistuttu kehittämään Suomen pääomasijoitusmarkkinoita uudensuomalaisilla toimijoilla. Vuoden 2015 aikana on valmisteltu kiihdyttämötoiminnan seuraavaa vaihetta ja eri toimijoiden roolia ja osuutta siinä.

Hallitusohjelman mukaan tehostetaan toimenpiteitä EU:n strategisten investointien rahastosta (ESIR) ja muista EU-lähteistä (EIP, EIR, Horisontti2020 ja COSME) suomalaisille yrityksille ja infrastruktuurihankkeille saatavissa olevan rahoituksen hyödyntämiseksi. Näillä toimenpiteillä tavoitellaan yhteensä yhden miljardin euron lisärahoitusta Suomeen hallituskauden aikana. Euroopan strategisten investointien rahaston ESIRin tehokkaammaksi hyödyntämiseksi käynnistettiin TEM:n johdolla vuoden 2015 loppupuolella ESIR- investointineuvontapalvelu, joka neuvoo suomalaisia yrityksiä ja organisaatioita. Neuvontapalvelun toteuttamiseen kilpailutettiin Kuntarahoitus Oy:n tytäryhtiö Inspira Oy. ESIRin hyödyntämisen onnistumisesta huolehdittiin kansallisen neuvontapalvelun järjestämisellä puhelin- ja nettipalveluineen, eri puolilla maata järjestetyillä tiedotustilaisuuksilla, rahoituksen välittäjäorganisaatioiden tapaamisilla sekä tiiviillä yhteydenpidolla EU:n komissioon, Euroopan investointipankkiin ja Euroopan investointirahastoon.

Yritysten vienti ja kansainvälistyminen lisääntyvät ja kansainvälistynyt yritystoiminta monipuolistuu

Kansainvälinen taloustilanne, erityisesti Venäjällä, on vaikuttanut negatiivisesti Suomen vientiin erityisesti investointihyödykkeiden ja business-to-business -liiketoiminnan osalta. Yritysten viennin ja kansainvälistymisen edistämiseksi tuetaan yritysten ponnisteluja vahvistaa asemaansa nykyisillä markkinoilla, hakea uusia markkinoita sekä olemassa oleville että uusille tuotteille ja palveluille. Edistämistyötä tehdään Team Finland -yhteistyössä. Finpron toimintaa uudistettiin vuonna 2014 siten, että uudistuksen myötä Finprolle myönnettävä yleisavustus kohdennettiin kokonaisuudessaan sen yrityksille tarjoamien julkisten palvelujen tuottamiseen. Vuoden 2014 lopussa Matkailun edistämiskeskuksen (=MEK) toiminnot lakkautettiin ja ne sulautettiin osaksi Finpro ry:n Visit Finland -toimintaa.

Vuonna 2015 työ- ja elinkeinoministeriö perusti uuden, valtion kokonaan omistaman julkisia palveluita tuottavan ja voittoa tavoittelemattoman Finpro Oy:n, johon Finpro ry:n toiminnot sulautetaan. Uudistusprosessilla vahvistetaan Finpron julkisia kansainvälistymisen edistämispalveluita ja kohennetaan erityisesti pk-yritysten saamaa Team Finland -palvelua. Finpro Oy aloitti toimintansa 1.1.2016, eikä yhtiöittämisellä ole merkittäviä vaikutuksia Finpron operatiiviseen toimintaan. Yhtiöittäminen vie loppuun laajan uudistus- ja kehitysprosessin, jossa Finpron toiminta on muutettu yksin-

omaan julkisia palveluja tuottavaksi yhteisöksi. Uudistusten myötä Finpro ry:n toiminta on jaettu kolmeen osaan: Export Finland edistää suomalaisyritysten kasvua, kilpailukykyä ja kansainvälistymistä, Invest in Finland ulkomaisia investointeja ja pääomasijoituksia Suomeen sekä Visit Finland Suomeen suuntautuvaa matkailua.

Hallitus osoitti syksyn 2015 kehysriihen päätöksen mukaan yritysten kansainvälistymiseen sekä ulkomaisten investointien ja matkailun edistämiseen vuosille 2016–2018 yhteensä 25 miljoonaa euroa Team Finland -kasvuohjelmaan. Tästä on tarkoitus käyttää yritysten yhteismessuavustuksiin noin 9 miljoonaa euroa. Valtion vuoden 2015 talousarviossa ko. toimintaan osoitettiin 13,8 miljoonaa euroa ja vuoden 2014 talousarviossa 35,3 miljoonaa euroa. Team Finland -kasvuohjelmaan on täten käytettävissä vuosina 2014–2018 yhteensä 74,1 miljoonaa euroa. Ohjelmalla panostetaan erityisesti uusiin kasvualoihin, cleantechiin, bio- ja luonnonvaratalouteen, arktiseen liiketoimintaan sekä digitalisaation luomiin mahdollisuuksiin.

Taulukko 2: Pk-yritysten kansainvälistymisvalmiudet paranevat

	2013	2014	2015
Pk-yritysten tavaravienti, mrd. euroa	7,5	7,7	5,6*
Pk-yritysten osuus koko tavaraviennistä (%)	13,4	13,8	14,0*

* Vuoden 2015 arvot ajanjaksolla 1.1.–30.9.2015

Lähde: Tulli, tilastointi

Pk-yritysten kansainvälistymisen edistäminen toteutetaan osana Team Finland -toimintamallia. Vuoden 2015 alusta alkaen yritysten kansainvälistymisrahoitus keskitettiin ministeriön rinnalla Pirkanmaan ELY-keskukselle. Näyttely-, vientiverkosto- ja kumppanuusohjelmien hankkeet käsiteltiin vuonna 2015 Pirkanmaan ELY-keskuksessa, lukuun ottamatta matkailua ja luovien alojen hankkeita. Lisäksi ministeriössä käsiteltiin kaikki muut yhteishankkeet ja strategiset kärkihankkeet.

Vuoden 2015 aikana uudistettiin yhteishankkeiden asetukset, jonka yhteydessä valmisteltiin kansainvälisten näyttelyhankkeiden (kv-messut) ja vientiverkostohankkeiden ja mahdollisten kumppanuusohjelmien siirto Tekesiin.

Elinkeino- ja innovaatio-osaston painopisteen mukaisesti - myös yritysten kansainvälistämisen keskiössä ovat biotalous, cleantech ja digitalisaatio. Lisäksi panostetaan elintarvikeviennin edistämiseen, ICT-sektorin uuden yritystoiminnan kansainvälistymisen vauhdittamiseen sekä yritysten tukemiseen niiden hakiessa uusia korvaavia vientimarkkinoita Venäjän laskevan viennin tilalle. Pk-yritysten kansainvälistymisen edistämässä painotetaan sekä pk-yritykselle nykyisin tärkeitä lähimarkkinoita että kasvumarkkinoita (Venäjä, Kiina, jne.). Cleantech-alan yrityksiä sekä uusia kasvualoja (esim. koulutusvienti, terveysala ja luovat alat) tuetaan erillishankkeilla.

Team Finland -toimintaa on viety eteenpäin vuonna 2015, ottamalla käyttöön Team Finland kotimaan palvelumalli, Tekes-vetoisesti. Uuden toimintamallin avulla verkostoon kuuluvat organisaatiot palvelevat yrityksiä yhtenäisesti ilman siirtelyä organisaatiolta toiselle. Palvelua parannetaan keskittämällä asiakaspalvelua ja tiivistämällä organisaatioiden yhteistyötä asiakkuuksien hoitamisessa. Yritykselle kootaan sen tarpeita parhaiten palveleva tiimi eri organisaatioiden asiantuntemusta yhdistellen. Tiimi suunnittelee asiakkaalle palveluehdotuksen ja huolehtii asiakkaan muuttuvista tarpeista. Palvelumallissa otettiin käyttöön myös yksi yhteinen puhelinnumero ja yhteydenottolomake. Alueellisessa toiminnassa tehdään yhteistyötä paikallisten toimi-

joiden kuten seudullisten kehittämissyhtiöiden, kauppakamareiden ja Suomen Yrittäjien kanssa. Mallin myötä yrittäjän ei tarvitse itse tuntea yksityiskohtaisesti eri organisaatioiden palveluja.

Lisäksi jatkettiin Team Finland -talon muuttovalmisteluja, jossa syksystä 2016 alkaen toimivat yhteisissä toimitiloissa Tekesin, Finpron, Finnvera Oyj:n ja hieman myöhemmin Suomen Teollisuussijoitus Oy:n yhteensä noin 600 henkilöä. Myös valtiollisille toimijoille kuten VNK:lle, TEM:lle, UM:lle ja OKM:lle tulee olemaan tiloja Ruoholahden Team Finland -talossa. Myös Team Finland -yhteistä asiakastietohallintajärjestelmää on työstetty. Vuonna 2015 Team Finland -kasvuohjelmaa on toimeenpantu kokonaisvaltaisesti. Ohjelmasta on tehty noin 40 rahoituspäätöstä yritysten kansainvälistämiseen sekä Suomeen suuntautuvien investointien, pääomasijoitusten ja matkailun edistämiseen.

Tekes on ottanut käyttöön innovaatiokivyykyysrahoituksen pk-yrityksille. Rahoituksella lisätään pk-yritysten valmiuksia luoda uudenlaisia tuote-, palvelu- ja liiketoimintakonsepteja kansainvälisille markkinoille.

Tekes on myös aktivoinut aiempaa voimakkaammin pk-yrityksiä EU:n Horisontti 2020 -ohjelmaan. Suomalaisten pk-yritysten onnistumisprosentti (15 %) on noussut ja on parempi kuin EU:n pk-yrityksillä keskimäärin (12 %).

Taulukko 3: Innovaatiotoiminta lisääntyy ja sen hyödyntäminen elinkeinoelämässä ja julkisella sektorilla kasvaa

	2013 toteutuma	2014 toteuma	2015 tavoite/ arvio
Innovaatiotoiminta lisääntyy ja sen hyödyntäminen elinkeinoelämässä ja julkisella sektorilla kasvaa ²			
– Innovaatiotoimintaa harjoittavien yritysten määrä (% vähintään 10 hlön yrityksistä)	> 56	> 56	> 56
– Käyttäjälähtöiseen innovaatiotoimintaan panostavien yritysten määrä (% vähintään 10 hlön yrityksistä)	> 21	> 21	> 21
– Innovaatioiden osuus julkisista hankinnoista (%)	1	2	2
– Julkisten tietovarantojen avaamisen avulla syntyvän uuden liiketoiminnan määrä	kasvaa	kasvaa	kasvaa
– Tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoiminnan menot kasvavat (%/BKT)	3,30	3,17	3,15

Tilastokeskuksen³ mukaan t&k- menot supistuivat 4 409 miljoonaan euroon vuonna 2014 (170 miljoonaa euroa vähemmän kuin 2013). Vuoden 2015 t&k-menojen Tilastokeskus arvioi supistuvan 4 390 miljoonaan euroon. Pk-yritykset ovat kuitenkin lisänneet t&k-toimintaansa vuosina 2011–2014. Pienet (alle 50 henkeä työllistävät yritykset) lisäsivät t&k-toimintaansa vuosina 2011–2014 14 prosentilla. Tämä on talouden uudistumisen kannalta myönteistä kehitystä.

Osaamisen ja koulutuksen ministeriöryhmä päätti joulukuussa 2015 pyytää OECD:lta Suomen innovaatiopolitiikan maa-arvioinnin. Arviointi tuottaa kansainvälisesti arvostetun ja riippumattoman näkemyksen Suomen tutkimus- ja innovaatiojär-

² Tuorein tilasto on vuosien 2010 – 2012 innovaatiotoiminnasta: Suomen virallinen tilasto (SVT): Innovaatiotoiminta [verkkojulkaisu]. ISSN=1797-4380. 2012. Helsinki: Tilastokeskus [viitattu: 2.2.2016].

Saantitapa: http://www.stat.fi/til/inn/2012/inn_2012_06-05_tie_001_fi.html

³ Pääasiallinen lähde Suomen virallinen tilasto (SVT): Tutkimus- ja kehittämistoiminta [verkkojulkaisu]. ISSN=1798-6206. Helsinki: Tilastokeskus [viitattu: 1.2.2016]. Saantitapa: <http://www.stat.fi/til/tkke/index.html>

jestelmän nykytilasta sekä politiikan rakenteellisista että sisällöllisistä kehittämis- ja uudistamistarpeista.

Tekesin merkitys korostuu yhteistyön ja verkostoitumisen edistämisesssä⁴. Tekesin rahoituksen ulkoisvaikutuksia arvioineen selvityksen⁵ mukaan 46 prosentissa tutkituista tapauksista toimintansa päättäneen yrityksen innovaatioita hyödynnetään muissa yrityksissä. Suurimmat haasteet ovat tutkimustulosten hyödyntämisessä. Tekesin niukkenevassa tutkimusrahoituksessa painopiste on jatkossa tutkimuksessa, jossa yritys yhteistyö on tiivistä ja tulosten kaupallinen hyödyntäminen myös tutkijoiden tavoitteena.

Myös suuryrityksillä on merkittävä rooli elinkeinoelämän uudistamisessa niiden verkostovaikutusten kautta. Suuryritysten alihankintojen kautta suurin osa (2015 noin 80 %) Tekesin rahoituksesta kanavoituu pk-yrityksille ja tutkimusorganisaatioille.

Valtiontalouden leikkausten vuoksi Tekesin tutkimusrahoitus on vähentynyt merkittävästi ja tämän seurauksena myös kansainvälinen tutkimusyhteistyö Tekesin rahoittamissa hankkeissa on vähentynyt. Yritysten hankkeissa kansainvälinen yhteistyö ei lisääntynyt riittävän nopeasti.

Hallitusohjelman mukaisesti aiemmin SHOK- tutkimusohjelmille suunnattu korvamerkitty Tekes-rahoitus on päättynyt vuoden 2015 lopussa. SHOK- johtoryhmä valmistellee linjauksia yksityisen ja julkisen sektorin strategiselle yhteistyölle innovaatioiden edistämisesssä.

Hallitusohjelman mukaan on jatkettu toimenpiteitä EU- rahoituksen ja erityisesti Horisontti 2020 -ohjelman rahoituksen hyödyntämiseksi. Vaikka kilpailu huipputason tutkimus- ja innovaatorahoituksesta Euroopassa on kiihtynyt, Suomen saanto on kasvanut lähes samassa suhteessa kuin puiteohjelman laajuus verrattuna 7. puiteohjelman osuuteen. Pk-yritysten kiinnostus, osallistumisaktiivisuus ja menestyminen ovat kasvaneet suhteellisesti eniten, erityisesti uuden pk-instrumentin ja sen rinnalle komission ja EIP- ryhmän yhdessä kehittämien (osin Euroopan strategisten investointien rahaston takaamien) pääomasijoitus- ja lainainstrumenttien tarjonnan lisääntymisen vuoksi. VTT:llä on merkittävä rooli suomalaisten yritysten, yliopistojen ja muiden tutkimustoimijoiden verkottamisessa EU:n rahoittamiin tutkimushankkeisiin ja siten se osaltaan varmistaa maksimaalisen rahoituksen kanavoitumisen Suomeen. Yliopistojen aktiivisuus Horisontti 2020 -ohjelmaa kohtaan on myös kasvanut, mutta niitä vaivaavat heikot onnistumisprosentit. Strategisille EU-hankkeille on lisätty valmistelu- ja vastinrahoitusmahdollisuuksia Tekesin ja Suomen Akatemian strategisen tutkimusneuvoston kautta.

Osaaminen ja koulutus -kärkihanke

Tekes on valmistellut uudet rahoitusinstrumentit, joilla tuetaan yhteistyötä korkeakoulujen, tutkimuslaitosten ja yritysten kesken sekä osaamisen siirtoa tutkimushankkeista yritysten hyödynnettäväksi. Tekesille myönnetty kärkihankerahoitus (59 milj. €) kohdennetaan korkeakoulujen ja tutkimuslaitosten innovaatio- ja kaupallistamisosaamisen vahvistamiseen sekä kaupallistamista tukevien palveluprosessien kehittämiseen, yritysten ja tutkimusorganisaatioiden yhteishankkeisiin sekä yhteiskunnallisten haasteiden ratkaisemiseen yritysten ja tutkimusorganisaatioiden yhteishankkeina. Uudet rahoitusinstrumentit ovat käytössä vuoden 2016 alusta lähtien.

⁴ Impact of Tekes on Capabilities Tekes Review 318/2015

⁵ Aineettoman pääoman siirtyminen Tekesin päätyneissä asiakasyrityksissä Tutkimustiivistelmä 22.10.2014.

Lisäksi Tekes tukee tutkimustaustaisten yritysten perustamista Tutkimuksesta liike-toimintaa (TUTLI)-rahoituksella. Vuosien 2016–2018 aikana Tekes pyrkii käynnistämään noin 300 milj. euron laajuisen hankekannan, joka keskittyy tutkimustulosten kaupallistamiseen.

TEM:n ja OKM:n yhteistyönä on toteutettu asiantuntijakuulemiset korkeakoulueksintölain uudistamistarpeesta. Kuulemisten perusteella on valmisteilla kysely korkeakouluille ja sidosryhmille tammi-helmikuussa 2016. Vastausten perusteella korkeakoulueksintölain uudistamistarve arvioidaan ministerityöryhmässä maaliskuussa 2016. Mahdollinen hallituksen esitys lain uudistamisesta valmistellaan viimeistään joulukuussa 2016.

Osaamiskeskittymien kehittäminen perustuu eri rahoittajatahojen ja ministeriöiden väliseen poikkihallinnolliseen yhteistyöhön. Terveysalan tutkimus- ja innovaatiotoiminnan kasvustrategian tiekartta on esimerkki alakohtaisen keskittymäpolitiikan toimeenpanosta. TEM on käynnistänyt kasvustrategian toimeenpanon yhteistyössä OKM:n ja STM:n kanssa.

Tekes on käynnistänyt pilottihaun bioalan liiketoimintaekosysteemin kehittämisen tukemisesta marraskuussa. Vastaavaa ekosysteemirahoitusta on tarkoitus laajentaa muihin strategisiin painopistealueisiin myöhemmin.

Aineeton arvonluonti & digitaalisuus

Vuonna 2015 jatkettiin Aineettoman arvonluonnin -kehittämisohjelman toteuttamista. Ohjelman osana toteutettiin Muotoile Suomi -ohjelmaa, joka edistää muotoiluosaamisen käyttöä elinkeinoelämässä ja julkisella sektorilla. Tietopohjan vahvistamiseksi ministeriö selvitti yritysten muotoilun käyttöä eri toimialoilla ja muotoilun vaikutusta yritysten kilpailukykyyn. Selvityksen johtopäätösten ja suositusten perusteella ministeriö valmistelee muotoilun käytön lisäämiseksi yhdessä Tekesin kanssa kohdenne-tumpia toimenpiteitä. Yritysten muotoilun käyttöä on tarkoitus seurata jatkossa osana muita yrityskyselyitä. Ministeriö selvitti myös mahdollisuuksia muotoilutoimijakentän toiminnan vaikuttavuuden parantamiseksi. Tekesin Fiiliksestä fyrkkaa -ohjelmassa toteutettu muoti- ja life style -yritysten kansainvälistymisen valmennusta sekä pilotoitiin uusia toimintatapoja muotoilun hyödyntämisen lisäämiseksi pk-yrityksissä.

Julkisten tietovarantojen avaamisen avulla syntynyt liiketoiminta

Pääministeri Sipilän hallitusohjelmassa on asetettu tavoite, että julkisista hankinnoista viisi prosenttia tulisi olla innovaatiomyönteisiä julkisia hankintoja. Osittain tämän seurauksena kiinnostus julkisten hankintojen hyödyntämiseen innovaatioiden kannustamisessa ja yritysten kasvun tukemisessa on lisääntynyt 2015 aikana.

Ministeriö on yhteistyössä Tekesin kanssa käynyt keskusteluja hallitusohjelman kärkialojen innovatiivisten julkisten hankintojen tavoitteiden määrittelemiseksi ja tarvittavien toimenpiteiden konkretisoimiseksi. Tekesin Huippuostajat-ohjelmassa on valmisteltu toimenpidekokonaisuus kärkihankkeiden innovatiivisten julkisten hankintojen tavoitteiden toimeenpanon tueksi. INKA- ja Huippuostajat-ohjelmat yhteistyössä ovat käynnistäneet valituille kunnille suunnatun valmennuksen hankintojen johtamisesta ja hankintaosaamisen kehittämisestä. Tekes on myös pitkään rahoittanut muun muassa Huippuostajat-ohjelmassaan hankkeita, joissa tavoitteena on vauhdittaa innovaatioiden syntyä uudenlaisten julkisten hankintojen käytäntöjä kehittämällä.

Uutta liiketoimintaa syntyy Suomen uusille vahvuusalueille, erityisesti bio- ja luonnonvaratalouteen ja ympäristöalalle

Biotalousstrategiaa toteutettiin Metsäalan strategisen ohjelman (MSO) johdolla syyskuun loppuun asti, yhteistyössä maa- ja metsätalousministeriön, ympäristöministeriön ja alan toimijoiden kanssa. Tämän jälkeen työ jatkui osana pääministeri Sipilä hallitusohjelman toimeenpanoa. Ohjelman tulokset on koostettu kesällä 2015 julkaistuu MSO:n loppuraporttiin.

Keskeisimmät toimet metsäalan ja koko biotalouden kehittämisen osalta liittyivät yritysten toimintaympäristön parantamiseen, investointien vauhdittamiseen sekä viennin edistämiseen. Toimintaympäristöä ja vientiä edistettiin mm. vaikuttamalla EU:n päätöksentekoon ja Team Finland -toiminnan kautta. Metsäalan rakennemuutoksen tulokset alkavat näkyä uusina investointeina ja investointisuunnitelmina sekä kotimaan puunkäytön lisäyksenä. Puunkäytön lisäämisen osalta päästiin lähelle MSO:n 65–70 miljoonan kuutiometrin vuositavoitetta. Vuonna 2013 kotimaan hakkuukertymä oli suurempi kuin koskaan aikaisemmin ja viime vuonna suurin piirtein samalla tasolla. Metsäteollisuuden vienti kasvoi edelleen (puutuotteet, sellu ja kartonki), paperin viennin vähentymisestä huolimatta. Uutta liiketoimintaa on syntynyt koko biotalouden alueella; esimerkiksi liukosellun, bioöljyn, biokaasun, puukomposiitin ja puulevyjen valmistuksessa sekä bioetanolin ja mäntyöljypohjaisen liikennepolttoaineiden valmistuksessa. Tarkkaa tietoa uuden liiketoiminnan liikevaihdosta ei ole, mutta todennäköisesti kokonaisliikevaihto on yli 200 miljoona euroa. Uusia investointeja on suunnitteilla usean miljardin euron edestä. Puurakentaminen on lyönyt itsensä läpi myös kerrostalorakentamisessa. Vuonna 2014 puurakentamisen markkinaosuus nousi uusien kerrostalojen rakentamisessa jo muutamaan prosenttiin ja tänä vuonna osuus nousee jo tavoitteeksi asetettuun 10 prosenttiin.

TEMPO Economicsin tekemän ulkoisen arvioinnin mukaan MSO:n tavoitteet ovat olleet kunnianhimoisia ja selkeästi fokusoituneet kilpailukyvyn kannalta keskeisiin mahdollisuuksiin ja haasteisiin. MSO:ssa asetettujen alan yleisten kehittämistavoitteiden määrällisten seurantamittareiden valossa tavoite puukerrostalojen 10 prosentin markkinaosuudesta tullaan saavuttamaan. Ohjelman keskeisten sidosryhmätahojen näkemysten perusteella puurakentamisen lisäämisessä on onnistuttu erittäin hyvin. Tehokkaita keinoja ei kuitenkaan ole puurakentamishojelman tavoitteiden mukaisesti löydetty puutuoteteollisuuden kasvun ja puutuotteiden viennin edistämiseksi.

Puunkäytön lisäämisen osalta ollaan juuri ja juuri saavutettu MSO:n 65–70 miljoonan kuutiometrin vuositavoite. Vuonna 2013 kotimaan hakkuukertymä oli suurempi kuin koskaan aikaisemmin. Hakkuut olivat vuonna 2014 melkein samalla tasolla. Ohjelman muilla tavoitealueilla, kuten biotalouden uuden liiketoiminnan kehittämisessä, kansainvälisen vaikuttamisen vahvistamisessa sekä alan kilpailukyvyn, kasvun ja kansainvälistymisen edistämässä tavoitteet on asetettu varsin kunnianhimoisesti, eikä asetettuja tavoitteita ole kaikilta osin vielä saavutettu.

Vuonna 2014 uudistetun Cleantechin strategisen ohjelman tehtävänä oli energia- ja ympäristöliike-toiminnan kehittäminen ja toimintaedellytysten parantaminen. Tavoitteina oli kaksinkertaistaa cleantech- liikevaihto 50 miljardiin euroon ja luoda 40 000 uutta cleantech-työpaikkaa vuoteen 2020 mennessä. Ohjelma päättyi syyskuun loppuun 2015. Uudessa hallitusohjelmassa puhtaat ratkaisut ovat edelleen mukana tärkeänä tekijänä useassa kärkihankkeessa, vaikka erillistategian voimassaolo päättyi 30.12.2015.

Tilastokeskus on tehnyt cleantechin liikevaihdon ja työpaikkojen seurantaan 2012 lähtien. Tilastoinnissa tapahtuu vielä muutoksia yritysryhmittelyissä, joten vuodet eivät ole suoraan verrannollisia keskenään.

Suuryritysten antamien 2015 kvartaalien tulosten liikevaihto on laskenut edelleen hieman heijastellen koko Suomen talouden tilannetta.

Työ- ja elinkeinoministeriö aloitti vuonna 2015 cleantech-alan pk-yritysten toimialabaronometrin julkaisun kaksi kertaa vuodessa. Tällä sektorilla usko tulevaisuuteen loikkasi syksyllä 2015 ylös alkuvuoden tilanteesta. Odotukset olivat jo keväällä selvästi myönteisemmät kuin muiden teollisuuden ja palvelualojen pk-yrityksissä. Syksyn 2015 kyselyssä nämä yritykset uskoivat vieläkin valoisampaan tulevaisuuteen. Yrityksillä oli kasvuodotuksia liikevaihdon, investointien ja työllistämisen, viennin, kannattavuuden, tilausten määrän sekä kapasiteetin käyttöasteen suhteen. Palkkakustannusten per henkilö ja materiaalien hintojen uskotaan kohoavan, mutta ei yritysten kannattavuutta heikentävästi. Syksyn toimialakyselyyn vastasi 118 alan yritystä.

Vuonna 2015 cleantech vientidelegaatioiden teemana oli kasvava trendi. Yhteistyö Finpron, EK:n, Tekesin ja alueellisten cleantech-toimijoiden välillä on tiivistynyt edelleen. Uudistettu Cleantech Finland -brändi otettiin käyttöön 2015 ja jäsenmäärää lähdettiin kasvattamaan roadshow-kampanjoilla eri sektoreiden klustereiden muodostamiseksi. Finpron viennin kasvuoajelmia fokuoitiin uudelleen ja uusia käynnistettiin cleantech/bio-alueille. Muutokset tulevat näkymään 2016 tarkempuna fokusena ja yhteistyönä ohjelmien välillä perustuen suomalaiseen osaamiseen, yritysten kasvuhakuisuuteen sekä globaaleihin markkinaselvityksiin. Kasvuoajelmien vaikutuksia alkaa jo näkyä. Esimerkiksi Beautiful Beijing -ohjelma, joka keskittyy cleantechiä lähellä olevien yritysten auttamiseen Kiinan markkinoille saavutti hienoja tuloksia ilmanlaatu-sektorilla esimerkiksi Lifa Airin ja Aavin markkinoille pääsyn ja merkittävien kiinalaisinvestointien muodossa.

Tekesin hyviä tuloksia saavuttaneen Green Growth -ohjelman päättyessä painopiste suuntautuu cleantech-yritysten taloudellisen suorituskyvyn vahvistamiseen sekä digitaalisuuden ja kasvun vauhdittamiseen uudistetuilla toimintamalleilla. Yhteistyö olympiakomitean kanssa cleantechin maakuuatyön edistämiseksi Rion 450-vuotisjuhlien ja olympialaisten yhteydessä on käynnissä. Yritysten kiinnostus on ollut odotettua laimeampaa.

Kertomusvuoden CSO:n päätapahtumana ja suurimpana ponnistuksena järjestettiin hallituksen cleantech- strategian mukaisesti Global Cleantech Summit 2015 kolmi-päiväisenä konferenssina. Tapahtuma keräsi kutsuvieraspäivään merkittävän joukon kansainvälisiä päättäjiä ja vaikuttajia. Team Finland -toimijoiden yhdessä järjestämille Cleantech ja Innovations in Mineral Mining -seminaari-päiville osallistui runsas joukko alan kansainvälisiä osajia tarjoten näkyvyyttä rakennettaessa Suomen brändiä cleantechin kärkimaana.

Kotimarkkinoillamme on ollut pulaa kotimaisten yritysten referenssikohteista. Uusi hankintalaki on valmisteilla direktiivin pohjalta, ja sen odotetaan kasvattavan julkisen sektorin innovatiivisia ja kokeilevia cleantech-hankintoja merkittävästi. HINKU-, VÄLKE- ja INKA-hankkeet ovat myös osaltaan rohkaisseet kuntia toteuttamaan energiatehokkaita ja puhtaita ratkaisuja sisältäviä hankintoja. Lisäksi Motiva Oy:n kanssa toteutettu julkisten hankintojen neuvontapalvelu sai hyvän vastaanoton. Motiva Oy on selvittänyt 12 yleisimmän hankintatuoteryhmän parhaita vaihtoehtoja ja ne ovat esillä verkkopalveluna. Kunnissa on kierretty jakamassa parhaita käytäntöjä ja

järjestetty seminaareja/webinaareja eri teemoilla. CSO oli mukana ideoimassa metropolialueelle rakennettavaa Smart&Clean-demonstraatioympäristöä näyteikkunaksi suomalaiselle osaamiselle ja teknologialle.

Kaivannaisteollisuuden toimenpiteissä painopisteitä olivat viennin ja kansainvälistymisen edistäminen, uuden tutkimusstrategian jalkauttaminen ja hallinnon sujuvoittaminen. Tekesin Green Mining -ohjelma on vahvistanut kaivannaisalan tutkimus- ja tuotekehitysosaamista ja -yksiköitä yrityksissä ja tutkimuslaitoksissa.

Hallitusohjelman tavoitteiden mukaisesti Tekesin ohjelmatoimintaa sekä tki-rahoitusta on suunnattu erityisesti biotalouteen, puhtaiden ratkaisujen kehittämiseen, digitaalisuuden vauhdittamiseen sekä terveysalan kasvustrategian toteutukseen.

VTT on osallistunut aktiivisesti Suomen hallituksen kärkihanke-ehdotusten sisällön tuottamiseen erityisesti biotalouden ja digitalisaation alueilla. VTT edistää on suomalaisen teollisuuden uudistumista biotalouden liiketoiminnan alalla ja toteuttaa kansallista biotalousstrategiaa. VTT on kehittänyt kilpailukykyisiä ja lisäarvoa synnyttäviä kestävä biotalouden ratkaisuja, kuten biomassapohjaisia teknologioita ja tuotekonsepteja.

VTT on vienyt käytäntöön kilpailuetua tuovia IoT-ratkaisuja yritysten käyttöön ja tukenut siten Suomen yhdeksi kasvun kärjeksi valittua digitaalisuuden hyödyntämistä suomalaisyritysten kilpailukyvyyn parantamiseksi kansainvälisillä markkinoilla. VTT on saanut yritykset tunnistamaan teollisen internetin ja IoT:n merkityksen ja mahdollisuudet ja koordinoi Finnish Industrial Internet Forum -yhteisön toimintaa. VTT tukee myös pienen ja keskisuuren valmistavan teollisuuden automaatiota, robotiikkaa, teollisen internetin hyödyntämistä ja digitaalisuutta muualla maailmassa. Rakenteilla oleva ydinturvatalo mahdollistaa VTT:n aseman maailmanluokan ydinturvallisuusorganisaationa.

Terveysalan kasvua ja uudistumista vauhditetaan keväällä 2014 julkistetulla kansallisella tutkimus- ja innovaatiotoiminnan kasvustrategialla, jonka toimeenpanoa ohjataan kolmen ministeriön (TEM, OKM, STM) sekä rahoittajien (Suomen Akatemia, Tekes) yhteistyönä. Suomella on erinomaiset lähtökohdat nousta terveysalan tutkimuksen, liiketoiminnan sekä hyvinvoinnin, terveyden ja uudistuvien palveluiden kärkimaaksi. Strategia tähtää kilpailukykyisen toimintaympäristön systemaattiseen kehittämiseen, terveysalan investointien lisäämiseen ja alan talouskasvun aikaansaamiseen. Osaamisen korkean tason ja monipuolisuuden ylläpitäminen ja liiketoiminnan vauhdittaminen mahdollistavat sen, että suomalainen terveydenhuolto saa nopeammin käyttöönsä uusimman tutkimustiedon ja hoitomenetelmät. Lisäksi ihmiset saavat uusia keinoja terveytensä ja hyvinvointinsa edistämiseen.

Pääministeri Sipilän hallitus jatkaa terveysalan tutkimus- ja innovaatiotoiminnan kasvustrategian toimeenpanoa. Tiekartan toimenpiteisiin kuuluvat muun muassa korkeakoulujen ja tutkimuslaitosten profiloituminen ja yhteistyön lisääminen, tutkimustulosten kaupallistamisen mekanismien vahvistaminen, terveysalan tutkimus- ja innovaatiotoiminnan sääntelyesteiden purku sekä kannusteet innovaatiomyönteiseen sääntelyyn, kansallisten osaamiskeskittymien perustaminen ja tutkimusinfrastruktuurien kehittäminen. Terveysalan tutkimus- ja innovaatiotoiminnan kasvustrategian toimenpiteitä sekä terveysteknologian ja lääkekehityksen toimintaedellytyksiä edistetään lisäksi osana ministeriöiden ja eri toimijoiden toimintasuunnitelmia.

Osana terveysalan tutkimus- ja innovaatiotoiminnan kasvustrategian toimeenpanoa toteutettiin ehdotus kansalliseksi genomstrategiaksi sekä jatkettiin Sote- tieto hyötykäyttöön -strategian toimeenpanoa. Suomen Akatemia ja Tekes suuntaavat ja kehittävät rahoitusvälineitä sekä ohjelmiaan terveysalan kasvustrategian painotukset ja myös alan kaupallistamisen erikoiskysymykset huomioiden. Suomalaisen osaamisen markkinointiin, investointien houkuttelemiseksi ja yritysten kansainvälistymisen tukemiseksi aloitettiin Finpron hallinnoima Team Finland Health-kasvuohjelma. Sääntelyselvityksessä kartoitettiin terveysalan tutkimus- ja innovaatiotoimintaa perusteellisesti hidastavia tai vaikeuttavia säädöksiä tai säädösten soveltamiskäytäntöjä.

Terveysteknologian vienti vuonna 2014 kasvoi ja muodosti alan liiton mukaan noin puolet Suomen korkean teknologian viennistä. Lääketeollisuuden vienti kasvoi myös vuoden 2015 aikana. Kliinisten lääketutkimusten määrä kasvoi vuoden 2015 aikana 40 %. Suomalainen terveysalan ja ICT:n monipuolinen osaaminen houkutteli Suomeen lukuisia osaamis pohjaisia investointeja ja kansainväliset fact finding matkat Suomeen lisääntyivät.

Pääomamarkkinat kehittyvät ja rahoituksen saatavuus kasvaa

Tekes Pääomasijoitus Oy teki ensimmäiset kaksi sijoitusta vuonna 2015 yhtiön riskirahoitusohjelmasta. Sijoitussitoumusten määrä oli 12 miljoonaa euroa ja rahastojen yhteenlaskettu koko vuoden 2015 lopulla oli 35 miljoonaa euroa. Yhtiöllä on rahasto-osuuksia kahdeksassa venture capital -rahastossa ja näiden yhteenlasketut rahastokoot Vigo-rahastosijoitukset mukaan lukien olivat noin 75 miljoonaa euroa.

Muuta

Työ- ja elinkeinoministeriö osallistui Strategisen tutkimuksen neuvoston rahoituksen vuoden 2016 teemojen valmisteluun. Neuvoston ehdottamat tutkimusteemat 1) Osaaminen ja muuttuva työelämä, 2) Terveys ja elämäntapojen muuttaminen, 3) Kokonaisturvallisuus globaalissa toimintaympäristössä ja 4) Kaupungistumisen dynamiikka tukevat hyvin ministeriön politiikkavalmistelun tietotarpeita. Työ- ja elinkeinoministeriön politiikkavalmistelua tukee valtionneuvoston rahoittamat selvityshankkeet liittyen digitaliseen palvelutalouteen ja alustoihin sekä osaamis pääoman hyödyntämiseen ja t6k-voimavarojen vaikuttavaan kohdentamiseen.

Elinkeino- ja innovaatiopolitiikan politiikkaohjauksen ja vaikuttavuuden arvioinnin tueksi toteutettiin kehittämishanke, jossa tunnistettiin hallitusohjelmasta johdettavat elinkeino- ja innovaatiopolitiikan vaikuttavuustavoitteet sekä niitä kuvaavat seurantamittarit. Elinkeino- ja innovaatiopolitiikan vaikuttavuusmallia hyödynnettiin muun muassa Tekesin ja VTT:n tulossopimusten ja ohjausasiakirjojen valmistelussa. Vuosi 2015 näytti matkailulle jo elpymisen merkkejä, vaikka suurimman ulkomaalaisryhmämme venäläisten yöpymiset vähenivät edelleen dramaattisesti.

Suomen majoitusliikkeissä yövyttiin tammi–marraskuussa 2015 suurin piirtein saman verran kuin edellisvuoden vastaavana ajanjaksona. Ilman venäläisten matkailua ulkomaalaisten yöpymiset ovat kasvaneet 7,3 prosenttia perustuen mm. Aasian ja Saksan kasvaviin matkailijamääriin. Ennakkotietojen mukaan matkailutoimialojen työllisten määrä kasvoi noin 1400 työllisellä.

Tammikuussa 2015 julkaistiin Suomen matkailun kasvun ja uudistumisen tiekartta ”Yhdessä enemmän” vuosille 2015–2025, jonka toimeenpanoa on edistetty monin eri tavoin, muun muassa käynnistämällä kolme matkailun kasvuohjelmaa, laatimalla

matkailun talous- ja työllisyysvaikutuksia selvittävä matkailun tilinpito, toteuttamalla selvitys matkailun digitaalisen markkinoinnin ja myynnin toimintamalleista sekä viemällä normienpurkutalkoisiin matkailua koskevia ehdotuksia.

Työllisyys- ja yrittäjyyspolitiikka

Työllisyys- ja yrittäjyyspolitiikalla tuetaan työvoiman osaamisen kehittämistä ja yritysten kasvua, alkavaa yritystoimintaa sekä torjutaan työttömyyttä ja työmarkkinoiden kohtaanto-ongelmia. Toimintaa kohdennetaan työttömyysjaksojen lyhentämiseen, rekrytointiongelmien torjumiseen, yrittäjyyden tukemiseen sekä nuoriso- ja pitkäaikaistyöttömyyden alentamiseen.

Taulukko 4: Työllisyys- ja yrittäjyyspolitiikan ja kotoutumisen yhteiskunnallisten vaikuttavuustavoitteiden toteutuminen

	2013 toteutuma	2014 toteutuma	2015 tavoite	2015 toteutuma
Virta yli 3 kk työttömyyteen, enintään %	40	43	29	47,8
Vaikeasti työllistyvien määrä, enintään hlöä	159 325	184 524	150 000	208 462
Ulkomaalaisten työttömyysaste, enintään %	28,4	30,2	17	31,2
Alle 25-vuotiaiden työttömyysaste, enintään %	19,9	20,5	15,4	22,4
Virta yli 3 kk työttömyyteen alle 25-vuotiailla, enintään %	25,6	31,7	10	37,2
Virta yli 3 kk työttömyyteen 25- 29-vuotiailla vasta- valmistuneilla, enintään %	37	39,9	13	45,1
Työtarjouksesta tai muuten toimiston hakijalla täytyneiden työpaikkojen osuus (ml. hakupaikat), vähintään %	11,4	16	30	15,0
Rekrytointiongelmia kokeneiden toimipaikkojen osuus, enintään %	28	24,5	26	27,3 ennakkotieto
Uusien yritysten määrä	7 948	8 358	9 000	7 361 ennakkotieto
Pakolaisten toteutuneet kuntasijoituspaikat, vähintään (lkm)	1 196	1509	2 300	1 347

Työttömien aktivointiaste oli 25,1 prosenttia vuonna 2015. Aktivointiasteeseen laskettaviin palveluihin osallistui kuitenkin huomattavasti enemmän henkilöitä kuin edellisenä vuonna, yhteensä keskimäärin 117 800 henkilöä (122 100 vuonna 2014). Aktivointiaste jäi kuitenkin alemmaksi kuin edellisenä vuonna, koska työttömien työnhakijoiden määrä lisääntyi. Työttömyysaste nousi 9,4 prosenttiin (2014 8,7 %) ja työttömien työnhakijoiden määrä 326 000 henkilöön (2013 294 000 henkilöä).

Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalalla julkisiin työvoima- ja yrityspalveluihin käytettiin yhteensä 612,7 miljoonaa euroa. Palveluissa oli keskimäärin 51 600 henkilöä, joista työvoimakoulutuksessa ja valmennuksissa 24 200 ja palkkatuetussa työssä ja starttirahalla 27 300 henkilöä. Työttömien palveluihin kohdennetaan myös muiden hallinnonalojen ja Euroopan sosiaalirahaston rahoitusta. Tämän rahoituksen piirissä

oli keskimäärin 66 200 henkilöä. Työmarkkinatuella palveluissa oli 11 800 henkilöä, omaehtoisessa koulutuksessa työttömyysturvalla 30 000 henkilöä ja kuntouttavassa työtoiminnassa 18 600 henkilöä.

Heikko talouskehitys ja alhainen työvoiman kysyntä vaikuttivat siihen, että useat työllisyys- ja yrittäjäyyspolitiikan tavoitteet jäivät saavuttamatta. Talous- ja työmarkkinatilanteen seurauksena työttömyys on pitkittynyt. Kolmen kuukauden ylittäneiden työttömyysjaksojen osuus kaikista työttömyysjaksoista nousi 48 prosenttiin.

Työttömyyden rakenne muuttui aiempaa vaikeammaksi. Pitkäaikaistyöttömien osuus työttömistä nousi 33 prosenttiin. Ikääntyneitä yli 55-vuotiaita on neljännes työttömistä. Myös ulkomaalaisten työttömyysaste nousi, ollen 31 %. Vuonna 2015 vaikeasti työllistyvien määrä lisääntyi, ollen keskimäärin noin 208 500. Rakenteellinen työttömyys heikentää työmarkkinoiden toimivuutta ja rajoittaa työvoiman saatavuutta työvoiman kysynnän lisääntyessä.

Vuonna 2015 päättyi vuosina 2012–2015 toteutettu työllisyyspoliittinen kuntakokeilu, jonka tavoitteena oli pitkäaikaistyöttömyyden alentaminen kehittämällä TE-toimistojen ja kuntien yhteistyötä ja lisäämällä kuntien roolia pitkäaikaistyöttömien työllistymisen edistämiseksi. Kokeiluun osallistui yhteensä 65 kuntaa 26 eri hankkeessa. Vuonna 2015 kokeilun piiriin tuli noin 4 600 henkilöä. Vuoden 2015 alussa tulivat voimaan laki työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta ja laki työttömyysturvain muuttamisesta. Niillä vakinaistettiin ja valtakunnallistettiin työvoiman palvelukeskusten toimintamalli ja lisättiin kuntien rahoitusvastuuta työttömyyden ajalta maksettavan työmarkkinatuen rahoituksesta. Edellä mainituilla muutoksilla pyritään muun muassa vähentämään pitkäaikaistyöttömyyttä, lisäämään kuntien vaikutusmahdollisuuksia pitkäaikaistyöttömien palvelujen järjestämisessä ja parantamaan pitkäaikaistyöttömien palveluja.

Nuorisotakuun hallituskauden loppuraportti julkaistiin maaliskuussa 2015. Nuorisotakuun näkökulmasta työllisyystilanne on pysynyt heikkona. Nuorten työttömyys on kasvanut, ja nuorten työttömyysjaksojen keskimääräinen kesto on hiukan pidentynyt. Nuorten työttömyys on edelleen suhteellisen lyhytkestoista (keskiarvo 14 viikkoa). Vuonna 2015 työttömänä oli keskimäärin 47 000 alle 25-vuotiasta nuorta. Nuorille tarjotut työvoima- ja yrityspalvelut vähentyivät edellisiin vuosiin verrattuna, mikä osaltaan vaikuttaa nousseeseen nuorisotyöttömyyteen. Vuonna 2015 TE-palveluissa oli kuukausittain keskimäärin 19 350 nuorta. Vähentymisen voidaan arvioida johtuvan työllisyysmäärärahojen vähentymisestä ja määrärahojen kohdentamisesta pitkäaikaistyöttömyyden hoitoon. Työ- ja elinkeinoministeriö on yhdessä opetus- ja kulttuuriministeriön sekä sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön kanssa valmistellut nuorisotakuun yhteisötakuun suuntaan -kärkihanketta. Nuorisotakuussa valmisteltuja nuorille tarkoitettuja yhden luokun palvelupisteitä oli vuoden 2015 lopussa noin 30.

TE-toimistoissa työttömille työnhakijoille tehtyjen työtarjousten määrä nousi ollen lähes 50 000:een keskimäärin kuukaudessa. Työtarjousten vaikuttavuus kuitenkin kääntyi laskuun. Työtarjouksesta täyttyneiden työpaikkojen osuus jäi 15,0 prosenttiin, vaikka edellisenä vuonna oli noustu 21,1 prosentin tasolle. Työtarjousten tavoitteena on lyhentää työpaikkojen avoinna olon kestoa ja työnantajan rekrytointiprosessiin käyttämää aikaa.

Rekrytointiongelmia kohdanneiden toimipaikkojen osuus oli vuoden 2015 kolmella ensimmäisellä neljänneksellä 27,3 %. Vuoden 2014 vastaavalla jaksolla osuus oli 23,7 %. Ammattibarometrin (lokakuu 2015) tietojen mukaan sekä pula- että ylitarjon-

ta-ammattien määrä on lisääntynyt, mikä viittaa kohtaannon heikkenemiseen työmarkkinoilla. Ylitarjonta-ammateiksi barometrissä todettiin erilaiset sihteerityöt sekä muutamat käsityöalat. Viime aikoina ylitarjonta-ammateiksi ovat muodostuneet myös graafisten ja multim mediasuunnittelijoiden sekä mainonnan ja markkinoinnin erityisasiantuntijoiden ammatit. Pula-ammattit ovat tyypillisesti olleet terveydenhuolto- ja myyntialojen ammatteja. Työelämälähtöiset FEC- koulutusmallit on levitetty koko maahan. Lisäksi ELY-keskusten verkostoyhteistyötä on jatkettu yhteishankinnoissa, ja niitä on toteutettu esim. metsäalan, kaivosalan, laivanrakennusalan sekä autoteollisuuden investointeihin ja rekrytointitarpeisiin sekä suurten irtisanomisten yhteydessä.

Työmarkkinoilla jo seitsemättä vuotta jatkunut vaikea tilanne näkyi rekrytointien vähentymisenä ja työttömyysjaksojen pitkittymisenä. Työpaikkoja menetettiin edelleen globalisaation vuoksi alemman kustannustason maihin, eikä osaavallekaan työvoimalle ollut Suomessa riittävästi kysyntää. Työttömien työnhakijoiden määrä ja rakenteellinen työttömyys kasvoivat. Työttömyysaste nousi 9,4 prosenttiin (8,7 % vuonna 2014) ja työllisyysaste oli 68,1 % (68,3 % vuonna 2014).

Hallitusohjelman kärkihankkeena toteutetaan työhallinnon ja TE- palvelujen uudistaminen, työnvälityksen kehittäminen rekrytointipalveluna, yrityslähtöisyyden ja yritysyhteistyön vahvistaminen sekä digitaalisuuden ja kumppanuuksien hyödyntämisen lisääminen. Työvoiman kysynnän ja tarjonnan kohtaamista parannettiin muun muassa jalkautumalla yrityksiin ja tehostamalla kumppanuusyhteistyötä. Vuonna 2015 käynnistyi Henkilöstöpalveluyritysten Liiton (HPL), yksityisten rekrytointipalvelujen sekä TE- hallinnon alue- ja paikallishallinnon välinen kumppanuusyhteistyö. Valtakunnallisella viestintä- ja markkinointikampanjalla tuettiin TE- palveluiden yritys- ja työnantajayhteistyötä.

ELY-keskusten tavoitteena oli vaikuttaa 9 000 uuden yrityksen syntyyn. ELY-keskusten myöntämällä yritysrahoituksella ja TE- toimistojen myöntämällä starttirahalla käynnistettiin lähes 7 400 uutta yritystä. Aloittavan yritystoiminnan edistämisen lisäksi pk-yritysten kasvun, kansainvälistymisen ja innovaatiotoiminnan edistäminen sekä uuden teknologian käyttöönotto olivat ELY-keskusten myöntämän yritysrahoituksen painopisteitä. Nuorten yritysrajoitusta valtakunnallistettiin levittämällä Uudellamaalla pilotoitua toimintamallia. Vuonna 2015 käynnistyi 10 yritysrajoitusta ja vuonna 2016 tavoitteena on määrän kaksinkertaistaminen. Nuorten rittäjyyspajamalli on laajennettu valtakunnalliseksi.

Kotouttaminen

Maahanmuuttajien kotoutumisen ja työllistymisen edistämässä pääpaino oli vuonna 2015 kotoutumiskoulutuksen kehittämisessä, paikallisen kotouttamistyön osaamisen vahvistamisessa ja pakolaisten kuntaan osoittamisen tehostamisessa. Syksyllä 2015 käynnistyneen turvapaikanhakijoiden määrän voimakkaan kasvun seurauksena käynnistettiin toimenpiteiden valmistelu oleskeluluvan saaneiden turvapaikanhakijoiden kotoutumiseksi ja työllistämiseksi.

Vuoden 2015 pakolaiskiintiö oli 750 henkilöä, mutta Syyrian laajamittaisen pakolaiskriisin johdosta keväällä 2015 päätettiin 300 henkilön lisäkiintiöstä. Pakolaisten kuntasijoituspaikkatavoitetta ei saavutettu. Kehittämistoimien ja hankkeiden määräaikaisen rahallisen lisätuen tuloksena vastaanottoon on saatu kuitenkin mukaan uusia kuntia. Vuonna 2015 pakolaisia vastaanotti 93 kuntaa, kun vuonna 2014 vastaanotettavia kuntia oli 77. SYLVIA- hankkeessa tuettiin kuntia pakolaisten vastaanotossa

lisärahoituksella, koulutuksella ja viestinnällä. Valtion ja kuntien välistä yhteistyötä vahvistetaan siten, että kansainvälistä suojelua saavien henkilöiden kuntiin ohjautuminen varmistuu. Osana yhteistyötä korvausjärjestelmän ja viranomaisprosessien kehittämistä ja yksinkertaistamista on jatkettu.

Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalalle vuonna 2014 perustettu Kotouttamisen osaamiskeskus vahvisti osaamista kotoutumiseen liittyvissä kysymyksissä hallinnon eri tasoilla sekä kolmannella sektorilla koulutuksen, viestinnän ja verkostoitumista tukevan toiminnan keinoin. Kotouttamisen vaikuttavuutta kehitettiin edelleen erityyppisen jatkuvan seurannan ja muun tutkimuksen keinoin. Kotoutustoiminnan ammattilaisviestinnän pääviestintälähteeksi vakiintunut kotouttaminen.fi -sivusto, uutiskirje, koulutukset ja muut tilaisuudet tavoittivat keskimäärin 6 000 maahanmuuttajakysymysten kanssa työskentelevää kuukausittain.

Valtakunnallisen Kotona Suomessa -ESR- toimenpidekokonaisuuden toimeenpano käynnistyi vuoden 2015 aikana. Kokonaisuuden tavoitteena on kehittää maahanmuuttajien kotoutumista tukevia palveluita ja prosesseja sekä vahvistaa paikallisen ja alueellisen kotouttamista tukevan työn vaikuttavuutta.

Maahanmuuttajien alkuvaiheen TE- palveluiden ja kotoutumiskoulutuksen seuranta-järjestelmä Koulutusportti laajeni vuoden 2015 aikana valtakunnalliseen käyttöön. Vuonna 2015 jatkettiin myös maahanmuuttajien kielitaidon lähtötasoarvioinnin järjestelmän valtakunnallistamista päättyneen selvityshankkeen tulosten pohjalta.

Pääkaupunkiseudun maahanmuuttajien kotoutumisen ja työllistymisen edistämisen toisen aiesopimuksen (2013–2015) toimeenpanoa jatkettiin. Maahanmuuttajien osaamisen tunnistamiseksi, tunnustamiseksi ja täydentämiseksi mallinnettiin ja toimeenpantiin osaamiskartoituksia ravintola-, hoito- ja hoiva-, sekä rakennusalalla.

Yritysten toimintaympäristö, markkinoiden sääntely ja työelämä

Työ- ja elinkeinoministeriö asetti toimialalleen seuraavat hallitusohjelmaan perustuvat ja konsernistrategian tavoitelinjauksista johdetut yhteiskunnalliset vaikuttavuustavoitteet vuodelle 2015.

Yhteiskunnallisten vaikuttavuustavoitteiden toteutumisen arviointi

(arvosana-asteikko: erinomainen, hyvä, tyydyttävä, välttävä, aloittamatta/heikko)

Vaikuttavuustavoite	Arvosana	Perustelut
TMO:n osuus taulukosta: (Nuoriso- ja pitkäaikaistyöttömyys vähenee ja) työelämän laatu parantuu Tyydyttävä (koskee vain laatua)		

Työelämän laadun kokonaisarvosana oli edellisvuoden tasolla. Tasapuolinen kohtelu työpaikalla sekä kannustavuus, innovatiivisuus ja keskinäinen luottamus ovat pitkällä aikavälillä vahvistuneet. Voimavarat suhteessa vaatimustasoon ovat säilyneet pääosin ennallaan. Työpaikan varmuus on heikentynyt parhaista vuosista.

Rakenteelliset kilpailun esteet vähenevät Hyvä

Vuoden lopussa kumottiin laki vähittäiskaupan sekä parturi- ja kampaamoliikkeen aukioloajoista. Uudistus parantaa perinteisen kaupan kilpailukykyä suhteessa verk-

kokauppaan ja poistaa kaupoilta ja hiusalan yrittäjiltä toistuvan velvollisuuden poikkeuslupien hakemiseen.

Yhteistyössä Kilpailu- ja kuluttajaviraston kanssa laadittiin muistio toimenpiteistä, joilla voitaisiin lisätä kotimarkkinoiden kilpailullisuutta eri hallinnonaloilla.

Taulukko 5: Poliittikalohkon yhteiskunnallisten vaikuttavuustavoitteiden toteutuminen

Pääluokkatason tulostavoite: Rakenteelliset kilpailun esteet vähenevät. Arvosana: hyvä
Lukutason tulostavoitteet:

Arvio yhteiskunnallisten vaikuttavuustavoitteiden toteutumisesta	Arvosana
Kaikkien toimijoiden toimintaolosuhteet markkinoilla ovat tasavertaiset ja kilpailumahdollisuudet parantuvat ja taloudellinen huoltovarmuus on korkealla tasolla.	Hyvä
Kuluttajien asema on turvallinen, ja kuluttajat sekä yrittäjät luottavat markkinoiden toimivuuteen.	Hyvä
Tekninen turvallisuus ja luotettavuus yhteiskunnassa ja yrityksissä pysyy korkealla tasolla.	Hyvä
Yritysten sääntelytaakan kasvu pysähtyy ja taakkaa pyritään aktiivisesti vähentämään. Teollisuudelle aiheutuvan taloudellisen rasituksen ja sen sääntelytaakan lisäämistä vältetään.	Välttävä
Ajanmukaiset teollisoikeusjärjestelmät edistävät innovaatioita sekä tavaroiden ja palvelujen kaupallistamista.	hyvä

Kansallisen ennakoarvioinnin tehostaminen lisää oikeusvarmuutta ja vahingonkorvausmahdollisuudet kilpailurikkomuksista paranevat

Valtiontukien ilmoitusmenettelyssä sovellettiin EU:n valtiontukiudistuksen yksinkertaistettuja menettelyjä sekä valmisteltiin kansallista valtiontukien ennakoarviointimekanismia, jota koskeva hallituksen esitys annetaan keväällä 2016 eduskunnalle. Työryhmän ehdotus kilpailuoikeudellisia vahingonkorvauksia koskevan direktiivin voimaansaattamiseksi valmistui myös keväällä 2015. Uudella lailla helpotettaisiin vahinkoja kärsineiden mahdollisuuksia saada korvaus heille kilpailurikkomuksista aiheutuneista vahingoista.

EU:n tuotesääntelyudistuksen kansallista toimeenpanoa valmisteltiin edelleen

Teknisen turvallisuuden ja luotettavuuden alueella oli käynnissä merkittävä hanke kymmenen tuotedirektiivin implementoimisesta kansalliseen lainsäädäntöön uuden EU-lainsäädäntökehityksen mukaiseksi. Hanke jatkuu edelleen vuonna 2016, mutta tästä direktiivipaketista saatettiin jo ensi vaiheessa kansallisesti voimaan laki pyroteknisten tuotteiden vaatimuksenmukaisuudesta. EU:n markkinavalvonta- ja tuoteturvallisuusasetuspaketin valmistelu oli edelleen pysähdyksissä. Lisäksi pantiin täytäntöön vaarallisista aineista aiheutuvien suuronnettomuusvaarojen torjunnasta annettu direktiivi (ns. Seveso III).

Vuoden 2015 lopussa kumottiin liikeaikalaki. Kaupan sekä parturi- ja kampaamoliikkeiden aukioloajat vapautuivat ja juhlapyhien aukioloon liittyen poikkeuslupien tarve poistui. Kauppakeskuksessa tai vastaavassa myymäläkeskittymässä toimivan pienyrittäjän oikeus pitää liikkeensä suljettuna yhtenä päivänä viikossa kuitenkin säilyi

ennallaan. Tätä koskeva säännös siirrettiin sopimattomasta menettelystä elinkeino-toiminnassa annettuun lakiin.

Valtioneuvoston sektoritutkimuslaitoksia koskevan periaatepäätöksen mukaisesti Kuluttajatutkimuskeskus siirtyi 1.1.2015 osaksi Helsingin yliopiston valtiotieteellistä tiedekuntaa. Vastaavasti toteutettiin VTT:n yhtiöittämishankkeeseen liittyen kansallisen akkreditointielin Finasin siirto Mittatekniikan keskuksen yhteydestä Turvallisuus- ja kemikaalivirasto Tukesin yhteyteen.

Yrityslainsäädännön uudistukset jatkuivat – EU:ssa uusia sisämarkkinastrategioita

Taloudellisen raportoinnin osalta eduskunta hyväksyi tilintarkastusjärjestelmän kokonaisuudistuksen, johon liittyen valmisteltiin laki tilintarkastusvalvonnan maksuista sekä uudistuksen edellyttämät asetusmuutokset. EU:n tilintarkastuslainsäädännön voimaansaattamiseksi tarvittavista tilintarkastuslain ja -asetuksen muutoksista valmistui työryhmän ehdotus. Kirjanpitolain uudistuksella kevennettiin pienten ja keskiuurten yritysten tilinpäätösvelvoitteita.

Teollisoikeuksien osalta valmisteltiin EU:n yhtenäispatenttijärjestelmän ratifiointi ja sen edellyttämät patenttilain uudistukset, jotka hyväksyttiin eduskunnassa. Tavaramerkkidirektiivin ja -asetuksen muutokset sekä liikesalaisuuksien suojaa koskeva direktiivi hyväksyttiin EU:ssa. Tavaramerkkilain osittaisuudistuksen valmistelu eteni.

Maistraattien kaupparekisteritehtävien keskittäminen patenti- ja rekisterihallitukseen toteutettiin tuloksellisesti. Kaupparekisterin uudistamista koskeva valmistelu käynnistettiin asettamalla työryhmä valmistelemaan kaupparekisterilain kokonaisuudistusta.

Yhteiskuntavastuun osalta jatkettiin yrityksiä ja ihmisoikeuksia koskevien YK:n periaatteiden kansallisen toimeenpanosuunnitelman toteutusta.

Sisämarkkinapolitiikassa vaikutettiin tuloksellisesti Euroopan komission uuden sisämarkkinastrategian ja digitaalisten sisämarkkinoiden toimenpideohjelman sisältöihin.

TEM:n hallinnonalan lupa-, ilmoitus- ja tiedonantovelvoitteet tarkasteluun

Ministeriö kävi läpi hallinnonolansa lupa-, ilmoitus- ja tiedonantovelvoitteet ja päätti heti tehdä kevennyksiä kolmeen menettelyyn, joissa oli kyse ongelmattomista teknisistä ohje- ja asetustasoisista muutoksista. Lisäksi tunnistettiin 11 velvoitetta, joista voidaan kevyemmällä selvittämällä luopua tai siirtyä ilmoitusmenettelyyn sekä 10 velvoitetta, joiden keventämisesitystä on syytä selvittää tarkemmin. Kyse on kuitenkin usein hyvin pieneen toimijajoukkoon kohdistuvista muutoksista, joten huomattavia sääntelytaakan vähennyksiä ei muutoksilla saavuteta.

Työelämän sääntely uudistui

Alkuvuodesta 2015 valmisteltiin selvitykset nollatyösopimuksista sekä työaikaehdon vakiintumisen kriteereistä muuttuvan työajan järjestelyissä. Esityksiä eduskunnalle ei kuitenkaan saatu annettua järjestöjen jäätyä erimielisiksi ehdotusten sisällöstä. Työmarkkinajärjestöjen sopimaan eläkeuudistukseen liittyen valmisteltiin esitykset työ-sopimuslain (eroamisikä) ja työaikalain (lyhennetty työaika) muuttamisesta.

Joulukuussa eduskunnalle annettiin esitys vuosilomalain muuttamisesta. Esityksellä rajoitetaan äitiys-, isyys- ja vanhempainvapaalta kertyvää vuosilomaa säätämällä

työssäolonveroiseksi ajaksi 156 perhevapaapäivää kutakin synnytyskertaa tai adoptiota kohden. Lisäksi vuosilomalakiin palautettiin kuusi sairauspäiväkarenssipäivää työntekijän sairastuessa vuosilomansa aikana. Työntekijälle turvattiin kuitenkin aina oikeus vähintään neljän viikon vuosilomaan.

Kolmikantaisessa työryhmässä valmisteltiin laki työntekijöiden lähettämisestä, jolla on tarkoitus kumota laki lähetetyistä työntekijöistä. Uudella lailla saatetaan kansallisesti voimaan lähetettyjä työntekijöitä koskeva toimeenpanodirektiivi sekä ns. liikkuvuusdirektiivi. Esitys annetaan eduskunnalle alkuvuodesta 2016.

Työelämän laatu parani

Työelämän laadun arvosana oli edellisvuoden tasolla. Tasapuolinen kohtelu työpäällä sekä kannustavuus, innovatiivisuus ja keskinäinen luottamus ovat pitkällä aikavälillä vahvistuneet. Voimavarat suhteessa vaatimustasoon ovat säilyneet pääosin ennallaan. Työpaikan varmuus on ollut korkeimmillaan vuonna 2008. Yleisen työntekijöiden mielekkyyden ja työhalujen uskotaan useimmin säilyvän ennallaan. Ne, jotka arvioivat asian muuttuvan, uskovat useammin kehityksen olevan huonompaan kuin parempaan suuntaan.

Taulukko 6: Työelämän laadun osatekijät kouluarvosanoin, ulottuvuuksien keskiarvo sekä mielekkyyden balanssi vuosina 2009–2015

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Varmuus	8,39	8,62	8,49	8,62	8,46	8,50	8,43
Tasapuolinen kohtelu	7,67	7,70	7,69	7,69	7,83	7,82	7,79
Kannustavuus, innovatiivisuus, luottamus	7,83	7,86	7,86	7,94	7,96	7,97	7,95
Voimavarat suhteessa vaatimustasoon	7,77	7,79	7,76	7,74	7,81	7,79	7,77
Yleiskeskisarvo	7,91	7,99	7,95	8,01	8	8,02	7,98
Työn mielekkyyden ja työhalujen muutossuunnan balanssi* Maks. +100, min. -100, Muutos hyvään (+)/ huonoon (-)suuntaan, %-yksikköä	-9	-7	-16	-23	-18	-16	-16

*Balanssiluvussa ovat mukana vain ne vastaajat, jotka arvioivat mielekkyyden muuttuvan parempaan tai huonompaan suuntaan. Jos kaikki arvioivat mielekkyyden muuttuvan parempaan, balanssi on +100 ja vastaavasti, jos huonompaan, balanssi on -100.

Lähde: TEM: Työolobarometri

Huoltovarmuusrahasto

Huoltovarmuusrahastosta katetaan Huoltovarmuuskeskuksen ja Huoltovarmuusneuvoston toiminnasta aiheutuvat menot, joista tärkeimmät ovat valtion varmuusvarastointi ja eräät kriittisen infrastruktuurin varmistamishankkeet. Rahastoon tuloutetaan energiatuotteista kannettava huoltovarmuusmaksu.

Valtioneuvosto alensi öljyn ja viljan varmuusvarastotavoitteita joulukuussa 2013. Uusi tavoitetaso tulee saavuttaa vuoden 2016 loppuun mennessä. Öljytuotteiden hintataso on alentunut voimakkaasti, minkä vuoksi loppurealisointeja on lykätty lähemmäs sopeutusjakson loppua. Määrien alentamiseen on varauduttu muuttamalla varastojen rakennetta siten, että sisämaan varastoissa olevia lopputuotteita on vaihdettu raakaöljyksi rannikolla, mistä loppurealisointi voidaan tehdä nopeasti suotuisammassa hintatilanteessa. Öljyn varmuusvarastoissa jatkui kierrätysohjelma, jonka puitteisissa kaikilla varastoidut keskitisleet vaihdetaan vuoteen 2017 mennessä uusien ympäristönormien mukaisiksi rikittömiksi laaduksi.

Liikevaihto oli kierrätyksen ja varastojen rakennemuutoksen vuoksi 277,7 miljoonaa euroa ja kirjanpidollinen voitto ennen varastomateriaalien arvonalennuksia 78,8 miljoonaa euroa. Tilinpäätös sisältää öljytuotteiden ja raakaöljyn arvonalennuksia 221,9 milj. euroa, minkä vuoksi kokonaistulos on 143,1 miljoonaa euroa tappiollinen. Jos öljyn maailmamarkkinahinta nousee entiselle tasolle, kirjautuu tulevissa tilinpäätöksissä vastaavia arvonkorotuksia, jos alennettuja eriä ei ole jouduttu myymään tavoitetasojen alentamiseksi.

Huoltovarmuusmaksun tuotto on hiljalleen laskeva. Tuotto on vakiintunut viime vuosina selvästi alle 50 miljoonaan euroon. Toteutuma vuodelta 2015 oli 42,8 miljoonaa euroa. Maksun tuottama ostovoima on alentunut olennaisesti siitä, kun maksun tasoa viimeksi tarkistettiin 1997. Rahasto on saanut tilalle muita tulolähteitä, joista tärkeimmät ovat osuus Fingrid Oyj:ssä ja Huoltovarmuuskeskuksen kokonaan omistama Suomen Huoltovarmuusdata Oy. Taseen loppusumma laski 1608 miljoonaan euroon, jossa oli laskua 137 miljoonaa euroa. Lasku aiheutui varastojen kirjanpitoarvon laskusta. Rahastolla ei ole korollista velkaa. Turvavarastolainojen takausvastuita oli 14 miljoonaa euroa ja pitkäaikaisten sopimusten tuottamia vastuita noin 38 miljoonaa euroa.

Huoltovarmuuskeskus ja valtio vaihtoivat omistusosuuksia siten, että Huoltovarmuuskeskus luovutti kaikki Gasum- osakkeensa ja sai vastineeksi samalla arvolla Fingrid Oyj:n osakkeita. Operaation jälkeen Huoltovarmuuskeskuksen osuus Fingridissä on 24,9 prosenttia. Omistajaohjausvaltaa Huoltovarmuuskeskuksen omistamisen osakkeiden osalta käyttää valtiovarainministeriö.

Huoltovarmuuskeskuksen muissa toiminnoissa keskeisin kehityshanke oli huoltovarmuuden tavoitteista annetun valtioneuvoston päätöksen (857/2013) toimeenpano. Sisäisen valvonnan painopiste oli valtion varmuusvarastojen laatujen ja määrien, vastapuoliriskien sekä varastointiprosessien valvonnassa. Erityisen huomion kohteena oli lisäksi tietoturvan tason nostaminen.

Huoltovarmuusmaksun aiheuttama rasitus oli noin 8 euroa kansalaista kohden vuodessa. Tätä voidaan pitää kansalaisen vakuutusmaksuna huoltovarmuudesta. Esimerkiksi Sveitsissä yksistään varmuusvarastoinnin kustannukset kansalaista kohden ovat noin 12 euroa. Huoltovarmuustyön vaikutukset ovat laajan yritys yhteistyön kautta merkittäviä. Huoltovarmuuden tavoitteista annetussa valtioneuvoston päätöksessä hallinnonalat on organisoitu ylläpitämään huoltovarmuutta omalla toimialallaan. Kokonaisuutena järjestelmä voidaan arvioida kansainvälisesti kustannustehokkaaksi ja yritystoimintaa tukevien ulkoisvaikutuksiensa ansiosta se hyödyttää Suomen kansantaloutta.

Alueiden kehittäminen ja rakennerahastopolitiikka

Alueiden kehittämisellä vahvistetaan alueiden tasapainoista kehittymistä, kilpailukykyä ja elinkeinorakennetta. Tavoitteena on edistää taloudellista tasapainoa, kestävästä työllisyyttä ja väestön osaamista sekä kannustaa käytettävissä olevien voimavarojen täysimääräiseen käyttöön kestävällä tavalla. Lisäksi parannetaan elinympäristön laatua ja tuetaan kestävästä alue- ja yhdyskuntarakennetta.

Lähtökohtana ovat alueiden omiin vahvuuksiin ja osaamiseen perustuva erikoistuminen, toimijoiden välinen yhteistyö ja verkottuminen sekä alueiden kesken että kansainvälisesti. Tavoitteisiin pyritään alueiden osaamista, innovatiivisuutta, yrittäjyyttä ja työllisyyttä sekä palvelurakennetta kehittämällä.

Vuonna 2015 aloitettiin valtioneuvoston aluekehittämispäätöksen 2016–2019 valmistelu. Valtioneuvosto päättää alkuvuodesta 2016 valtakunnalliset alueiden kehittämisen painopisteet hallituskaudelleen. Päätös ohjaa hallinnonalojen ja maakuntien alueiden kehittämistä sekä toimenpiteiden yhteensovittamista.

Alueellista kehittämistyötä toteutettiin sekä kansallisilla että EU:n osittain rahoittamalla ohjelmilla ja toimenpiteillä.

Kansallisina erityispolitiikkoina jatkuivat kaupunki-, maaseutu- ja saaristopolitiikat. Kaupunkipolitiikan yhteistyöryhmä, Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmä sekä Saaristoasiain neuvottelukunta edistivät saaristo-, kaupunki- ja maaseutupolitiikan toimenpideohjelmien 2012–2015 toteutumista. Toimenpideohjelmat ovat myötävaikuttaneet kaupunkien, maaseudun ja saariston elinkeinon, innovaatiotoiminnan, palvelujen, infrastruktuurin ja ympäristön sekä luonnonarvojen suojelun kehittymiseen ja saaneet aikaan laajasti kehittämistoimenpiteitä ja -hankkeita.

Kaupunkipolitiikassa keskeistä on ollut toteuttaa valtion ja 12 suurimman kaupunkiseudun välisiä kasvusopimuksia, joissa on sovittu valtion ja kaupunkiseutujen välillä strategisista kehittämisen painopisteistä vuosille 2013–2015. Kasvusopimusten vaikuttavuuden arviointi toteutettiin keväällä 2015. Arvioinnin mukaan kasvusopimusten laatiminen suurten kaupunkiseutujen ja valtion välillä on ollut tärkeä avaus kaupunkien ja valtion välisen suoran yhteistoiminnan kehittämisessä ja kaupunkiseutujen aseman vahvistamisessa kilpailukyvyyn moottoreina. Sopimusmenettelyn vahvuus on ollut sen joustavuudessa suhteessa perinteisiin aluekehitysprosesseihin.

Kasvusopimukset ovat olleet voimassa vasta lyhyehkön ajan, jonka vuoksi niiden kokonaismerkitystä ja lisäarvoa on vielä liian aikaista arvioida. Arvioinnin mukaan on kuitenkin selvää, että tilausta ja tarvetta kasvusopimusten tyyppiselle menettelylle on myös jatkossa. Kaupunkiseutujen merkitys valtakunnallisesti pysyy ratkaisevana ja entisestään korostuu uuden kasvun ja kilpailukyvyyn luomisessa. Arviointi summaakin, että sopimuksilla pystyttäisiin saamaan vielä vahvempaa voimaa aluekehitykseen, jos kaupungit ja valtio sekä elinkeinoelämä yhdessä panostavat valittuihin keihäänkärkiin nykyistä voimakkaammin. Arvioinnin tuloksia hyödynnetään seuraavalla kasvusopimuskaudella 2016 – 2018.

Saaristopolitiikan painopisteitä olivat saaristo- ja vesistömatkailun kehittäminen ja vapaa-ajan asumisessa olevien mahdollisuuksien hyödyntäminen, joita edistettiin selvityksin, seminaarein, yhteydenotoin ja viestinnällä. Kaupunkien rooli saaristopolitiikassa jatkoi vahvistumistaan. Mm. Helsinki, Turku, Kuopio, Pori, Rauma ja Vaasa

panostivat entistä enemmän saaristoihinsa matkailun, virkistyksen, vakituisen asuminen ja muiden toimintojen alueina.

Vapaa-ajan asumisen seurantajärjestelmän kolmannen Mökkibarometrin mökkiläiskysely toteutettiin. Tulosten mukaan mökillä asumisen vuorokaudet, käytetty rahamäärä, etätö, työssä käynti mökiltä ja mökin varustetaso ovat kasvaneet viimeisenä viisivuotiskautena, kuten tätä edellisenäkin viisivuotiskautena tapahtui.

Kuntien valtionosuusuudistuksessa säilyttivät saaristokunnat saaristoliset, joilla on pidetty saariston palvelutasoa yllä. Valtioneuvosto antoi uuden asetuksen saaristokunnista ja saaristo-osakunnista vuodeksi ja edellytti, että vuoden 2016 aikana selvitetään saaristolisien tasapuolinen kohdentuminen myös saaristo-osakuntiin. Uusiksi saaristo-osakunniksi nimettiin Pori ja Kirkkonummi.

Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmä (YTR) valmisteli ja toteutti valtakunnallista maaseutupolitiikkaa mm. ohjelmatyöllä, hankkeilla ja viestinnällä. Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmä verkostoineen toteutti toimenpideohjelman lisäksi kuudetta maaseutupoliittista kokonaisuohjelmaa, joka on laadittu kaudelle 2014–2020. Valtakunnallisista maaseudun tutkimus- ja kehittämishankkeista järjestettiin kaksi hakua. Yhteistyöryhmän toimikausi päättyi vuoden 2015 lopussa.

Vuonna 2015 äkillisen rakennemuutoksen (ÄRM) toimintamalli oli käytössä seitsemällä seudulla. Heinäkuussa ilmoitettuihin Microsoftin yt- neuvotteluihin oltiin hyvin valmistutuneita ja toimenpiteet käynnistettiin välittömästi. Vapautuva työvoiman aktivoitui uuden työn etsimiseen ja uuden yritystoiminnan kehittämiseen yrityksen, valtion ja alueen yhteisin ponnisteluin. Salon seutu aktivoitui etsimään itselleen uusia liiketoimintamahdollisuuksia digitaalisuuden mahdollisuuksista.

Alueellisten innovaatioiden ja kokeilujen käynnistäminen (AIKO) on yksi hallituksen syksyllä aloittamista aluekehittämistoimista. AIKO on hallituksen Kilpailukyvyyn vahvistaminen elinkeinoelämän ja yrittäjyyden edellytyksiä parantamalla -nimisen kärkihankkeen toimenpide, joka sisältää kolme työkalua: ennakoidun rakennemuutoksen toimet, valtion ja kaupunkien väliset kasvusopimuksen ja valtakunnallisesti merkittävien kasvuvyöhykkeiden rakentamisen.

AIKO -toimenpiteessä on yhdessä kaupunkien ja maakuntien liittojen kanssa täsmennetty toimenpiteen tavoitteita ja toimintatapoja. Työ- ja elinkeinoministeriö on pyytänyt kaupunkien, kasvuvyöhykkeiden ja teemakohtaisten kaupunkiverkostojen yhteistyösopimushakemuksia. Maakuntien liittoja on pyydetty valmistelemaan ennakoidun rakennemuutoksen suunnitelmat osaksi maakuntaohjelmien toimeenpanosuunnitelmia.

Osana hallituksen päättämiä sopeutustoimia ja julkisen talouden kestävyysvajeen korjaamista ELY-keskusten toimintamenomomentilla toteutetaan yhteensä 33 miljoonan euron säästöt vuosina 2015–2018. Säästötavoitteet on kohdennettu kaikille ELY-keskuksia ohjaaville hallinnonaloille. Säästöt ovat niin suuret, että uudistusten ja yt- neuvottelujen aloittaminen oli välttämätöntä. Yt- neuvottelut saatiin loppuun helmikuussa 2015. Kokonaisvähennystarve vuoteen 2018 mennessä on noin 600 htv.

Avaintehtävien hoitamista on turvattu tehtävien uudelleen järjestelyin keskittämällä tehtävien hoitoa: yritystoiminnan kehittämispalvelut keskitettiin neljään, Team Finland -palvelumallin luominen yhteen ja kalataloustehtävät kolmeen ELY-keskukseen.

Lisäksi ELY-keskusten ja TE-toimistojen hallinto- ja kehittämistehtävät koottiin KEHA- keskukseen vuoden 2015 alusta lukien.

ELY-toiminnan muutosprosessia jatkamaan ja vahdittamaan asetettiin Iskukykyinen ELY2-ohjelma. ELY-keskusten eri hallinnonalojen tehtävistä kehitetään asiakasläh- töisiä monikanavaisia palvelukokonaisuuksia.

ELY-keskuksissa ja aluehallintovirastoissa (AVI) siirryttiin kaksiportaiseen ohjaus- ja suunnittelujärjestelmään. Virastoja ohjaavat hallituskaudeksi laadittu AVI:n ja ELY- keskusten yhteinen strategia-asiakirja sekä kullekin virastolle tehtävät tulossopimuk- set. Tavoitteena oli aiempaa strategisempi ja kevyempi tulosohtaus.

Taulukko 6:

Yhteiskunnalliset vaikuttavuustavoitteet	Arvosana	Perustelut
Alueiden kansainvälinen kilpailukyky paranee ⁶	Heikko	Euroopan komission talven 2016 talousennus- teen mukaan koko EU:n talouden ennustetaan kasvavan 1,9 % vuonna 2015 (1,4 % vuonna 2014). Komissio ennustaa Suomen talouskas- vuksi 0,0 % vuonna 2015 (-0,4 % vuonna 2014). Suomen talouden vaikeudet ovat jatku- neet ja talouskasvu on ollut EU:n keskitasoa heikompaa. Alueiden kansainvälinen kilpailuky- ky on heikentynyt vuonna 2015.
Alueiden väliset kehityserot pienenevät	Välttävä	Väestön ikääntyminen, työvoiman ja osaamisen keskittyminen ovat kasvattaneet alueiden väli- siä eroja.
Laaditut tai päivitetty kyläsuunnitelmat	Erinomainen	Toteuma 2 185 ylittää tavoitteeksi asetetun 2 000 laaditun tai päivitetyn kyläsuunnitelman määrän.

Energiapolitiikka

Työ- ja elinkeinoministeriön, ympäristöministeriön, liikenne- ja viestintäministeriön, maa- ja metsätalousministeriön sekä valtiovarainministeriön yhteistyönä laadittiin keväällä 2015 selvitys energiasektorin politiikkavaihtoehtojen kehittämisestä. Työn taustalla oli parlamentaarisen energia- ja ilmastokomitean raportti ”Energia- ja ilmas- totiekartta 2050”. Metsäenergian edistämisen osalta korostettiin, että erilaisia tuotan- totukia, investointitukia, turpeen ja fossiilisten polttoaineiden veroja ja päästökaup- paa on tarkasteltavana kokonaisuutena. Tavoitteeksi asetettiin, että kestävästi tuote- tut puupolttoaineet olisivat myös jatkossa 0-päästöisiä. Biomassan kestävyys ja EU:n politiikan epävarmuudet tulee ottaa huomioon jatkovalmistelussa. Tukijärjestelmien osalta korostettiin, että jatkuvuus edellyttää taloudellisten ohjauskeinojen valmistelua hyvissä ajoin.

Liikennesektorilla löytyy monia erilaisia vaihtoehtoja fossiilisen öljyn korvaamiseen. Käyttövoimavaihtoehtoja kehitettäessä tulee huomioida toisaalta eri käyttövoimien erilainen markkinatilanne, toisaalta taas eri liikennemuotojen erilaiset tarpeet. Eri

⁶ Vuotta 2015 koskeva arvio perustuu Euroopan komission (4.2.2016) Euroopan taloutta koskevaan ennusteeseen.

polttoaineiden jakeluasemaverkosto sekä sähköautojen vaatima latauspisteverkko Suomessa on tarkoitus rakentaa pääsääntöisesti markkinaehtoisesti.

Suomesta on jo poistunut ja on poistumassa pääosa lauhdevoimalaitoksista. Voimalaitoskapasiteetin poistuessa sitä on käytännössä mahdotonta saada uudelleen markkinoiden käyttöön. Tästä katsottiin, että on tarpeen nyt pohtia, onko voimalaitoskapasiteetille tarvetta reservinä.

Sähkön nettotuonti pysyi vuonna 2015 korkeana, 16,3 TWh eli 19,8 % sähkön hankinnasta. Tuonti laski kuitenkin 9 % edellisestä vuodesta. Tuonti Venäjältä oli vain 4 TWh. Kivihiilen kulutuksen lasku jatkui edelleen. Tammi-syyskuussa kivihiiltä kulutettiin 19 % vähemmän kuin vastaavana ajanjaksona edellisenä vuonna. Maakaasun kulutus laski vastaavasti 14 %. Energiankulutukseen vaikutti energiatehokkuuden lisäksi matala taloudellinen aktiviteetti ja lämpimästä säästä johtuva vähäinen lämmitystarve.

Energia- ja ilmastostrategiassa sekä energia- ja ilmastotiekartta 2050:ssä on sähkönhankinnan osalta tavoitteena riittävän ja kohtuuhintaisen sähkön turvaaminen niin, että sähkönhankinta tukee samalla muita ilmasto- ja energiapoliittisia tavoitteita. Sähkön hankinnan tulee jatkossakin perustua monipuoliseen sekä sähkön ja lämmön yhteistuotannon ansiosta hajautettuun järjestelmään. Sähkön hankinnassa tavoitellaan omavaraisuutta. Uusiutuvalla energialla tuotetun sähkön tukijärjestelmiä on kehitetty niin, että yhä suurempi osa sähköstä tuotetaan kotimaisilla energialähteillä. Rakenteilla oleva Olkiluoto 3- ydinvoimalaitosyksikkö ja periaatepäätöksen saaneet ydinvoimalaitoshankkeet tulevat parantamaan sähkön hankinnan omavaraisuutta 2020-luvulla oleellisesti. Fennovoima Oy:n hanke eteni rakentamislupavaiheeseen.

Osana komission johtamaa Itämeren alueen energiayhteistyötä (niin sanottu BEMIP-hanke) pyritään luomaan uusi kaasuyhteys Baltian kautta Keski-Eurooppaan. Balticconnector -kaasuputkihanke sisältyy EU:n infrapaketin mukaiselle Project of Common Interest (PCI) listalle. Valtio perusti Baltic Connector Oy yhtiön toteuttamaan Suomen osuutta Suomen ja Viron yhteisestä hankkeesta.

Työ- ja elinkeinoministeriön maakaasumarkkinakityöryhmä sai mietintönsä valmiiksi tammikuussa 2016. Työryhmä esitti, että maakaasumarkkinadirektiivin poikkeuksista luovutaan noin vuonna 2020 ja kaasumarkkinat avataan kokonaan kilpailulle. Siirtoverkko eriytetään maakaasun myynnistä ja putkimaakaasun tukkumyynnin hintasääntelystä luovutaan pieniä käyttökohteita lukuun ottamatta. Samalla otetaan käyttöön sisämarkkinasäännöt ja tarvittavat markkinapaikat. Työryhmä esitti myös käyttöoikeutta ja säänneltyjä tariffeja verkon ulkopuolisiin LNG-terminaaleihin. Esitysten edellytyksenä on, että Balticconnector-putkiyhteys sekä Puola-Liettua putkiyhteys toteutuu. Muussa tapauksessa työryhmän esittämät siirtymäkauden säännöt ennen Balticconnectorin valmistumista jäävät pitkäaikaiseksi ratkaisuksi.

Yhteiskunnalliset vaikuttavuustavoitteet

Sähkömarkkinoiden toimivuus paranee, sähkö- MPI:n arvo kasvaa (EU:n indeksi kuluttajatytyväisyydelle)

Sähkön pientuotannon ja erityisesti kulutuskohteen yhteydessä olevien tuotantolaitteistojen määrä on Suomessa vielä pieni. Etenkin aurinkopaneelien kilpailukyky on parantunut nopeasti ja kiinnostus aurinkoenergiaan ostosähkön korvaajana on voi-

makkaassa kasvussa. Pientuotannon asema sähkömarkkinoilla on kehittynyt suoisasti ja esimerkiksi pientuottajan ylijäämänsähkön ostajien määrä on kasvanut jo pariinkymmeneen energiayhtiöön. Kuluttajien asema aktiivisina toimijoina sähkömarkkinoilla sekä kysyntäjouksoon osallistujana että pientuottajina vahvistuu tulevina vuosina, koska sähkön tuotantojärjestelmän joustokyky alenee.

Vuonna 2014 sähkön hankinnan MPI oli 77.5 pistettä, nousua edellisestä kerrasta 2.8 pistettä. Tutkimus päivitetään joka toinen vuosi.

http://ec.europa.eu/consumers/consumer_evidence/consumer_scoreboards/10_editon/docs/consumer_market_brochure_141027_en.pdf

Uusiutuvan energian käytön osuus loppukulutuksesta kasvaa

Suomelle EU:ssa asetetun tavoitteen mukaan uusiutuvan energian käyttöä on lisättävä 38 %:iin energian loppukulutuksesta vuoteen 2020 mennessä. Kaikkien jäsenmaiden on nostettava myös uusiutuvan energian osuus liikenteessä vähintään 10 %:iin samalla ajanjaksolla. Suomi näyttäisi saavuttavan 38 %:n tavoitteen etupainotteisesti. Poliittikkatoimien valmistelun pääpaino on siirtynyt 2020-luvun tavoitteiden saavuttamiseen. Pääministeri Juha Sipilän hallitusohjelman mukaisesti tavoitteena on lisätä uusiutuvan energian käyttöä niin, että sen osuus 2020-luvulla nousee yli 50 prosenttiin ja nostaa liikenteen uusiutuvien biopolttoaineiden osuus vuoteen 2030 mennessä 40 prosenttiin. Vuonna 2015 käynnistettiin hallitusohjelman toimeenpanosuunnitelman mukaiset toimet uusiutuvan energian edistämiseksi.

Hallituksen kärkihankkeeseen hiiletön, puhdas, uusiutuva energia varattiin 100 miljoonaa euroa vuosille 2016-2018 uusiutuvan energian ja uuden energiateknologian hankkeisiin. Suunnitelmat kärkihankerahojen jakoperiaatteista ja –prosessista valmisteltiin syksyn aikana. Uusiutuvalla energialla tuotetun sähkön tuotantotukijärjestelmä sisältää syöttötariffin uusille tuulivoimaloille, biokaasusta sähköä tuottaville laitoksille sekä pienille puuta polttoaineena käyttäville sähkön ja lämmön yhteistuotantolaitoksille. Metsähakkeella tuotetulle sähkölle maksetaan syöttötariffia, joka on sidottu päästöoikeuden hintaan ja turpeen veroon.

Tuotantotukijärjestelmään tehtiin vuonna 2015 kaksi muutosta. Metsäteollisuuden ainespuun hintakilpailukyvyyn varmistamiseksi eduskunta hyväksyi keväällä metsähakkeen tuotantotukeen rankapuuta koskevan rajauksen, jonka mukaan rankapuusta tuotetulle sähkölle maksetaan 60 prosenttia täysmääräisestä tuesta. Muutos on edelleen komission käsiteltävänä ja se saatetaan voimaan komission valtioneuvoston hyväksynnän jälkeen samaan aikaan turpeen veron alentamista koskevan lain kanssa. Eduskunta hyväksyi syksyllä syöttötariffin hallitun sulkemisen tuulivoiman osalta, jotta tuulivoiman kapasiteetin kasvusta valtiolle aiheutuva menolisäys saadaan pysäytetty vuonna 2018. Työ- ja elinkeinoministeriö asetti marraskuussa työryhmän valmistelemaan uutta kustannustehokasta ja teknologianeutraalia uusiutuvan energian tukijärjestelmää.

Metsähake oli edelleen kilpailukykyinen polttoaine yhdistetyssä sähkön- ja lämmöntuotannossa, mutta kivihiilen alhaisen hinnan vuoksi turpeen veroa laskettiin ensivaiheessa tasolle 3,4 euroa megawattitunti ja sen seurauksena metsähakkeen tuotantotukea nostettiin vuoden 2015 alusta.

Liikenteen biopolttoaineiden jakeluvaihe nousee portaittain 6 %:sta vuonna 2011 20 %:iin vuonna 2020. Jakeluvaiheen mukainen vuoden 2015 osuus ylittyi. Työ- ja

elinkeinoministeriö asetti joulukuussa työryhmän valmistelemaan biopolttoaineita koskevan EU-lainsäädännön toimeenpanoa sekä biopolttoaineiden edistämiskeinoja 2020-luvulla.

Energian loppukulutus jaettuna bruttokansantulo pienenee

Valtioneuvoston periaatepäätös vuodelta 2010 kertoo energiatehokkuustoimenpiteistä, joilla toteutetaan Pitkän aikavälin ilmasto- ja energiastrategiaa (2008) ja kansallista energia- ja ilmastostrategiaa (2013). Periaatepäätös, joka sisältää noin 50 toimenpidekokonaisuutta, perustui energiatehokkuustoimikunnan yksimieliseen mietintöön. Energiatehokkuuden ja energiansäästön edistämistä on jatkettu energiatehokkuustoimikunnan esityksiä noudattaen ja toimeenpanoa seuraten. Joulukuussa 2012 tuli voimaan energiatehokkuusdirektiivi, millä korvattiin energiapalveludirektiivi ja sähkön ja lämmön yhteistuotannon (CHP) direktiivi. Direktiivin toimeenpaneva lainsäädäntö ml. energiatehokkuuslaki tuli voimaan 1.1.2015. Se muun muassa teki energiakatselmukset pakollisiksi suurille yrityksille.

Valtion solmimat energiatehokkuussopimukset elinkeinoelämän sekä kunta-alan kanssa kattavat noin 80 prosenttia Suomen energiankäytöstä. Sopimukseen liittyneet yritykset ja kunnat raportoivat toteuttaneensa vuosina 2008–2014 toimia, jotka tuottavat vuositasolla noin 8,8 terawattitunnin lämpöenergian ja polttoaineiden säästön sekä 3,3 terawattitunnin sähkönsäästön ja vuosittaisen noin 440 miljoonan euron säästön energiakustannuksissa. Energiatehokkuussopimukset ovat keskeinen osa Suomen energiatehokkuustoimintaa. Niiden jatkamista energiatehokkuusdirektiivin tarkastelukaudella 2014–2020 ja aina vuoteen 2025 asti on valmisteltu siten, että sopimukset nykyisen kauden 2008–2016 jälkeen vuosille 2017–2025 allekirjoitetaan loppuvuodesta 2016. Kuluttajien energianeuvontaa jatkettiin. Tuotteiden energiatehokkuutta parantavia ekosuunnittelu- ja energiamerkintävaatimuksia tuli vuoden 2015 aikana voimaan useille tuoteryhmille.

Energian loppukulutuksen samoin kuin bruttokansantulon tilastotiedot tulevan parin vuoden viiveellä. Vuoden 2015 arvoja voi vain arvioida. Sähkön, kaukolämmön, öljytuotteiden myynnin ja teollisuustuotannon määrillä arvioituna energian loppukulutus laski vuonna 2015 noin 1 %. Samaan aikaan bruttokansantulon arvioidaan kasvaneen hieman (0,2 %) tai olleen muuttumaton, jolloin tämä tavoite olisi toteutumassa.

1.2.2 Siirto- ja sijoitusmenojen vaikuttavuus

Elinkeino- ja innovaatiopolitiikka

32.01.22. Talvivaara Sotkamo Oy:n konkurssin aiheuttamien ympäristövahinkojen estäminen

Vuoden 2015 lisätalousarviossa myönnettiin momentille 32.01.22. (Talvivaara Sotkamo Oy:n konkurssin aiheuttamien ympäristövahinkojen estäminen) määrärahaa 100 miljoonaa euroa.

Vesienhallinnassa on olennaista siirtyminen aiemmin reaktiivisesta toimintatavasta aktiiviseen ja kokonaisvaltaiseen vesienhallinnan hoitosuunnitelmaan. Konkurssipesälle myönnetystä määrärahasta on osa käytetty vesienhallinnan selvitys-, tutkimus- ja koetoimintaan.

Vesienhallinnan kannalta on ollut välttämätöntä pitää kaivoksen metallitehdas toiminnassa bioliuotuskaivojen liuoskierron ylläpitämiseksi. Tämä prosessi vaatii puhdasta vettä, jonka ottaminen kaivoksen ulkopuolelta paisuttaisi vesitasetta entisestään. Kaivokselle on hankittu käänteisosmoosilaitteita, joiden avulla on voitu valmistaa puhdasta vettä prosessin käyttöön.

Vesienhallintaa on tehostettu rakentamalla Nuasjärven purkuputki, joka sai ympäristöluvan huhtikuussa 2015, ja jonka käyttö aloitettiin 2.11.2015. Vaasan hallinto-oikeus antoi 10.9.2015 välipäätöksen, joka on rajoittanut putken käyttöä siten, ettei sitä ole voitu toistaiseksi hyödyntää täysimääräisesti. Purkuputkeen johdettavan veden laatu on täyttänyt selvästi ympäristöluvassa asetetut luparajat. Vedenlaatua seurataan säännöllisesti ja jatkuvatoimiset mitta-asetat otettiin käyttöön jo ennen purkuputken käyttöönottoa.

Konkurssipesän toimesta on myös aloitettu uuden keskuspuhdistamon suunnittelu. Konkurssipesä on ylläpitänyt kaivosta toimintavalmiudessa siten, että uusi toiminnanharjoittaja Terrafame Oy on voinut aloittaa kaivostoiminnan alkusyksystä 2015. Kaivostoiminnan käynnistäminen auttaa olennaisesti vesitaseen hallinnassa ja vähentää riskiä siitä, että liuoskierron nesteet jäätyisivät, josta voisi aiheutua merkittävä ympäristövaara.

32.01.41. Erityisavustus Teknologian tutkimuskeskus VTT Oy:n tutkimusinfrastruktuuriin

VTT on perustanut maailmanluokan biotalouden pilotointikeskuksen BioRuukin, joka luo uudentyypin innovaatioekosysteemin kokeilevaan biotalouden toimintaa yhdessä yritysten kanssa. BioRuukki on kansallinen kehitysalusta biotalousstrategian toteuttamiselle ja bioalan uuden liiketoiminnan kasvulle Suomelle tärkeillä alueilla, kuten bioenergia, biokemikaalit, biomassa fraktiointi ja kierrätys.

32.01.60. Siirrot hallinnonalan rahastoihin

Momentille myönnetään 20 000 euroa. Momentti ehdotetaan pidettäväksi avoimna mahdollisia suuria ja äkillisiä korvausmenoja varten. Mahdollinen korvausvaade Finnvera Oyj:n suuntaan saattaa tulla lyhyellä varoitusaikalla (esimerkiksi 2 viikkoa), jolloin talousarviomenettely olisi liian hidas.

Valtiontakuurahaston vastuulla oleva vientitakuu- ja erityistakauskanta oli vuoden 2015 lopussa noin 17,3 miljardia euroa. Korvausvaadetilanteessa käytettäisiin ensisijaisesti Finnveran Oyj:n vientitakuu- ja erityistakaustoiminnan puskurirahastoa, tämän jälkeen valtiontakuurahaston varoja ja kolmantena vaihtoehtona tarvittaessa kyseessä olevan momentin varoja. Mikäli yhtiön vienti- ja erityistakaustoiminnan rahaston ja valtiontakuurahaston varat eivät riittäisi, niin siinä tapauksessa tehtäisiin tarvittaessa arviomäärärahaylitys (edellyttää raha-asiaainvaliokunnan puoltaa), sillä momentille on varattu ainoastaan 20 000 euron määräraha.

Finnvera Oyj:n omassa vientitakuu- ja erityistakaustoiminnan rahastossa on tällä hetkellä varoja noin 536,1 miljoonaa euroa ja valtiontakuurahastossa noin 656 miljoonaa euroa eli yhteensä noin 1,2 miljardia euroa.

Finnvera Oyj:n suuret riskikeskittymät ja yksittäiset muut riskipitoiset vastuut pitävät riskitason korkeana ja vaikka tappio-odotukset lyhyellä aikavälillä ovat alhaiset, niin keskittymät saattavat aiheuttaa luottotappioiden kasvua seuraavien vuosien aikana.

Vuoden 2016 aikana rahaston kokonaisvastuiden määrä tulee kasvamaan ja on mahdollista, että vastuukanta kehittynee riskipitoisempaan suuntaan tulevaisuudessa ottaen huomioon muiden tekijöiden ohella myös valtion vientitakuista annetun lain (422/2001) 6 §:n mukaisen erityisriskinoton lisäämisen. Lisäksi vuoden 2015 joulukuussa eduskunnalle annettiin hallituksen esitys, jolla valtuuksia nostettiin 17 miljardista eurosta 19 miljardiin euroon. Suuret toimialakohtaiset riskikeskittymät ja kansainvälisen talouden epävakaa tilanne lisäävät tarvetta ylläpitää rahaston likviidejä varoja tasolla, jolla maksuvalmius säilytetään riskipositiota vastaavana.

32.01.66. Kansainvälisten järjestöjen jäsenmaksut ja rahoitusosuudet

Elinkeino- ja innovaatio-osasto käytti 4,4 miljoonaa euroa kansainvälisten järjestöjen jäsenmaksuihin ja rahoitusosuuksiin vuonna 2015. Määrä jakautui siten, että 3,2 miljoonaa euroa käytettiin Euroopan avaruusjärjestön (ESA) jäsenmaksuun ja osuuteen eläkemaksuista. Muiden kansainvälisten järjestöjen jäsenmaksuja sekä OECD:n maksuosuuksia maksettiin 1,2 miljoonaa euroa. Kansainvälisten rahoituslaitosten, järjestöjen ja yhteistyöorganisaatioiden maksuosuuksiin oli varattu yhteensä 1 miljoonaa euroa. Kyseinen raha on tarkoitettu yhteistyöhön Euroopan jälleenrakennus- ja kehitys pankin EBRD:n sekä Kansainvälisen rahoitusyhtiön IFC:n kanssa. Vuoden 2015 määrärahalla rahoitettiin kolme Kazakstanissa toteutettavaa EBRD:n teknisen yhteistyön hanketta.

32.01.89. Osakehankinnat

Vuoden 2015 ensimmäisessä lisätalousarviossa momentille myönnettiin 97 000 000 euroa ja vuoden 2015 toisessa lisätalousarviossa 109 000 000 euroa Terrafame Oy:n pääomittamiseen.

Talvivaara Sotkamo Oy:n konkurssipesä myi kaivostoiminnan Terrafame Oy:lle, jonka valtio omistaa kokonaan Terrafame Group Oy:n kautta. Terrafame Oy otti kaivostoiminnan vastuulleen 15.8.2015 ja käynnistä lisätalousarvioissa myönnettyjen pääomistusten turvin valtio-omistajan edellyttämällä tavalla määrätietoiset toimet kaivostoiminnan ylösajamiseksi, ympäristötilanteen vakauttamiseksi ja taloudellisesti kannattavan liiketoiminnan saavuttamiseksi.

32.20.41. Yleisavustus eräille yhteisöille ja järjestöille elinkeinopolitiikan edistämiseksi

Elinkeino- ja innovaatio-osaston ohjauksessa toimii 7 ulkomaankauppaa ja elinkeinopolitiikkaa sekä yritysten kansainvälistymistä edistävää valtionapuyhteisöä, joista suurin on Finpro ry, mukaan lukien Invest In Finland -toiminto ja vuoden 2015 alusta alkaen Visit in Finland -toiminto (MEK).

Yleisavustusta yhteisöjen toimintaan on vuonna 2015 osoitettu yhteensä 52,8 miljoonaa euroa, josta 36,6 miljoonaa euroa elinkeino- ja innovaatio-osaston ohjauksessa oleville yhteisöille.

Valtion vuoden 2015 talousarviossa on myönnetty momentille 32.20.41 yhteensä 13,8 miljoonaa euroa Team Finland -toimintaan yritysten kansainvälistymiseen, ulkomaisten investointien, pääomasijoitusten ja matkailun edistämiseen.

Taulukko 6: Finpron tavoitteiden toteumat 2013 – 2015

	2013	2014	2015
Pk-yritysten osuus asiakkaista (% kaikista asiakkaista)	79	78	75
Finpron neuvontapalveluasiakkaiden lukumäärä (kpl)	1 700	1 437	3 000
Palveluiden hyödyllisyys yritysten kannalta (1-4)	3,98	3,93	Ei saatavilla*

*Tällä hetkellä ei selvitystä uusien palveluiden hyödyllisyydestä, koska uusi malli on valmisteltavana.

Vuonna 2015 Finprolla oli kaikkiaan 58 vientikeskusta (mukaan lukien 11 partneritoimistoa ja 5 projektitoimistoa) yhteensä 45 maassa ja 10 alueellista yksikköä kotimaassa.

Vuonna 2015 Finpron toimintaa uudistettiin siten, että Matkailun edistämiskeskuksen toiminnot sulautettiin osaksi Finpron toimintaa. Vuonna 2014 tehdyssä uudistuksessa Finpron maksulliset konsultointitoimet ulkoistettiin omaksi erilliseksi yhtiöksi. Näiden muutosten jälkeen valtion yleisavustus kohdennetaan pelkästään Finpro ry:n yleishyödyllisiin toimihintoihin. Vuonna 2015 perustettiin valtion kokonaan omistama Finpro Oy, joka jatkaa Finpro ry:n toimintaa vuoden 2016 alusta alkaen. Vuoden 2015 aikana valmisteltiin myös laki Finpro Oy –nimisestä osakeyhtiöstä.

Suomen lähialueiden poliittinen tilanne ja maailmantalouden kehitys vaikuttivat ja hidastivat osaltaan ulkomaisten yritysten uusien investointipäätösten tekoa vuonna 2015. Kansainvälisesti mitattuna ulkomaiset suorat investoinnit olivat selkeällä kasvu-uralla, erityisesti Euroopan unionin alueella ja Yhdysvalloissa. Kilpailu kansainvälisistä investoinneista ja pääomista jatkui tiukkana ja tämä näkyi myös Invest in Finlandille asetettujen tavoitteiden toteutumisessa.

IIF sai uuden johtajan kesällä 2015. IIF jatkoi toimiala- ja kohdemaafokusointia. Keskeiset toimialat olivat ICT ja konesalit, terveys sekä cleantech. IIF:n asiakastytyväisyys on pysynyt korkealla.

Taulukko 7: Invest in Finlandin tavoitteiden toteuma 2013, 2014 ja 2015

	2013	2014	2015 tavoite	2015 toteuma
Investointien työllistävyys, työpaikkojen kappalemäärä	591	173	630	634
Investointien taloudellinen merkitys, miljoonia euroa	416	299	470	343
Kansallinen välitavoite investointistrategian tavoitteen saavuttamisessa	48,5 %	49,1 %	50,00 %	Unctad julkaisee kesällä 2016
Yritysten asiakastytyväisyys	4,34	4,31	4,10	

32.20.42 Innovaatiokeskittymien kehittäminen

Innovatiiviset kaupungit (INKA) -ohjelmalla edistetään suurimpien kaupunkiseutujen osaamis pohjaisia liiketoiminnan ekosysteemejä uudella kehitysympäristöillä. Kehitysympäristöinä voivat olla esimerkiksi uusien teknologioiden ja palveluiden demonstraatio- ja testialustat sekä osaamis pohjaisen yrittäjyyden uudet toimintamallit. Kehittäminen ja pilotointi toteutetaan aidoissa kokeiluympäristöissä käyttäjien, yritysten ja julkisen sektorin yhteistyönä. INKA- ohjelman tavoitteena on hyödyntää kaupunkien suuret tulevaisuusinvestoinnit innovaatioiden kehitysalustoina ja referenssi-kohteina ja tätä kautta avata yrityksille uusia vientimahdollisuuksia. Ohjelman painopistealat ovat Biotalous, Kestävät energiaratkaisut, Kyberturvallisuus, Tulevaisuuden terveys sekä Älykäs kaupunki ja uudistuva teollisuus.

Ohjelma on aluelähtöinen, sillä paikalliset toimijat ovat itse valinneet strategisesti tärkeät teemat ja luoneet tiekartan keskittymien vahvistamiseksi. Ohjelma käynnistyi vuoden 2014 alusta osana valtion ja kaupunkien solmimia kasvusopimuksia. Ohjelmaa hallinnoi Tekes. Ohjelman käynnistymisvuonna 2014 rahoituksen painopiste oli hankevalmistelussa sekä yritysten ja korkeakoulujen aktivoinnissa ja verkottamisessa mukaan toimintaan. Ohjelmassa päästiin vuoden 2015 keväällä tavoiteltuun vauhtiin, mikä näkyi isoina käynnistettyinä yritys vetoisina hankkeina mm. Smart Sundomin älykäs sähköverkko, Energian tutkimuskeskus, Terveysteknologian ekosysteemit, COMBI – julkisten rakennusten energiatehokkuus, Teolliset symbioosit ja SenCity –älykäs valaistus -hankkeet. Parhaat hankekokonaisuudet ovat olleet myös kansainvälisesti kiinnostavia ja ne ovat saaneet myös EU:n Horisontti-ohjelman rahoitusta.

INKA- ohjelma sekä Tekesin Fiksu kaupunki- ja Huippuostajat –ohjelmat ovat muodostaneet toimivan kokonaisuuden, joilla on voitu luoda uuden tyyppisiä kokeiluympäristöjä ja edelläkävijämarkkinoita yrityksille. Samalla on edistetty innovatiivisten julkisten hankintojen osaamista suurimmilla kaupunkiseuduilla ja lisätty kaupunkien välistä yhteistyötä. Yhteistyön avulla on voitu varmistaa, että yhdessä kaupungissa kehitetyt toimintamallit ja hankkeet ovat myös muiden kaupunkien hyödynnettävissä.

Tekes osoitti vuonna 2015 INKA- ohjelman toimenpiteisiin yhteensä 26,7 miljoonaa euroa, josta EU:n rakennerahastovaroja oli 18,8 miljoonaa euroa. Rakennerahastovarat osoitettiin kahdessa erikseen järjestetyssä tutkimushankehaussa korkeakouluille ja tutkimuslaitoksille yritys lähtöisiin hankkeisiin. Kansallisesta rahoituksesta suunnattiin vuonna 2015 yritysten hankkeisiin 65%, valmisteluun ja aktivointiin kaupungeille ja seudullisille kehitysyhtiöille 30% ja korkeakouluille 5%.

Hallitusohjelmassa 2015 tehtyjen linjausten mukaisesti INKA- ohjelma lopetetaan vuoteen 2017 mennessä puolittamalla ohjelmaan tarkoitettu rahoitus vuosittain 2016-2017. Samanaikaisesti ohjelman toteutusta tukemaan tarkoitettu valtakunnallinen EAKR- rahoitus suunnataan vuoden 2016 alusta muuhun käyttöön. Vähenevistä resursseista huolimatta yhteistyötä ohjelmaan valittujen suurten kaupunkien kanssa pyritään jatkamaan ja siirtämään INKA- ohjelmasta saadut kokemukset tukemaan hallituksen kärkihankkeiden toteutusta.

32.20.43. Kansainvälistymisavustus yritysten yhteishankkeisiin

Yhteishankkeiden tavoitteena on toteuttaa kattava määrä yritysten yhteisiä näyttelyosallistumisia eri toimialoille ja eri markkina-alueille. Yritysten kansainvälistymistä tehostetaan myös yhteisillä verkostohankkeilla ja kumppanuusohjelmilla, joihin osal-

listumalla pk-yritykset saavat konkreettista tukea kansainvälistymisensä alkutaipaleella. Lisäksi yhteishankkeiden kautta tuetaan mm. markkinaselvityksiä, markkinaselvitysmatkoja, koulutusta, ulkomaisia lehtimiesvierailuja, laajoja viestintäkampanjoita sekä yritysten kansainvälistymiseen liittyviä laajempia strategisia hankkeita. Yhteishankkeiden vaikuttavuutta arvioidaan 5 vuoden välein. Vuoden 2014 syys-talvella yhteishankkeiden vaikuttavuudesta tehtiin selvitys, joka julkaistiin alkuvuonna 2015. Selvityksen mukaan kansainvälistymisavustus yritysten yhteishankkeisiin on hyvä ja toimiva avustujärjestelmä yritysten kansainvälistämiseen.

Vuonna 2015 hallitusohjelmassa päätettiin, että momentille 32.20.43 ei myönnetä valtuutta vuodesta 2016 lähtien, mutta eduskunta osoitti vuoden 2015 lopussa 1 miljoonaa euroa valtuutta vientiverkostohankkeiden rahoittamiseen.

Vuonna 2015 momentille 32.20.43 myönnettiin valtuutta talousarvion mukaan 9,786 miljoonaa euroa. Tämä valtuus saatiin käytettyä kokonaisuudessaan vuoden 2015 aikana.

Vuoden 2015 yhteishankkeiden valtuus oli edellisvuotta noin 30 prosenttia pienempi. Vähentynyt valtuus vähensi niin hankkeiden lukumäärää kuin niihin osallistuvien yritysten määrää. Vuonna 2014 yhteishankkeisiin osallistui 1 469 yritystä ja sitä edellisenä vuonna 1 749 yritystä, kun vuoden 2015 vastaava luku oli enää 1 270 yritystä.

Taulukko 8: Kansainvälistymisvaltuuksien ja määrärahojen kehitys

	2013	2014	2015
Valtuus, euroa	19 664 000	13 993 617	9 786 000
Myönnetty, euroa	17 941 043	13 993 617	9 786 000

32.20.44. Valtionavustus yksittäisten yritysten hankevalmisteluun Venäjällä

Valtionavustuksilla yksittäisten yritysten hankevalmisteluun Venäjällä tuetaan suomalaisten pk-yritysten etabloitumiseen ja tuotannollisen tai palvelutoiminnan aloittamiseen tarvittavien selvityshankkeiden tekemistä tai Venäjällä jo toimivan tytäryrityksen kehittämistä.

Taulukko 9:

Määrärahan käyttöaika	Määrärahan suuruus, euroa	Määrärahasta käytetty, euroa (31.12.2015)	Määrärahasta jää käyttämättä, euroa	Määrärahalla rahoitettujen hankkeiden määrä
2012-2014	1 000 000	1 000 000	0	30
2013-2015	700 000	415 000	285 000	15
2014-2016	1 400 000	975 200	0	23
Yhteensä	3 100 000	2 390 200	285 000	68

*= valtionavustuksia myönnetty 23:een käynnissä olevaan hankkeeseen

32.20.46. Laivanrakennuksen innovaatiotuki

Laivanrakennuksen innovaatiotuki (innovaatiotuki) on tarkoitettu Suomessa rekisteröidylle laivanrakennusyritykselle, laivankorjausyritykselle ja laivankonversioyritykselle uuden alustyyppin kehittämiseen ja suunnitteluun, aluksen innovatiivisiin osiin, jotka

voidaan erottaa aluksesta erillisinä osina sekä innovatiivisten tuotanto-, suunnittelu- ja logistiikkamenetelmien kehittämiseen ja toteuttamiseen.

Innovaatiotuen myöntämisen edellytyksistä on annettu säännöksiä valtioneuvoston asetuksella laivanrakennuksen innovaatioihin myönnettävästä valtionavustuksesta. Ensimmäinen asetus annettiin vuonna 2008 (592/2008). Tämän jälkeen tukiohjelmaa on uudistettu kahdesti, viimeisen kerran marraskuussa 2014 (955/2014) (jäljempänä vanha asetus). Innovaatiotukiohjelman voimassaolo päättyi tässä yhteydessä vuoden 2014 loppuun, koska Euroopan unionin laivanrakennusalaan koskevat valtioneuvoston päätökset ja komission hyväksymä tukiohjelma olivat voimassa ainoastaan saman vuoden loppuun.

Tuen myöntäminen laivanrakennuksen innovaatioihin on kuitenkin ollut mahdollista vuoden 2015 alusta alkaen tutkimus- ja kehitysyhteistyöhön sekä innovaatiotoimintaan myönnettävälle valtioneuvoston asetuksella annettujen yhteisön puitteiden nojalla (2014/C 198/01) (jäljempänä puitteet). Tukea on mahdollista myöntää myös niin sanottuna ryhmäpoikkeuksena, jolloin sovellettavaksi tulee komission asetus (EU) N:o 651/2014, annettu 17.6.2014, tiettyjen tukimuotojen toteamisesta sisämarkkinoille soveltuviksi perussopimuksen 107 ja 108 artiklan mukaisesti (jäljempänä ryhmäpoikkeusasetus). Tutkimus- ja kehityshankkeisiin myönnettävästä tuesta säädetään ryhmäpoikkeusasetuksen 4 jaksossa.

Innovaatiotuen myöntämisen edellytyksistä säädettiin uusi valtioneuvoston asetus 364/2015. Muutokset aiempiin asetuksiin ovat pikemminkin teknisluonteisia ja johtuvat siitä, että laivanrakennuksen sektorikohtaisten EU-puitteiden voimassaolo itsenäisenä puitteena on lakannut. Muutoksista huomionarvoisin on se, että tuen määrä on rajattu yksittäisessä hankkeessa enintään 10 miljoonaan euroon.

Momentille myönnettiin vuoden 2015 lisätalousarviossa 20 000 000 euron määräraha (siirtomääräraha 3 v). Määrärahasta myönnettiin 10 000 000 euroa yhteen alushankkeeseen vuonna 2015. Relevantteja tukihakemuksia on tällä hetkellä kolme kappaletta. Päätökset näistä ja lopusta rahasta tehdään kevään 2016 aikana.

Taulukko 9: Laivanrakennuksen innovaatiotuki

Myöntövuosi	2011	2012	2013	2014	2015
Hankkeiden määrä	5	0	7	2	1
Tuen määrä (milj. euroa)	14,9	0	38,9	10,0	10,0
Hankkeiden työllistävä vaikutus (htv)	4 910	0	12 385	11 000	2 000
Euroa/htv	3 026	0	3 144	909	5 000

32.20.47. Finnvera Oyj:n korkotuet ja tappiokorvaukset

Finnvera Oyj:n toiminnalle on asetettu itsekannattavuustavoite eli yhtiön toiminnan menot pitää pystyä kattamaan pitkällä aikavälillä yhtiön toiminnasta saatavilla tuloilla. Pk- rahoituksessa itsekannattavuuden tarkastelujaksona pidetään 10 vuotta ja viennin rahoituksessa 20 vuotta.

Vuoden 2015 alusta Finnvera Oyj:n on ollut mahdollista rahoittaa EU:n pk- määritelmää suurempia yrityksiä aina 300 milj. euron liikevaihtoon asti. Vuoden 2015 aikana valmisteltiin lisäksi pk- ja mid cap -yritysten kasvua tukevan välirahoitusvälineen, niin

sanotun juniorirahoituksen käyttöönottoa. Tähän liittyen valtioneuvosto päätti 17.12.2015, että Finnvera Oyj voi myöntää juniorilainoja enintään 300 miljoonaa euroa kolmen vuoden aikana, ja että valtio korvaa näistä Finnvera Oyj:lle mahdollisesti syntyvistä tappioista 75 prosenttia koko maassa.

Finnvera Oyj myönsi vuonna 2015 rahoitusta pk-yrityksille ja EU:n pk- määritelmää suuremmille yrityksille kotimaassa yhteensä 1,1 miljardia euroa, mikä oli noin 11 prosenttia enemmän kuin vuonna 2014. Kasvuun vaikutti osaltaan vuoden 2015 alusta saatu mandaatti rahoittaa pk-yrityksiä suurempia yrityksiä, lisääntyneet omistusvaihdokset ja aiemmin myönnettyjen rahoitusten uudelleenjärjestelyt. Finnvera rahoitti vuonna 2015 pk -rahoituksessa lähes 3 600 aloittavaa yritystä sekä noin 2 100 kasvuyritystä, ja myötävaikuttanut rahoituksellaan yli 8 600 uuden työpaikan syntymiseen. Finnveralla oli vuoden 2015 lopussa noin 29 500 asiakasta ja sen vastuukanta oli pk-rahoituksessa EU:n pk-määritelmää suurempien yritysten rahoitus huomioiden 2,7 mrd. euroa.

Vuonna 2015 momentilta ei maksettu korkotukia.

Taulukko 10: Finnvera Oyj:n korkotuet ja tappiokorvaukset vuosina 2013 - 2015 (32.20.47.)

	2013	2014	2015
Korkotuet ja tappiokorvaukset (milj. euroa)	60,3	53,3	90,5

32.20.48. Korkotuki julkisesti tuetuille vienti- ja alusluotoille

Vienninrahoitus pyrkii parantamaan osaltaan suomalaisten vientiyritysten edellytyksiä menestyä globaaleilla markkinoilla. Finnvera Oyj:n varainhankintaan perustuvan rahoitusjärjestelmän puitteissa (1543/2011) Suomen Vientiluotto Oy allekirjoitti vuonna 2015 yhteensä 3,4 miljardin euron arvosta vienti- ja alusluottosopimuksia ja antoi ehdollisia rahoitustarjouksia yhteensä 4,1 miljardin euron arvosta. Vuoden lopussa tarjousten määrä oli 86 miljoonaa euroa. Rahoitushakemuksia vastaanotettiin yhteensä 7,2 miljardin euron arvosta. Vienninrahoituksen kysyntä on kasvanut rahoitusmarkkinoiden tarjonnan kiristyessä erityisesti pitkäaikaisessa vienninrahoituksessa.

Suomen Vientiluotto Oy hallinnoi julkisesti tuettujen vienti- ja alusluottojen korontasausjärjestelmää. Katsausvuoden aikana tehtiin yksi pankin rahoittama ja korontasaususta hyödyntävä luottosopimus. Korontasauksen kysyntä on laskenut viime vuosina, sillä yritykset tarvitsevat myös vientiluottorahoitusta hankkeiden rahoitukseen. Nostamattomia korontasausvarauksia oli 0,5 miljardin euron arvosta.

Vientitakuulain 6 §:n mukaisia erityisriskinoton vastuita oli voimassa joulukuun loppuun 2015 mennessä yhteensä 2,0 miljardia euroa. Määrä nousi vuoden aikana merkittävästi. Erityisriskinoton vastuita voi olla enintään 3,0 miljardia euroa.

Osana kasvua ja vientiä tukevan toimintaympäristön kehittämistä, vienninrahoituksen valtuuksia (vientitakuut, vientiluotot, korontasaus) ollaan nostamassa merkittävästi. Lakimuutokset tulevat voimaan keväällä 2016.

Taulukko 11 : Korke- ja muu tuki julkisesti tuetuille vienti- ja alusluotoille 2013-2015

Milj. euroa	2013	2014	2015
Korkotuki- ja muut maksut (milj. euroa)	10,5	7,1	9,9
Uudet korontasaussopimukset, arvo (milj. euroa)	63	602	684,1
Korontasaussopimuskanta vuoden lopussa, arvo (milj. euroa)	800	1168	1 630,6

32.20.49. Valtionavustus Teknologian tutkimuskeskus VTT Oy:n toimintaan

Teknologian tutkimuskeskus VTT:stä tuli valtion erityistehtävää hoitava osakeyhtiö 1.1.2015. Samassa yhteydessä VTT ja Mittatekniikan keskus yhdistyivät. Yhtiön toimialana on teknologian soveltava tutkimus ja tutkimustulosten vieminen elinkeinoelämän ja yhteiskunnan hyödyksi. VTT:n strateginen tutkimus vastaa Suomelle asetettuihin kansallisiin kasvun kärkiin (Biotalous, Cleantech, Digitaalisuus ja Terveys ja hyvinvointi) ja sillä on siten keskeinen rooli suomalaisen elinkeinoelämän uudistamisessa ja kansainvälistämisessä. VTT:n tutkimuksen painoalueet kohdistuvat kuudelle elinkeinoelämän ja yhteiskunnan kannalta tärkeälle alueelle: biotalous, vähähiilinen energia, digitaalinen maailma, puhtaat teknologiat, resurssitehokas tuotanto sekä terveys- ja hyvinvointi. Lisäksi VTT:n toimintaan kuuluu metrologian tutkimus. VTT on hakenut aktiivisesti ja menestyksekkäästi EU:n Horisontti 2020 puiteohjelman rahoitusta ja on pohjoismaiden paras ja eurooppalaisissa tilastoissa 8. paras rahoituksen kotiuttaja 42 M€:lla. VTT auttaa suomalaisia yrityksiä, yliopistoja ja muita tutkimustoimijoita EU-verkostoihin ja siten se varmistaa maksimaalisen rahoituksen kanavoitumisen Suomeen. VTT toimii kahdessa EIT KIC:ssä, EIT Digital ja EIT RawMaterials KIC.

VTT on kehittänyt tulevaisuuden kansallista kilpailukykyä ja kasvua tutkimus- ja kehitystoimintansa avulla. VTT:n Innovative Business from Emerging Technologies (iBET) –ohjelmassa. iBET-ohjelmassa on haettu uusia teknologioita, jotka tuovat muutoksia teollisiin ekosysteemeihin. Ohjelmassa on tällä hetkellä hankkeita, joiden aiheina ovat olleet muun muassa älykkäät vaatteet, suurten tietomäärien analytiikka, pelillistetty ennakointi, proteiinin tuottaminen ligniinistä, uusiin biopohjaisiin tuotteisiin sopivat koivusolut, kennorakenteet veden varastointiin (biomimeettinen omena), valon muuntaminen kemialliseksi energiaksi ja nanokuplat tulevaisuuden energian varastoinnina. VTT on avaintoimija ydinenergiatutkimuslaitoksena ja teknisenä turvallisuusorganisaationa (TSO) Euroopassa ja uusissa ydinenergiamaissa. VTT:n ydinenergiatutkimuksen painopisteet ovat reaktoriturvallisuus ja loppusijoituksen kasvaneet turvallisuusvaatimukset Suomessa.

VTT menestyi hyvin Suomen Akatemian yhteyteen perustetun strategisen tutkimuksen instrumentin (STN) ensimmäisessä haussa. VTT on mukana kuudessa rahoitettussa hankkeessa. VTT on vahvasti mukana toistaiseksi jatkuvissa SHOK- ohjelmissa ja niiden hankkeissa. VTT osallistuu myös proaktiivisesti SHOK- yhtiöiden toiminnan ja tulevaisuuden suunnitteluun. VTT menestyi hyvin VNK:n selvitys- ja tutkimustoiminnan määräraha-haussa. Käynnissä olevia hankkeita ovat: ”Kokeilukulttuuri muuttuvassa sosiaali- ja terveydenhuollossa - sähköiset innovaatiot”, ”Kohti systeemistä tulevaisuusdialogia: ennakointialusta kansallisen tulevaisuustyön tukemiseksi”, ”Kriittisen infrastruktuurin tilannetietoisuus”, ”Osaamispääoman hyödyntäminen ja vaikuttavampi julkisten t&k- voimavarojen kohdentaminen” sekä ”Digialustat.

32.20.80. Lainat Suomen Vientiluotto Oy:n jälleerahoitustoimintaan

Rahoitusmarkkinakriisin aikana otettiin käyttöön OECD-ehtoinen väliaikainen viennin ja kotimaisten alusluottojen jälleerahoitusjärjestelmä, jossa varainhankinta tapahtui valtiokonttoriin kautta. Järjestelmän piiriin ei ole otettu uusia hankkeita 31.12.2012 jälkeen. Vuonna 2015 nostettiin lainoja tehdyistä luottovaroista nostosuunnitelmi- en mukaisesti.

Taulukko 12: Lainat Suomen Vientiluotto Oy:n toimintaan vuosina 2013 -2015

	2013	2014	2015
Myönnettyt lainat			
kpl	0	1	0
milj. euroa	0	32,8	0
Lainojen nostot (milj. euroa)	943	401,7	385,3

Lainanostojen lisäksi momentilta maksetaan valtiokonttorin mahdollisiin suojaustoi- menpiteisiin liittyvät suojauskulut. Kysymyksessä on lainamuotoinen rahoitus, joka tuloutuu valtiolle myöhemmin vuosina pääomalyhennyksinä sekä korkotuloina.

32.20.82. Lainat Finnvera Oyj:n varainhankintaan

Kysymyksessä on arviomäärärahmomentti, joka turvaa Finnvera Oyj:n vienninrahoi- tukseen liittyvää varainhankintaa poikkeustapauksissa. Lainavaltaisuus on enintään 500 miljoonaa euroa. Rahoitusmarkkinoiden toiminnan ollessa sellaisessa häiriötilan- teessa, että se estäisi Finnvera Oyj:tä hankkimasta markkinoilta varainhankintaan tarkoitettuja lainoja ja lainaohjelmia, voidaan yhtiölle myöntää valtion talousarviossa olevien määrärahojen puitteissa lyhytaikaista enintään 12 kuukauden pituista lainaa käypää korkoa vastaan.

32.20.87. Pääomalaina Finnvera Oyj:lle

Momentin 5 miljoonan euron vuotuista määrärahaa saa käyttää osakeyhtiölain (624/2006) 12 luvun 1 §:ssä tarkoitetun korottaman ja vakuudettoman pääomalainan myöntämiseen Finnvera Oyj:lle käytettäväksi Aloituserahasto Vera Oy:n pääomittami- seen. Mikäli Aloituserahasto Vera Oy:n rahoitustoiminnasta syntyy tappioita, laina voidaan jättää takaisinperimättä. Rahasto tekee sijoituksia aikaisen vaiheen tekno- logiayrityksiin sekä teknologiaintensiivisiin tai innovatiivisiin palveluyrityksiin.

Vuoden 2015 talousarviossa osoitettiin momentille määrärahaa 5 miljoonaa euroa osana hallituksen keväällä 2013 linjaamaa kasvurahoitusohjelmaa vuosille 2014- 2017.

32.20.88. Pääomasijoitus Suomen Teollisuussijoitus Oy:lle

Vuoden 2015 talousarviossa momentille osoitettiin määrärahaa yhteensä 80 miljoonaa euroa. Kasvurahoitusohjelman puitteissa 30 miljoonaa euroa kohdistui yhtiön sijoitussitoumukseen Kasvurahastojen rahasto II:een (KRR II). Yhtiön panostukset 130 miljoonan euron suuruiseen KRR II –rahastoon ovat siten yhteensä 60 miljoonaa euroa. KRR II:n tavoitteena on tehdä rahastosijoituksia noin 10 kohderahastoon, joiden kautta vauhditetaan noin 100 pk-yrityksen kasvua. Kohdeyhtiöihin on arvioitu

kanavoituvan rahoitusta yhteensä jopa miljardi. KRR II rahasto teki kolme uutta rahastosijoitusta vuonna 2015 ja vuoden lopussa sillä oli sijoituksia viidessä rahastossa yhteensä 62,5 miljoonalla eurolla.

Määrärahaa käytettiin 50 miljoonaa euroa Uudistuva teollisuus –sijoitusohjelman pääomituksen toiseen erään. Yhteensä 100 miljoonan euron suuruisen ohjelman tavoitteena on teollisten yritysten uudistaminen, monipuolistaminen ja kasvu erityisesti biotalouden, cleantechin, terveysteknologian ja digitalouden alalla. Ohjelman puitteissa valikoituihin kohdeyhtiöihin arvioidaan kohdistuvan jopa 300 - 400 miljoonan euron rahoitus. Vuoden loppuun mennessä ohjelmasta oli tehty sijoituksia 16 kohdeyhtiöön yhteensä 46 milj. eurolla.

Lisäksi valtion vuoden 2015 I lisätalousarviossa momentille osoitettiin 25 miljoonan euron määräraha uuden sijoitusohjelman käynnistämiseen, jonka tavoitteena on hankkia ulkomaisia sijoituksia ja osaamista suomalaisille kasvuyrityksille. Ohjelman kohteena ovat nopeaa kansainvälistä kasvua tavoittelevat yritykset, joihin kansainväliset sijoittajat tuovat pääoman lisäksi arvokasta osaamista ja verkostoja. Tavoitteena on kanavoida jopa 100 miljoonaa pääomaa kasvuyrityksiin, josta merkittävä osa tulee kansainvälisiltä sijoittajilta. Vuonna 2015 yhtiö teki kaksi sijoitusta yhteisarvioltaan 2,2 miljoonaa euroa.

Suomen Teollisuussijoitus Oy:n hallinnoimien ohjelmien vaikuttavuutta seurataan säännöllisesti erikseen.

Taulukko 13: Suomen Teollisuussijoitus Oy:n osakepääoman korotukset 2013-2015

	2013	2014	2015
Määräraha yhteensä, miljoona euroa	-	80	105

Vuoden 2014 määräraha kohdistuivat kasvurahoitusohjelmaan (KRR II/30 milj. euroa) ja Uudistuva teollisuus – sijoitusohjelmaan (50 milj. euroa).

Työllisyys- ja yrittäjyyspolitiikka

32.20.45. Yritysten tutkimus- ja kehittämishankkeiden valmistelu

Pk-yritysten tutkimus- ja kehittämishankkeiden valmistelua sekä yrityksen toiminnan alkuvaiheen kehittämistoimenpiteitä koskeviin avustuspäätöksiin ei vuoden 2015 talousarviossa enää ollut käytettävissä määrärahaa. Momentin määrärahaa aikaisempina vuosina tehtyjen päätösten maksupäätöksiin käytettiin määrärahaa yhteensä 0,7 miljoonaa euroa.

32.30.44. Alueellinen kuljetustuki

Harvaan asutuilla alueilla sijaitsevien pk-yritysten kuljetuskustannusten tasaamiseen käytettiin momentin määrärahaa vuonna 2015 yhteensä 2,7 miljoonaa euroa 133 pk-yritykselle (2014 käyttö 1,4 miljoonaa euroa 252 yrityselle ja 2013 käyttö 4,1 miljoonaa euroa 338 yrityselle).

32.30.51. Julkiset työvoima- ja yrityspalvelut

Momentin määrärahaa käytettiin 452,1 miljoonaa euroa. Lisäksi käytettiin vuodelta 2014 siirtynyttä määrärahaa 160,6 miljoonaa euroa. Määrärahaa käytettiin yhteensä 612,7 miljoonaa euroa (2014 343,8 miljoonaa euroa ja 2013 462,3 miljoonaa euroa). Vuonna 2015 momentilta rahoitettavien palvelujen piirissä oli keskimäärin 51 600 henkilöä, mikä on noin 6 400 henkilöä vähemmän kuin vuonna 2014.

Työvoimakoulutukseen käytettiin 208,1 miljoonaa euroa, mikä on 16,2 miljoonaa euroa vähemmän kuin vuonna 2014. Ammatillisen koulutuksen osuus oli 75% ja kotoutumiskoulutuksen 25%. Yhteishankinnan osuus ammatillisesta työvoimakoulutuksesta oli 8%. Työvoimakoulutuksessa oli keskimäärin kuukaudessa 25 200 henkilöä, mikä on noin 2 000 henkilöä vähemmän kuin edellisellä vuonna. Kolmen kuukauden kuluttua ammatillisen työvoimakoulutuksen päättymisen jälkeen työttömänä oli 43,5 %, mikä on 4,3 % -yksikköä enemmän kuin vuonna 2014 (2014 39,2 %). Opiskelijapalaute ammatillisesta koulutuksesta on hyvällä tasolla edelleen; vuonna 2015 83 % vastaajista antoi ammatilliselle koulutukselle hyvän tai erinomaisen yleisarvosanan.

Työllistämiseen käytettiin 365,9 miljoonaa euroa, mikä on 71,7 miljoonaa euroa (24,3 %) enemmän kuin vuonna 2014. Työllistettynä oli keskimäärin 27 300 henkilöä, jossa on laskua edellisestä vuodesta 13,0 %. Kolmen kuukauden kuluttua palkkatuetun työn päättymisen jälkeen työttömänä oli 47,4 %, mikä on 1,4 % -yksikköä enemmän kuin vuonna 2014 (2013 46,7 %).

Valmennuksiin ja kokeiluihin käytettiin 24,2 miljoonaa euroa (2014 28,5 miljoonaa euroa).

32.30.45. Yritysten investointi- ja kehittämishankkeiden tukeminen

Valtionavustuksesta yritystoiminnan kehittämiseksi annetun lain mukaisiin avustuksiin käytettiin myöntämisvaltuutta 46,3 miljoonaa euroa 611 hankkeeseen (2014 käyttö 32,1 miljoonaa euroa 489 hankkeeseen ja 2013 käyttö 26,9 miljoonaa euroa 563 hankkeeseen). Momentin mukaisia avustuksia myönnettiin erityisesti pk-yritysten kansainvälistymistä ja uuden liiketoiminnan luomista edistäviin sekä pk-yritysten toimintaympäristöä parantaviin hankkeisiin. Momentin määrärahan käyttö oli 24,4 miljoonaa euroa (2014 käyttö 26,3 miljoonaa euroa ja 2013 käyttö 24,0 miljoonaa euroa).

32.30.64. Työllisyysperusteiset siirtomenot investointeihin

Momentilla ei vuoden 2015 talousarviossa enää ollut käytettävissä myöntämisvaltuutta. Momentin määrärahan käyttö oli 5,7 miljoonaa euroa (2014 7,3 miljoonaa euroa ja 2013 14,3 miljoonaa euroa).

32.30.50. Palkkaturva

Määrärahaa oli yhteensä 43,0 miljoonaa euroa, josta käytettiin 27,5 miljoonaa euroa (2014 käyttö 35,5 miljoonaa euroa ja 2013 käyttö 39,1 miljoonaa euroa). Palkkaturvaa saaneiden työntekijöiden lukumäärä oli 6 763 vuonna 2015, 8 188 vuonna 2014 ja 9 306 vuonna 2013.

Kotouttaminen

32.70.30. Valtion korvaukset kunnille

Momentin vuoden 2015 talousarvion määräraha oli 105,7 miljoonaa euroa. Määrärahaa käytettiin 96,7 miljoonaa euroa, määrärahaa jäi käyttämättä 9,1 miljoonaa euroa (2014 käyttö 106,6 miljoonaa euroa, 2013 käyttö 102,2 miljoonaa euroa).

EU:n Solid-rahastosta on rahoitettu SYLVIA- hankkeita yhteensä 1,2 miljoonalla eurolla vuonna 2015.

Yritysten toimintaympäristö, markkinoiden sääntely ja työelämä

32.20.41. Valtionavustus yritysten kansainvälistymiseen ja kasvun edistämiseen

Työelämä- ja markkinaosaston toimesta maksetaan valtioavustusta Standardisoimisryhdistys SFS ry:lle, Motiva Services Oy:lle pohjoismaisen ympäristöjärjestelmän ylläpitoon ja FiBS ry:lle vastuulliseen yritystoimintaan liittyen.

Suomen Standardisoimisliitto SFS ry on elinkeinoelämälle ja julkishallinnolle palveluja tuottava järjestö, joka luo puitteet standardisoinnille ja sen hyötyjen saavuttamiselle myös Suomessa. Vuonna 2015 SFS:lle myönnettiin 1330 000 euroa.

Pohjoismaisen ympäristömerkintäjärjestelmän avulla kannustetaan valmistajia ja palveluntarjoajia tarjoamaan ympäristön kannalta parempia vaihtoehtoja. Samalla pyritään antamaan kuluttajille ja hankkijoille tietoa keskimääräistä vähemmän ympäristöä kuormittavista tavaroista ja palveluista. Näillä toimenpiteillä parannetaan paitsi ympäristön tilaa myös kilpailukykyä ja luodaan mahdollisuuksia uusille innovaatioille. Motiva Services Oy:lle myönnettiin 160 000 euroa vuonna 2015.

FiBS ry:n avulla edistetään taloudellisesti, sosiaalisesti ja ekologisesti vastuullista yritystoimintaa Suomessa. Tavoitteena on saada yritykset omaksumaan yhteiskuntavastuu osaksi arjen strategista johtamista ja tehdä yhteiskuntavastuusta yritysten konkreettinen menestystekijä niin asiakkaista, työntekijöistä kuin sijoittajistakin kilpailtaessa. Vuodelle 2015 FiBS ry:lle myönnettiin 70 000 euroa.

32.40.50. Valtionavustus kuluttajajärjestölle

Avustuksen perusteena on edistää Kuluttajaliitto – Konsumentförbundet ry:n aktiivisuutta kuluttajapolitiikassa ja sitä kautta lisätä kotitalouksien toimivuutta parantamalla kuluttajien omia toimintaedellytyksiä neuvomalla sekä jakamalla ja välittämällä kuluttajatietoa. Vuonna 2015 liitolle myönnettiin 873 000 euroa.

32.01.01. Työ- ja elinkeinoministeriön toimintamenot

Avustus Kuntaliitolle Julkisten hankintojen neuvontayksikön toimintaan

Työ- ja elinkeinoministeriön toimintamenoista myönnettiin 220 000 euroa Suomen Kuntaliiton organisaatiossa toimivalle julkisten hankintojen neuvontayksikölle, mistä käytettiin 210 000 euroa vuonna 2015. Avustuksen maksamisen edellytyksenä on ollut, että Suomen Kuntaliitto ry osoittaa toimintaan vähintään vastaavan suuruisen taloudellisen panoksen. Julkisten hankintojen neuvontayksikön toiminnalla tavoitellaan tehokasta, avointa ja osaavaa julkista hankintatointia, joka takaa yrityksille tasa-

puoliset ja avoimet mahdollisuudet tarjota tavaroita, palveluita ja urakoita julkiselle sektorille. Neuvontayksikön toiminnassa keskityttiin varsinaisen neuvontatoiminnan lisäksi hankintatoimen keittämishankkeisiin ja vireillä olevaan hankintalain uudistukseen. Neuvontayksikön työ oli vuonna 2015 kysyttyä ja tuloksellista.

Alueiden kehittäminen ja rakennerahastopolitiikka

32.50.62. Maaseudun kehittäminen

Valtakunnallisia maaseudun tutkimus- ja kehittämishankkeita rahoitettiin momentin 32.50.62. (*Maaseudun kehittäminen*) määrärahasta. Kevään 2015 hankehaussa valittiin rahoitettavaksi 5 uutta valtakunnallista maaseudun tutkimus- ja kehittämishanketta (yhteensä 295 000 euroa). Ylimääräinen haku pystyttiin järjestämään, sillä aiemmista hankkeista oli vapautunut varoja uudelleen sidottavaksi. Hakuteemat olivat 1) maaseututeknologian ja maaseudun resurssitehokkaan infran (vesi, jätevesi, jäte ja energia) kehittäminen kiinteistökohtaisilla ratkaisuilla ja/tai kiertotalouden edistäminen maaseudulla sekä näihin liittyvä neuvonta ja tiedotus, sekä 2) eri toimijoita yhdistävien maaseudun logistiikkaratkaisujen ja liikennepalvelujen kokeilu esim. yhdistelemällä kuljetuksia, sekä kokeiluista saatujen hyvien käytäntöjen kokoaminen ja levittäminen valtakunnallisesti ja toisaalta myös mahdollisten pullonkaulojen esiintuominen ja niihin ratkaisujen hakeminen.

Syksyn 2015 haussa YTR:n hankeryhmä esitti rahoitettavaksi 7 jatkohanketta (yhteensä 626 505 euroa) maaseudun kehittämisen momentilta. Kylätoiminnan valtakunnallista kehittämistä tuettiin 900 000 euron valtioavulla, joka jakaantui Suomen Kylätoiminta ry:lle, Svensk Byaservicelle ja 19 maakunnalliselle kyläyhdistykselle.

32.50.64. EU:n ja valtion rahoitusosuus EU:n rakennerahasto-, ulkorajayhteistyö- ja muihin koheesiopolitiikan ohjelmiin

Vuosi 2015 muodosti taitekohdan EU:n rakennerahasto-ohjelmakausille: samalla kun pyrittiin varmistamaan ohjelmakauden 2007–2013 rakennerahasto-ohjelmien täysipainoinen loppuunsaattaminen, siirtyi hanketoiminnan painopiste uuden ohjelmakauden 2014–2020 rakennerahasto-ohjelman toteutukseen.

Päättävän kauden ohjelmien täysimääräinen toteutumiseen tähdättiin komissioon toimitetuilla Manner-Suomen ESR- ohjelman sekä Itä-Suomen ja Länsi-Suomen EAKR- ohjelmien ohjelmanmuutosesityksillä, joiden tarkoituksena oli varmistaa täysimääräisen EU-rahoitusosuuden saanti ohjelmien sulkemisvaiheessa. Erityisesti Itä-Suomen EAKR- ohjelma kärsi ohjelmakauden lopulla yleisestä taloustilanteesta sekä idänkaupan tyrehtymisestä; yritystukihankkeiden kysyntä laski ja hankkeet toteutuivat ennakoitua pienempinä. Seurantatietojen mukaan ohjelmakaudelle 2007–2013 asetetut määrälliset tavoitteet uusien työpaikkojen ja uusien yritysten osalta ovat koko maan tasolla kuitenkin jopa ylittyneet.

EU:n komissio hyväksyi Kestävää kasvua ja työtä 2014–2020 – Suomen rakennerahasto-ohjelman joulukuussa 2014. Vaikka ohjelman toimeenpano oli käynnistynyt vaiheittain jo sitä ennen, oli vuosi 2015 ensimmäinen täysipainoinen toteutusvuosi. Ohjelman julkinen rahoitus on n. 2,6 miljardia euroa, josta EU:n osuus on puolet. Vuoden 2015 lopulla jo neljännes rahoituskehiksestä oli varattu käynnistyneisiin hankkeisiin. Uutta ohjelmaa leimaa merkittävä helpotus hankehakijoiden ja -viranomaisten työhön: uuden tietojärjestelmän EURA 2014:n myötä on siirrytty täysin

digitaaliseen hankehallintoon. Hankkeiden hallinnointia ja raportointia on helpotettu myös siirtymällä miltei pelkästään yksinkertaisten kustannusmallien käyttöön.

Ohjelman avulla tavoitellaan mm. 12 700 uuden työpaikan ja 1 200 uuden yrityksen syntymistä vuoteen 2023 mennessä. Ohjelman keskeisiksi sisällöiksi on linjattu pk-yritysten kilpailukyky, uuden tiedon ja osaamisen tuottaminen ja hyödyntäminen, työllisyyden ja työvoiman liikkuvuus, koulutus, ammattitaito ja elinikäinen oppiminen sekä sosiaalinen osallisuus ja köyhyyden torjunta. Varoja on pyritty erityisesti suuntaamaan aktiivisen rakennemuutoksen tukemiseen ja alueiden älykkään erikoistumisen strategioiden toteuttamiseen.

Vuoden 2015 jälkipuoliskolla nousi keskusteluun rakennerahastovarojen käyttö pakolaistilanteen hoitamiseen ja erityisesti Euroopan sosiaalirahaston (ESR) osarahoittamana käynnistettyjä useita maahanmuuttajien kotouttamiseen tähtäviä hankkeita voidaan hyödyntää tilannetta helpottamaan.

Euroopan aluekehitysrahaston (EAKR) osarahoittamien hankkeiden haasteena on tavoite 25 % rahoitusosuuden suuntaamisesta vähähiilisyttä edistäviin toimiin: osuus on kasvussa mutta ei vuoden 2015 lopulla vielä riittävä.

Suhdannetilanteen vaihtelut eri alueilla muodostavat edelleen riskin ohjelmatyölle ja hankerahoituksen kysynnälle, mutta edelliseen ohjelmakauteen verrattuna siirtyminen viidestä rakennerahasto-ohjelmasta yhteen valtakunnalliseen ohjelmaan tuo merkittävästi lisää joustomahdollisuuksia suunnata rahoitusta kysynnän mukaan.

Energiapolitiikka

32.60.40. Energiatuki

Vuonna 2015 energiataukea myönnettiin yhteensä 64,2 miljoonaa euroa uusiutuvan energian ja energiatehokkuuden investoinneille ja niitä tukeville selvityksille. Tukipäätöksiä tehtiin yhteensä 464, joista 436 tehtiin ELY-keskuksissa ja 28 työ- ja elinkeinoministeriössä.

Uusiutuvan energian investointeihin myönnettiin yhteensä 51 miljoonaa euroa, josta noin 41,5 miljoonaa euroa myönnettiin työ- ja elinkeinoministeriöstä ja noin 9,5 miljoonaa euroa ELY-keskuksista. Kappalemääräisesti suurin osa uusiutuvan energian hankkeista liittyi lämpökeskus- ja maalämpöhankkeisiin sekä aurinkosähköhankkeisiin. Kasvua oli eniten aurinkosähköhankkeiden määrässä.

Energiatehokkuusinvestoinneille myönnettiin yhteensä 12,8 miljoonaa euroa, josta valtaosa, eli noin 9,8 miljoonaa euroa myönnettiin ELY-keskuksista. Selvityksille ja katselmuksille myönnettiin yhteensä 0,45 miljoonaa euroa, joka oli huomattavasti edellisvuosia vähemmän. Muutoin hankemäärä ja myönnetty tukimäärä pysyivät edellisvuoden tasolla.

32.60.41. LNG-terminaalien investointituki

Vuonna 2015 ei tehty uusia tukipäätöksiä LNG-terminaaleille.

32.60.42. Valtiontuki sähköhuollon varmistamiseksi

Vuonna 2015 myönnettiin avustusta 1 110 699 euroa. Avustus on käytetty Utsjoen alueen sähköverkon korvausinvestointien ja Kilpisjärven sähkönsyöttöyhteyden perusparannuksen osittaiseen rahoittamiseen. Utsjoen alueen sähköverkon korvausinvestointien avulla alueen sähköverkkotoiminnasta vastaava verkonhaltija, Tunturiverkko Oy, huolehtii alueen sähköverkon toimintakunnosta sekä varmistaa ja ylläpitää sähkön toimitusvarmuutta. Kilpisjärven sähkönsyöttöyhteyden perusparantamisella Enontekiön Sähkö Oy:n verkossa varmistetaan alueellisesti ja kansallisesti tärkeän matkailukohteen sähkösaanti myös sähkökulutuksen kasvaessa.

32.60.43. Kioton mekanismit

Vuonna 2015 Kioton mekanismeihin myönnettiin arviomäärärahaa 592 695 euroa. Arviomääräraha käytettiin kahdenvälisten päästöyksiköiden hankintakuluihin. Suomessa oli vuonna 2015 jäljellä vielä kaksi päästöyksiköiden ostosopimusta.

32.60.44. Uusiutuvan energian tuotantotuki

Syöttötariffia maksettiin metsähakkeella tuotetusta sähköstä 29 624 000 euroa, tuuli-voimalla tuotetusta sähköstä 111 691 000 euroa, biokaasulla tuotetusta sähköstä 953 000 euroa ja puupolttoainevoimalaitoksilla tuotetusta sähköstä 133 000 euroa. Arviolta osa vuotta 2015 koskevista metsähakesähkön syöttötariffin maksatuksista siirtyy vuodelle 2016, koska metsähakevoimaloilla on tällainen optio. Metsähakkeen käyttö on pysynyt tasaisena. Tuulivoimakapasiteetin kehitys on vuoden 2014 lopulta alkaen lähtenyt nopeaan kasvuun, ja tuulivoimakiintiö (2 500 MVA) tuli käytännössä täyteen kesäkuussa 2015. Biokaasun ja puupolttoainevoimalaitosten osalta hankkeiden määrä on ollut ennakoitua vähäisempää, mikä on johtunut erityisesti alhaisesta sähkön hinnasta ja hankkeiden huonosta kannattavuudesta. Tällä ei arvioida kuitenkaan olevan vaikutusta uusiutuvan energian tavoitteiden saavuttamisen kannalta.

32.60.87. Osakehankinnat

Vuoden 2015 neljännessä lisätalousarviossa myönnettiin 2 000 000 euron määräraha Baltic Connector Oy:n osakepääoman ja muun oman pääoman maksamiseen. Määrärahaa ei käytetty vuoden 2015 aikana ja se siirtyi siten kokonaisuudessaan vuodelle 2016.

1.3 Toiminnallinen tehokkuus

Ministeriön toiminnallista tehokkuutta kuvaavat parhaiten tavoite- ja toteumatiedot, joiden avulla osoitetaan, miten tehokkaasti ministeriön toiminta on organisoitu ja miten tehokkaasti se toimii. Tarkastelussa tavoitteet ja aikaansaannokset suhteutetaan käytettyihin voimavaroihin.

Työ- ja elinkeinoministeriön Kieku- järjestelmän käyttöönotto on 1.1.2016. Kiekun käyttö edellyttää, että ministeriön henkilöstö alkaa kohdentaa toteutunutta työaikaa eri toiminnoille. Kieku- järjestelmän seurantakohteiden määrittelyssä on yritetty miettiä kattavasti ministeriön johtamisessa ja toiminnan tuloksellisuuden seurannassa tarvittavia tietoja. Kiekun käytön ensimmäinen vuosi 2016 kuitenkin vasta osoittaa, mikä on järkevä seurannan tarkkuus ja mitä asioita halutaan tai tarvitaan johdon päätöksenteon tueksi seurata. Ministeriön pääprosessit tai päätehtävät muodostavat ne

seurattavat kohteet, joiden tiedot toiminnan henkilötyövuosi- ja kustannuskehityksestä raportoidaan ministeriön toiminnallista tehokkuutta koskevinä tietoina.

1.3.1 Toiminnan tuottavuus

Tuottavuusmäärärahan käyttö

Vuoden 2015 tuottavuuden edistämisen määräraha (32.01.21) siirrettiin kokonaisuudessaan vuodelle 2016.

Vuodelta 2014 siirtynyttä tuottavuusrahaa (4.14.32.01.21) käytettiin sekä vuonna 2015 käynnistyneiden uusien hankkeiden tukemiseen että vuonna 2014 käynnistyneiden tuottavuushankkeiden loppuun saattamiseen. Yhteensä tuottavuushankkeisiin vuonna 2015 myönnettiin 3,9 miljoonaa euroa.

Määrärahaa myönnettiin hallinnonalan rakenne-, palvelujen- ja toimintojen järjestelyihin sekä toiminnan tuottavuutta edistävien tietojärjestelmien ja asiakaslähtöisten ratkaisujen ja palveluiden kehittämiseen.

Tukea myönnettiin kilpailu- ja kuluttajaviraston arviointiin, ELY-keskusten palveluiden ja toimintojen kehittämiseen ja digitalisointiin sekä ministeriön koordinoimiin hallinnonalalajuisiin kehittämishankkeisiin kuten yhteinen asiakastieto, yritystukien yhteinen asiointiratkaisu sekä TE- palveluiden digitalisointi.

Määrärahaa myönnettiin myös hallinnonalan virastojen tuottavuutta edistävien toimintojen ja tietojärjestelmien kehittämiseen kuten Geologian tutkimuskeskuksen asianhallintaratkaisun, Energiaviraston valvontarekisterin ja päästökaupan asiankäsittelyn sekä Kilpailu- ja kuluttajaviraston valmismatkaliikkeiden valvontatyökalun kehittämiseen ja toteuttamiseen.

Tukea hyödynnettiin myös osana hallitusohjelman kärkihanketta ”Digitalisoidaan julkiset palvelu” Valtiovarainministeriön toimeksiannosta toteutetun kansallisen lupa- ja ilmoitustoiminnan asiakaslähtöisen kehittämisen mallin laadinnassa ja mallin kokeiluissa. Samoin tuettiin kertaalleen kerätyn ja tuotetun tiedon hyödyntämisen edistämistä rahoittamalla Turvallisuus- ja kemikaalivirasto Tukesin Kemikaalitiedon digitalisointi -hanketta.

Ministeriöiden hallinto- ja palvelutoimintoja hoitava valtioneuvoston hallintoyksikkö (VNHY) aloitti toimintansa 1. maaliskuuta 2015. Valtioneuvoston hallinto- ja palvelutoimintojen kokoamisella haetaan vaikutuksia muun muassa hallinnon tehokkuuden ja tuottavuuden paranemiseen, henkilöstön laaja-alaiseen osaamisen hyödyntämiseen ja yhtenäisten toimintatapojen, prosessien ja työvälineiden käytön lisäämiseen.

Osa valtioneuvoston hallinto- ja palvelutehtävistä hoidetaan kokonaisuudessaan VNHY:ssä, osa tehtävistä hoidetaan sekä ministeriöissä että VNHY:ssä. Lisäksi osaa valtioneuvoston hallinto- ja palvelutehtävistä VNHY ohjaa ja yhteen sovittaa. Valtioneuvoston hallintoyksikön palvelut koostuvat muun muassa virasto-, toimittaja-, kuljetus-, kirjasto- ja tietotukipalveluista, käänös- ja kielipalveluista, turvallisuus-, tietotekniikka-, tietojärjestelmä-, tiedonhallinta- ja julkaisu- ja julkaisutuotantopalveluista.

Hankinnoissa hyödynnettiin edelleen Hansel Oy:n vuosi- ja puitesopimuksia. Kertomusvuoden aikana toteutettiin valtionhallinnolle yhteisen talous- ja henkilöstöhallin-

non Kieku- tietojärjestelmän käyttöönottohanke ja osallistuttiin Valtiokonttorin ja Palkeet palvelukeskuksen järjestämiin Kieku- koulutuksiin.

Ministeriön henkilöstö on työvoimana merkittävin panostekijä. Ministeriön tehtävät ovat keskeisiltä osin pysyneet samoina edelliseen vuoteen verrattuna. Ministeriön toimintamenoilla rahoitetut toteutuneet henkilötyövuodet vuonna 2015 olivat 421,5 htv (vuonna 2014 yhteensä 480,6 htv), joista harjoittelijoita 6,3 htv. EU- rahoituksella oli 16,1 htv ja strategisella hankerahoituksella 15,9 htv.

1.3.2 Toiminnan taloudellisuus

Ministeriön toimintamomentin 32.01.01.1 tarkemmat jakaumat toimintayksiköittäin (pl. harjoittelijat) näkyvät seuraavasta taulukosta.

Taulukko 14: Ministeriön toimintamenot / henkilötyövuodet 2013 – 2015 (1 000 €)

Työ- ja elinkeinoministeriön toimintamenot 32.01.01.1	Yhteensä €/htv					
	htv	2013	htv	2014	htv	2015
Tieto-osasto	77,2	7 760	71,0	8 127	49,8	4 337
Alueosasto	55,4	5 569	51,7	5 918	49,5	4 353
Työllisyys- ja yrittäjyysosasto	77,4	7 780	78,6	8 493	76,2	6 702
Työelämä- ja markkinaosasto	55,0	5 529	55,4	9 375	50,7	4 459
Elinkeino- ja innovaatio-osasto	64,5	6 484	63,2	7 234	64,3	5 655
Energiaosasto	47,2	4 745	48,2	5 517	43,9	3 861
Johto	6,0	603	6,0	687	3,6	317
Konserniohjausyksikkö	17,1	1 719	14,3	1 637	13,8	1 214
Henkilöstö- ja hallintoyksikkö	65,2	6 554	64,0	7 326	40,9	3 597
Viestintäyksikkö	10,0	1 005	9,8	1 122	9,7	853
Sisäinen tarkastus	4,0	402	3,9	446	3,7	325
Työneuvosto	7,0	704	7,4	847	7,4	651
Valtakunnansovittelijan toimisto						
Yhteistoiminta-asiamiehentoimisto						
Ministeriön htv:t yhteensä / toimintamäärärahan käyttö	492,0	49 457	473,6	54 210	415,2	36 324
Ministeriön htv:t (ml. harjoittelijat) yhteensä	496,4		480,6		421,5	

1.3.3 Maksullisen toiminnan tulos ja kannattavuus

Työ- ja elinkeinoministeriön valtion maksuperustelain (150/1992) ja maksullisista toimintaa koskevien erityislakien mukainen maksullinen toiminta muodostuu julkisoikeudellisista suoritteista, ydinenergian käytön valvontaan kuuluvista valtioneuvoston päätöksistä suoritettavista maksuista, ydinenergian käytön valvontaan kuuluvista maksullisista suoritteista, ydinlaitoksen ympäristövaikutusten arviointimenettelyyn kuuluvista maksullisista suoritteista ja liiketaloudellisesti hinnoitelluista suoritteista.

Työ- ja elinkeinoministeriön maksulliset julkisoikeudelliset suoritteet ovat lupia ja päätöksiä, jotka hinnoitellaan omakustannusarvon mukaan ja niistä peritään yleensä maksuperustelain 6 §:n mukainen kiinteä hinta.

Kun työ- ja elinkeinoministeriön maksuasetusta päivitetään suoritteiden hinnoittelussa maksun perusteena olevat työtuntihinnat (avustaja, asiantuntija ja päällikkö) määrätään edellisen vuoden keskipalkoista laskettujen tuntipalkkojen mukaan. Vuodesta 2016 alkaen Kiekun käyttöön oton yhteydessä ministeriössä aletaan kohdentaa työaikaa, jolloin maksullisten suoritteiden hinnoittelu selkeytyy. Syksyllä 2016 suoritteiden hinnoittelu päivitetään, kun työajan kohdentamisen avulla saadaan luotettavampaa tietoa suoritteiden tuottamiseen käytetystä työajasta.

Ministeriön toiminnan luonteesta ja nykyisistä tehtävistä johtuen ministeriön maksullinen toiminta on yleensä vuosittain suoritemäärältään vähäistä. Maksullinen toiminta voi kuitenkin olla euromäärältään merkittävää, jos vuoden aikana on tehty esimerkiksi ydinenergian käytön valvontaan liittyvä periaatepäätös. Koulutus- ja kehittämisskeskus Salmia siirtyi 1.1.2015 lukien osaksi ELY-keskusten sekä TE- toimistojen kehittämis- ja hallintokeskusta (KEHA- keskus) ja samalla ministeriön maksullisen toiminnan tuotot liiketaloudellisesti hinnoitelluista suoritteista vähenivät merkittävästi.

Taulukko 15: Maksullisen toiminnan tuottojen jakautuminen (1 000 euroa)

Maksullisen toiminnan tuotot	2013	2014	2015
Maksuperustelain mukaiset julkisoikeudelliset suoritteet	57	342	140
Maksuperustelain mukaiset muut suoritteet	116	81	17

Vuonna 2015 tuotot julkisoikeudellisista suoritteista olivat yhteensä 139 850 euroa. Tästä 58 900 euroa muodostuu ydinlaitoksen rakennusluvasta. Maksu perustuu valtioneuvoston asetukseen 1474/2001, Valtioneuvoston asetus ydinenergian käytön valvontaan kuuluvista valtioneuvoston päätöksistä suoritettavista maksuista.

Lisäksi ydinjätehuollon vuotuisista valvontamaksuista (á 9 550 euroa) kertyi yhteensä 22 950 euroa ja varautumisvelvollisuuden vuotuisista valvontamaksuista (á 9 670 euroa) kertyi yhteensä 23 540 euroa. Teollisuuden Voima Oyj ja Fortum Power and Heat Oy ovat jätehuoltovelvollisia, joiden huolehtimisvelvollisuus käsittää merkitykseltään huomattavan ydinlaitoksen käytöstä poistamisen. VTT on muu jätehuoltovelvollinen, jonka yllä esitetyt vastaavat maksut ovat 3 850 euroa ja 4200 euroa. Valvontamaksut perustuvat työ- ja elinkeinoministeriön asetukseen 205/2014, Ydinenergian käytön valvontaan kuuluvat työ- ja elinkeinoministeriön maksulliset suoritteet.

Liiketaloudellisesti hinnoitelluista suoritteista saadut maksullisen toiminnan tuotot olivat vuonna 2015 yhteensä 16 820 euroa. Ministeriössä maksullisen toiminnan osalta jokainen, joka on osallistunut maksullisen suoritteiden tuottamiseen, on pitänyt erillistä maksulliseen toimintaan kohdistuvan työajan seuranta. Ministeriön maksullisen toiminnan vähentyminen ja toiminnan seurannan tarkoituksenmukaisuus ovat puoltaneet pelkistettyä kustannuslaskentaa siihen asti, kunnes 1.1.2016 ministeriö ottaa käyttöön valtionhallinnon yhteisen Kieku- järjestelmän ja ministeriön toiminnassa aletaan kohdistaa käytettyä työaikaa eri toimintoille kuten esimerkiksi maksulliseen toimintaan.

1.3.4 Yhteisrahoitteisen toiminnan kustannusvastaavuus

Yhteisrahoitteisen toiminnan tuottoja kertyi 3,2 miljoonaa euroa (4,6 miljoonaa euroa vuonna 2014). Yhteisrahoitteista toimintaa on sellainen toiminta, johon saadaan rahoitusta joko valtion ulkopuolelta tai toiselta virastolta tai laitokselta ilman velvoitetta luovuttaa rahoittajalle välitöntä vastiketta. Yhteisrahoitteista toimintaa on kirjanpito-

yksikön kaikki vapaaehtoinen toiminta, jota samanaikaisesti rahoitetaan sekä kirjanpitoyksikölle osoitetulla että kirjanpitoyksikön ulkopuolisella rahoituksella.

EU:lta saadulla rahoituksella tarkoitetaan Euroopan yhteisön rahastolta (rakennerahastohankkeet) tai suoraan muulta Euroopan yhteisön organisaatiolta saatavaa rahoitusta.

Yhteisrahoitteisen toiminnan tuottoja kertyi, kun ministeriö tuloutti Mittatekniikan keskukselta ministeriön kirjanpitoon alkusaldon muutoksena siirtyneen talousarviotiilille kirjaamista odottavan saldon 1,3 miljoonaa euroa.

Osittain rakennerahastovaroin ja kansallisin varoin ministeriössä toteutettuihin oman tuotannon Yritys- Suomi palvelujärjestelmän kehittämisohjelmasta kertyi tuottoa 0,7 miljoonaa euroa ja kansainvälinen yhteistyö hyvien käytäntöjen etsimiseksi ja levittämiseksi- hankkeesta 0,03 miljoonaa euroa

Sisäministeriöltä saatiin rahoitusta yhteensä 1,2 miljoonaa euroa turvapaikka-, maahanmuutto- ja kotouttamisrahaston (AMIF) täysimääräisesti rahoittamaan Sylvia-hankkeeseen.

Yhteistoiminnan kustannusten korvauksia saatiin 9,6 miljoonaa euroa (7,3 miljoonaa euroa vuonna 2014 ja 6,4 miljoonaa euroa vuonna 2013). Yhteistoiminnan kustannusten korvaukset sisältävät viranomaistoimintaan liittyvät yhteistoiminnasta ja yhteisistä hankkeista aiheutuneiden kustannusten korvaukset. Yhteistoiminnalla tarkoitetaan myös ministeriön rakennerahastovaroin rahoitettuja teknisen tuen hankkeita. Yhteistoiminnan kustannusten korvauksiin liittyy yleensä vastike, työpanos, tavara, palvelu tai muu tuotannontekijä, jonka loppukäyttäjänä on korvauksen maksaja.

EU- rakennerahastojen itse toteutettujen valtakunnallisten kehittämishankkeiden ja teknisen tuen rahoitusta kirjataan tukikelpoisia menoja vastaavasti ministeriön pääluokan talousarviomomentin menoksi.

Euroopan globalisaatorahastolta saatiin vuonna 2015 rahoitusta 1,7 miljoonaa euroa kolmeen EGR- hankkeeseen; 0,7 miljoonaa euroa STX Finland Raumalta, 0,3 miljoonaa euroa Broadcom:lta sekä 0,7 miljoonaa euroa Microsoftilta irtisanottujen työntekijöiden tukitoimiin suurten irtisanomisten jälkeen. EGR auttaa globalisaation ja maailmankaupan muutosten vuoksi työttömäksi jääneitä työllistymään ja hankkimaan uusia taitoja. EGR tukee muun muassa työnhakua, koulutusta ja yrittäjyyttä.

Työ- ja elinkeinoministeriössä oli vuonna 2015 kolme teknisen tuen hanketta, joiden kustannusten korvauksiin saatiin rahoitusta seuraavasti, 0,7 miljoonaa euroa rakennerahasto-ohjelman toimeenpanon tekninen tuki, 6,4 euroa rakennerahastojen sähköiset palvelut ja 0,016 miljoonaa euroa rakennerahasto-ohjelman viestinnän tuki.

Yhteistoiminnan kustannusten korvauksia saatiin myös valtakunnallisiin rakennerahasto-ohjelmien teknisen tuen hankkeiden hallintoon, arviointiin, tiedotukseen ja tietohallintoon.

Yhteistoiminnan kustannusten korvauksia saatiin lisäksi Palkeet- palvelukeskukselta EU- neuvoston matkojen kustannuksiin ja yliopistoilta korkeakouluharjoittelijoiden kustannuksiin.

Työ- ja elinkeinoministeriössä on kuluvalle rakennerrahasto-ohjelmakaudella katsottu, että valtiolla EU:n jäsenvaltiona ei ole valinnan mahdollisuutta rakennerrahastolakien ja ohjelma-asiakirjojen perusteella rakennerrahastotoiminnan osalta, vaan jäsenvaltiona on sovellettava EU- säädöksiä sellaisinaan, ja näin ministeriön rakennerrahastotoimintaa ei voida pitää yhteisrahoitteisena toimintana. Rakennerrahastovarat ovat budjetoitu talousarviossa työ- ja elinkeinoministeriön pääluokassa. Myöskään tämän takia ministeriön rakennerrahastotoimintaa ei voida pitää yhteisrahoitteisena toimintana, jossa toiminnan katsotaan olevan talousarvion ulkopuolista EU- rahoitusta ja, jossa toiminta ei ole lakisääteistä.

EU- rakennerrahastojen itse toteutettujen hankkeiden osalta yhteisrahoitteisen toiminnan määritelmä ei sovellu kustannusvastaavuuden osoittamiseen, eikä sinänsä tuota sellaista lisäarvoa, jossa laskennallinen kokonaiskustannusten osoittaminen muuttaisi rahoittajaviranomaisen tukikelpoisuuspäätöksen sitovuutta. Tekninen tuki voidaan puolestaan katsoa kustannusten korvaukseksi. Rakennerrahastovaroista katetaan vain tukikelpoiset menot, joista saadaan korvaus.

Edellä mainittujen syiden perusteella kuluvalle ohjelmakaudella työ- ja elinkeinoministeriössä ei ole laadittu kustannusvastaavuuslaskelmaa yhteisrahoitteisesta toiminnasta. Ministeriön yhteisrahoitteinen toiminta ja yhteistoiminnan kustannuksiin saatavat korvaukset näyttävät kuitenkin jatkuvan myös tulevinä vuosina, joten Kiekujärjestelmässä aletaan seurata näihin toimintoihin kohdentuvaa työaika.

1.4 Tuotokset ja laadunhallinta

1.4.1 Suoritteiden määrät ja aikaansaadut julkishyödykkeet

Säädösvalmistelu

Valtiopäivävuoden 2015 aikana tammikuun puoliväliin mennessä eduskunnalle annettiin työ- ja elinkeinoministeriön esittelystä yhteensä 14 hallituksen esitystä, joista yksi annettiin kevätestuntokauden ja 13 syysistuntokauden aikana. Annettavaksi ilmoitetuista esityksistä annettiin 62 % sen istuntokauden aikana, jona ne on ilmoitettu annettaviksi (tavoite: vähintään 80 %; toteuma vuonna 2014 oli 76 % ja vuonna 2013 oli 70 %). Sisämarkkinadirektiiveistä oli kertomusvuonna täytäntöön panematta 0,3 %, kyseessä vuoden 2015 toukokuun tilanne, koska marraskuun 2015 tilannetta ei ole vielä saatavissa (tavoite: täytäntöönpanovaje enintään 1,0 %; toteuma vuonna 2014 oli 0,3 % ja vuonna 2013 oli 0,8) .

Vuonna 2015 työ- ja elinkeinoministeriön esittelystä annettiin 41 valtioneuvoston asetusta, ja ministeriö antoi lisäksi 22 työ- ja elinkeinoministeriön asetusta.

1.4.2 Palvelukyky sekä suoritteiden ja julkishyödykkeiden laatu

Tieto-osasto

Tieto-osasto johtaa ministeriön ja hallinnon palveluiden, tietohallinnon, tiedon hallinnan sekä tutkimus, selvitys-, tilasto- ja ennakkointitiedon kehittämistä. Se ohjaa konsernin yhteistä tapaa toimia, hoitaa vastuualueenaan TEM- konsernin yhteistyötä muun julkisen hallinnon kanssa sekä vastaa oman vastuualueensa yhteistyöstä EU:n sekä muiden kansainvälisten tahojen kanssa.

Toteutettiin selvitykset valtionhallinnon lupa-, ilmoitus-, rekisteröinti- ja valvontatoiminnasta ja Tukesin asiointiprosessien virtaviivaistamisesta sekä laadittiin ao. lähestymistavan konseptointi. Syksyllä 2015 lupia, ilmoituksia ja valvontaa koskevaa toimintojen asiakaslähtöistä kehitystyötä jatkettiin osana hallitusohjelman kärkihanketta ”Digitalisoidaan julkiset palvelu”. Kärkihankkeessa valmisteltiin valtiovarainministeriön digitalisaatiotyöryhmän toimeksiannosta kansallisen lupa- ja ilmoitustoiminnan asiakaslähtöisen kehittämisen malli ja toteutettiin mallin kokeilut kahden asiakasryhmän osalta yhteistyössä eri viranomaistoimijoiden ja asiakkaiden edustajien kanssa.

Syyskaudella käynnistettiin myös Työvoimahallinnon uudistaminen työllistymistä tukevaksi -kärkihankkeen toimenpiteet. Kärkihankkeen tavoitteena on työmarkkinoiden kohtaanto-ongelman ja rakenteellisen työttömyyden helpottaminen uudistamalla TE-palvelun toimintatavat mm. hyödyntämällä digitaalisuuden tarjoamia mahdollisuuksia koota tietoa työnhakijoista ja tarjottavasta työstä. Syntyvässä palvelussa voidaan työtä hakevista muodostaa kuva heidän työmarkkinapuuhteistaan ja esittää ratkaisuja tilanteen parantamiseksi.

Lisäksi edistettiin yritysasiakkaiden yhden luukun periaatteen toteutumista käynnistämällä kansallisen yrityksen palvelunäkymän kehitystyö, ottamalla käyttöön SADe-ohjelmassa tuotetut henkilökohtaisen digitaalisen asiakaspalvelun mahdollistavat Oma Yritys- Suomi -sähköiset työtilat, toteuttamalla tietoturvallinen verkostoitumistyökalu sekä täsmentämällä Yritys- Suomi -puhelinpalvelun roolia. Samoin osallistuttiin sekä julkisen hallinnon asiakkuusstrategian että kansallinen palveluarkkitehtuuri-ohjelman (KaPA) Tunnistamis- ja Palvelunäkymät -hankkeiden valmisteluun ja vastattiin Roolit- ja valtuudet -hankkeen omistajaohjauksesta.

Jatkettiin TEM yhteisen asiakastieto -hankkeen toteuttamista sekä laadittiin toimintamalli, menettelytavat ja yhteiset periaatteet KEHA-keskuksen Tieto- ja viestintäyksikön toteutukseen valittavien kehittämishankkeiden priorisointiin.

Toteutettiin TEM-konsernin yhteinen TEMPO4 -johtamisvalmennusohjelma, järjestettiin hallinnonalan johdolle ja toiminnan kehittäjille suunnattu eGovernment -seminaari sekä jatkettiin hallinnonalan tietohallinnon ja palveluiden kehitysteemalähtöisen johtamisen edistämistä.

Vuonna 2015 Tieto-osastolle osoitetuilla tutkimus- ja selvitysmäärärahoilla rahoitettiin yhteensä 17 tutkimus- ja selvityshanketta. Hankkeista 7 oli yksinomaan Tieton vastuulla. Yksi hankkeista oli Toimialapalvelun tietoaineistohankinnat ja raportit, joka koostui useista alahankkeista. Tieton vastuulla olevat hankkeet painottuivat aineistohankintoihin ja -alustoihin varsinaisten tutkimusten sijasta. Kymmentä hanketta rahoitettiin osaston määrärahaan sisältyneellä ministeriön johdon varauksella. Hankkeista 13 oli sellaisia, että niitä rahoitettiin vuoden 2015 määrärahalla. Vuoden 2015 rahoituksen hankkeista 7 oli Tieto-osaston omia hankkeita. Tutkimusten ja selvitysten lisäksi tuotettiin useita analyysieja omana analyysityönä. Tutkimusten ja analyysien tuloksia käsiteltiin julkisuudessa. Työ- ja elinkeinoministeriön lyhyen aikavälin työmarkkinaennuste laadittiin aiempien vuosien tapaan kahdesti.

1.5 Henkisten voimavarojen hallinta ja kehittäminen

Ydintoimintojen resursointi

Ministeriön henkilöstömäärä on tasaisesti vähentynyt viime vuosina. Vuoden 2015 lopussa henkilöstömäärä oli 446 ja henkilötyövuosimäärä 463, kun edellisen vuoden lopussa luvut olivat 533 ja 545,4. Vuoden 2016 alussa toimintoja ja henkilöstöä siirrettiin ELYjen ja TE- toimistojen kehittämis- ja hallintokeskukseen sekä maa- ja metsätalousministeriöön ja henkilöstömäärä väheni 411:een. Lähivuosien tavoitelukua pienentävät edelleen toimintojen ja henkilöstön siirrot Palkeisiin sekä ELYjen ja TE-toimistojen kehittämis- ja hallintokeskukseen.

Ministeriön ydintoimintojen turvaamiseen ja henkilöstömäärän vähentämiseen tärkeitä resurssikartoituksia on tehty vuosittain ennen tulosneuvottelujen käynnistymistä osastojen ja yksiköiden sekä henkilöstö- ja hallintoyksikön kesken. Henkilöstövähennysten toteuttamiseksi on käytetty virkajärjestelyjä, tehtävien tiivistämisiä, toimintayksikkörajat ylittäviä ns. linkkipelaajia ja virkojen täyttämättä jättämisiä. Henkilötyövuosien ja palkkausmäärärahojen seuranta on tehty osasto- ja yksikkökohtaisesti henkilötarkkuudella.

Henkilöstön tehtävissä on viime vuosina tapahtunut tiivistysten ansiosta siirtymää vaativammille tehtävätasolle. Vaativuustasojen ja suoritustasojen korotuksia on tehty palkkausjärjestelmän käyttöönottovuoden 2010 jälkeen runsaasti, viime vuosina kuitenkin maltillisesti. Samaan aikaan takuupalkalla olevien prosenttiosuus henkilöstöstä on normalisoitunut.

Työn tekemisen tapojen monipuolistuminen

Työaikajoustoja hyödynnettiin edelleen henkilöstön työ- ja elämäntilanteiden mukaan osa-aikatyön, vuorotteluvapaiden, etätyön sekä liukuvan työajan muodossa. Etätyötä tekevien määrä on muutamassa vuodessa toimistoteknologian kehittymisen ja monitoimitilojen käyttöönoton myötä kasvanut moninkertaiseksi.

Valtioneuvoston hallintoyksikkö aloitti toimintansa 1.3.2015 lukien ja yksikköön koottiin ministeriöiden hallintopalvelutoimintoja. Henkilöstöhallintoon ja henkilöstön kehittämiseen liittyvien valtioneuvostotason yhtenäisten HR-linjausten valmistelu käynnistettiin vuoden 2015 aikana. Linjauksia on otettu käyttöön sitä mukaa kuin niistä on saatu VNK:n päätöksiä.

Talous- ja henkilöstöhallinnon yhteinen tietojärjestelmä Kieku otettiin käyttöön 1.1.2016. Edeltävä vuosi oli tiivistä muutoksen valmistelua kahden rinnakkaisen projektin sisällä, Valtiokonttori vastasi hankkeen johtamisesta. TEM kuului Kiekun toiseksi viimeiseen käyttöönottoerään.

Henkilöstöhallinnon tehtävät koottiin vuoden 2015 alusta lukien henkilöstö- ja hallintoyksikköön. Uudelleenorganisointi on tukenut sekä toimintojen yhtenäistämistä että yhdenmukaista järjestelmien käyttöä. Keskitetyssä henkilöstöhallinnossa myös henkilöstön ammatillisuus on vahvistunut tiedon ja osaamisen jakamisen myötä.

Työ- ja elinkeinoministeriön kertomusvuoden henkilöstötietokatsaus

Taulukko 16: Työ- ja elinkeinoministeriön henkilöstöresurssit 2013 -2015

	2013	2014	2015	Vuosimuutos %
Henkilöstömäärä yhteensä	569	533	446	-16,3
Naiset	373	351	299	-14,8
Miehet	196	182	147	-19,2
Henkilötyövuodet	569,1	545,4	463,0	-15,1
Vakinaiset	487	459	392	-14,6
Naiset	312	299	262	-12,4
Miehet	175	160	130	-18,8
Määräaikaiset	82	74	54	-27,0
Naiset	61	52	37	-28,8
Miehet	21	22	17	-22,7
Kokoaikaiset	552	519	434	-16,4
Naiset	358	338	290	-14,2
Miehet	194	181	144	-20,4
Osa-aikaiset	17	14	12	-14,3
Naiset	15	13	9	-30,8
Miehet	2	1	3	200,0

Henkilöstön ikärakenne

Kertomusvuonna ministeriön henkilöstön keski-ikä oli 50 vuotta (2014 keski-ikä oli 50,1 vuotta). Keski-ikä naisten osalta oli 49,8 vuotta ja miesten osalta 50,5 vuotta.

Taulukko17: Työ- ja elinkeinoministeriön henkilöstönmäärät ikäluokittain

Ikäluokat	Henkilöstönmäärä ikäluokittain			Vuosimuutos %
	2013	2014	2015	
65 -	16	16	11	-31,3
55 - 64	188	187	152	-18,7
45 - 54	198	178	155	-12,9
35 - 44	112	101	89	-11,9
25 - 34	51	45	36	-20,0
-24	4	6	3	-50,0

Henkilöstön koulutustasoindeksi

Ministeriön henkilöstön koulutustasoindeksi 6,3 kertomusvuoden lopussa (6,4 vuonna 2014).

Taulukko 18: Työ- ja elinkeinoministeriön koulutustasoindeksi 2013-2015

	2013	2014	2015	Vuosi muutos %
Koulutustasoindeksi	6,2	6,2	6,3	2,8
Naiset	6,0	5,9	6,1	2,3
Miehet	6,6	6,6	6,9	4,1

Työhyvinvointi

Ministeriössä mitattiin henkilöstön työtyytyväisyyttä vuoden 2015 syksyllä VMBarokyselyllä. Kyselyn tulokset ajettiin ministeriö-, osasto-/yksikkö- ja ryhmätasolla. Toimintayksiköissä tulokset käsiteltiin 31.12.2015 mennessä, eli ne käytiin läpi yhdessä henkilöstön kanssa esimiesten vetäminä. Tilaisuuksissa käytiin läpi kyselyn tulokset, kartoitettiin vahvuudet ja kehityskohteet sekä sovittiin jatkotoimenpiteistä vastuineen.

VMBaron indeksit TEM:ssä osa-alueittain vuosina 2012, 2014 ja 2015

	2012	2014	2015
Johtaminen	3,46	3,57	3,55
Työn sisältö ja haasteellisuus	3,76	3,83	3,83
Palkkaus	2,92	2,94	2,91
Kehittymisen tuki	3,20	3,22	3,24
Työilmapiiri ja yhteistyö	3,76	3,89	3,91
Työolot	3,71	3,70	3,70
Tiedonkulku	3,15	3,30	3,26
Työnantajakuva	3,13	3,27	3,31

Kokonaisindeksi	3,42	3,49	3,50

Ministeriön henkilöstöpoliittisen linjauksen ”Työhyvinvointi on työelämän arkipäivää” mukaan jatkettiin työhyvinvointitoiminnan kehittämistä eri muodoissaan. Työterveys- huollon yhteistyö ministeriön ja Suomen Terveystalo Oy:n välillä käynnistettiin 1.1.2015 valtioneuvostotasoisena kilpailutuksen jälkeen. Samalla yhteistyössä valtioneuvoston kanslian VNHY:n kanssa yhtenäistettiin työterveyshuollon palvelujen sisältö niin, että sisältö on samanlainen valtioneuvoston kesken. Toimintayksiköissä käynnistettiin työyhteisöterveystarkastukset, jotka kattavat ministeriön 31.12.2016 mennessä. Työterveyshuollon kustannukset olivat 943 euroa/htv (2014 ne olivat 845 euroa/htv, 2013 ne olivat 869 euroa/htv). Tammi- helmikuun 2015 työterveyshuollon kustannuksista vastasi ministeriö ja 1.3.2015 lukien VNHY.

Valtiokonttorin Kaiku- työhyvinvointirahan turvin toteutettiin toimintayksiköille 18 työhyvinvointivalmennustilaisuutta tukemaan henkilöstön jaksamista jatkuvassa muutoksessa. Vuosien 2011-2013 ”8+8+8” –työhyvinvointiryhmien 1-2 seurantatapamista eri muodoissaan tuettiin. Myös toimintayksiköille vedettiin omia, muutosjohtamisen kehittämisprosesseja sekä järjestettiin coachingia tai työnohjausta esimiehille sekä avainasiantuntijoille.

Työsuojelutoiminta keskittyi erityisesti työpaikan henkisen ja sosiaalisen hyvinvoinnin ylläpitämiseen, mutta myös ministeriössä tapahtuneiden sisäisten muutosten vuoksi työpaikan ja työpisteiden ergonomiaan kiinnitettiin paljon huomiota, erityisesti ministeriön Eteläesplanadi 4:n monitilatointipisteessä. Työsuojeluohjelman toteutumista seurattiin yt- ryhmän kokouksissa. Työsuojelun yhteistoiminnan kustannukset, esim. työsuojelua varten hankitut laitteet ja varusteet olivat ministeriössä 2 452 euroa; se kattoi erityistyölasien hankinnan. Muilta osin työsuojelun yhteistoiminnan kustannuksista ministeriön osalta vastasi 1.3.2015 lukien VNHY.

Kaikkiaan työkyvyn ylläpitämiseen käytettiin 166 euroa/htv (vuonna 2014 197 euroa/htv, vuonna 2013 käytettiin 169 euroa/htv).

Osaamisen kehittäminen

Osaamisen kehittäminen euroa/htv	Koulutuspäiviä/htv
Vuosi 2013 601 euroa	1,46
Vuosi 2014 500 euroa	1,43
Vuosi 2015 365 euroa	1,29

Osaamisen kehittämiseen käytetty summa pitää sisällään niin ministeriön yhteiset osaamisen kehittämiskulut kuin toimintayksikköjen koulutuskulut. Ministeriön yhteisen kehittämisen lähtökohtina olivat henkilöstöpoliittiset linjaukset: ”Henkilöstön osaamisella ja asiantuntijuudella vastataan muuttuviin tarpeisiin” sekä ”Johtaminen tukee tuloksellisuutta ja henkilöstön hyvinvointia”. Ministeriön osaamisen kehittämisen tarpeet kerättiin toimintayksiköistä alkuvuonna 2015 strategialähtöiseksi koulutussuunnitelmaksi, joka oli käytettävissä kevään 2015 kehityskeskusteluissa. Ministeriön yhteinen osaamisen kehittäminen painottui edelleen johtamisen ja esimiestyön kehittämiseen, joka liittyi erityisesti johdon ja esimiesten keskinäisen vuorovaikutuksen kehittämiseen sekä keskijohdon osallistamiseen strategiatyöhön ja kehittämiseen.

Osaamisen kehittämisen ja työhyvinvoinnin vastuualueelta osallistuttiin VNHY:n valmistelutyöhön ja muuhun yhteistyöhön VNHY:n kanssa osaamisen kehittämisen, työhyvinvoinnin, työsuojelun ja työterveyshuollon alueiden osalta.

TeamFinland –hankkeen tiimoilta oltiin mukana TeamFinland-sidosryhmille suunnattujen kahden kaksipäiväisen koulutuksen suunnittelussa ja toteuttamisessa yhteistyössä UM:n ja UM:n johtaman verkoston kanssa. Näihin valmennuksiin osallistui myös useita ministeriöläisiä.

Syksyllä 2015 käynnistettiin myös TEM:n henkilöstöpoliittisten linjausten 2016-2020 luomistyö.

Henkilöstöpoliittiset linjaukset kiteytyivät muotoon: 1. Yhteinen suunta ja työnantajuus, 2. Uudistuva johtajuus, 3. Asiantuntijuudella menestystä, 4. Vastuu omasta onnistumisesta ja 5. Yksilönä yhteisössä.

Työ- ja elinkeinoministeriön kertomusvuoden henkilöstökulut

Vuonna 2015 ministeriössä säännöllisenä työaikana tehdyn työajan osuus säännöllisestä työajasta oli 75,9 % (76,5 % vuonna 2014). Ministeriön henkilötyövuoden hinta oli 71 399,6 euroa eli nousua edellisestä vuodesta 1,7 %. Kirjanpidon mukaan henkilöstökulut olivat vuonna 2015 yhteensä 32,1 miljoonaa euroa (38 miljoonaa euroa vuonna 2014).

Taulukko 19. Ministeriön henkilöstökulut

Henkilöstökulut TAHTI (1 000 €)	2013	2014	2015	Vuosi- muutos %
Palkkasumma/vuosi	31 869	30 929	27 140	-12,3
Kokonaistyövoimakustannukset/vuosi	38 775	38 280	33 056	-13,6
Välilliset työvoimakustannukset/vuosi	15 244	15 647	12 886	-17,6
Luontoisedut/ vuosi	11	9	8	-10,3
Henkilösivukulut/vuosi	5 928	6 319	5 916	-6,4

1.6 Tilinpäätösanalyysi

1.6.1 Rahoituksen rakenne

Taulukko 20: Käytettävissä ollut rahoitus sisältäen siirtomäärärahat vuosina 2013 – 2015

1 000 euroa	TP 2013	TP 2014	TP 2015
Tuloarviotilit	597 902	835 302	652 638
Käytössä olleet menoarviotilit			
Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonala	202 125	424 147	879 876
Ulkoasiainministeriön hallinnonala	3 091	1 136	313
Sisäasiainministeriön hallinnonala			
Valtiovarainministeriön hallinnonala	4 106	3 563	3 074
Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonala	1 577		
Valtioneuvoston kanslia		688	723
Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonala	59		
Rahoitus yhteensä	807 283	1 264 836	1 536 624

Maksullisen toiminnan tuottoja kertyi 0,16 miljoonaa euroa.

Yhteistoiminnan kustannusten korvauksia kirjattiin noin 9,6 miljoonaa euroa (7,4 miljoonaa euroa vuonna 2014) ja yhteisrahoitteisen toiminnan tuottoja kirjattiin yhteensä 3,2 miljoonaa euroa (4,6 miljoonaa euroa vuonna 2014).

Seuraavaksi selvitetään, miten työ- ja elinkeinoministeriön pääluokassa olevat jakamattomat määrärahat on kohdennettu eri kirjanpitoyksiköiden kesken.

Elinkeino- ja innovaatiopolitiikka

32.20.43. Kansainvälistymisavustukset yritysten yhteishankkeisiin

Kansainvälistymisavustusten valtuudesta jaettiin vuonna 2015 Hämeen ELY- keskukseseen 5,1 miljoonaa euroa ja Varsinais-Suomen ELY- keskukseseen 3,1 miljoonaa euroa. Ministeriön käyttöön jäi siten 1,6 miljoonaa euroa.

Työllisyys- ja yrittäjyyspolitiikka

32.30.44. Alueellinen kuljetustuki

Vuoden 2015 talousarviossa määrärahaa oli 5 000 000 euroa, joka jätettiin kokonaan työ- ja elinkeinoministeriön käyttöön. Lisäksi vuoden 2014 määrärahaa siirtyi vuodelle 2015 yhteensä 4 491 789 euroa.

32.30.45. Yritysten investointi- ja kehittämishankkeiden tukeminen

Vuoden 2015 talousarvion (mukaan lukien lisätalousarvio) myöntämisvaltuus oli 41 678 000 euroa, joka jaettiin kokonaan toimivaltaisille ELY- keskuksille. Lisäksi momentilla oli käytettävissä vuodelta 2014 siirtynyttä valtuutta 25 000 000 euroa, eli vuonna 2015 käytettävissä oleva valtuus oli yhteensä 66 78 000 euroa. Momentin vuoden 2015 talousarvion määräraha oli 28 180 000 euroa, josta toimivaltaisille ELY-keskuksille jaettiin 24 427 544 euroa ja työ- ja elinkeinoministeriön käyttöön jäi 3 754 456 euroa.

32.30.50. Palkkaturva

43 000 000 euron määrärahasta jaettiin ELY- keskuksille 27 501 430,94 euroa ja työ- ja elinkeinoministeriön käyttöön jätettiin 15 498 569,06 euroa.

32.30.51. Julkiset työvoima- ja yrityspalvelut

Vuoden 2015 talousarvion 563 899 000 euron määrärahasta on jaettu ELY- keskuksille 504 100 000 euroa, työ- ja elinkeinoministeriöön on jätetty 27 750 000 euroa valtionhallintoon työllistämisen menoihin, jotka valtion kirjanpitoyksiköt ovat veloittaneet momentilta suoraan ja ministeriön käyttöön on jätetty 32 049 000 euroa. Vuodelta 2014 siirtynyttä määrärahaa oli 160 647 138 euroa, josta ELY- keskusten käytössä 159 208 300 euroa ja työ- ja elinkeinoministeriön käytössä 1 438 838 euroa.

32.30.64. Työllisyysperusteiset siirtomenot investointeihin

Momentilla ei vuoden 2015 talousarviossa enää ollut käytettävissä myöntämisvaltuutta.

Momentin määräraha oli vuonna 2015 yhteensä 8 000 000 euroa, josta ELY- keskuksille jaettiin 5 715 826 euroa ja työ- ja elinkeinoministeriön käyttöön jäi 2 284 174 euroa.

Kotouttaminen

32.70.03. Maahanmuuttajien kotoutumisen ja työllistymisen edistäminen

Vuoden 2014 määrärahaa siirtyi vuodelle 2015 yhteensä 1 811 412 euroa, mikä oli kokonaan työ- ja elinkeinoministeriön käytössä. Vuoden 2015 talousarvion momentin 32.70.03 määräraha 2 246 000 euroa oli kokonaan työ- ja elinkeinoministeriön käytössä.

Yritysten toimintaympäristö, markkinoiden sääntely ja työelämä

32.01.20 Siviilipalvelus

Vuonna 2015 momentille myönnettiin 4 939 000 euroa siviilipalveluksen toimeenpanosta aiheutuviin kustannuksiin lukuun ottamatta palkkauskustannuksia. Tästä rahasta annettiin kirjausoikeutta Kaakkois-Suomen ELY- keskukselle 4 180 000 euroa ja lisäksi työelämä- ja markkinaosasto käytti määrärahasta 11 843 siviilipalveluksesta aiheutuneisiin kustannuksiin. Määrärahaa jäi käyttämättä 747 157 euroa.

32.40.51. Eräät merimiespalvelut

Valtio tukee suomalaista merenkulkua korvaamalla työnantajalle eri tilanteissa kustannuksia, jotka syntyvät työntekijän matkustaessa alukselta kotiinsa ja korvaavan työntekijän lähettämisestä alukselle. Vuoden 2009 alusta työnantajan oikeutta matkakustannusten korvauksiin laajennettiin koskemaan myös miehistöjen vaihtojen yhteydessä syntyviä matkakustannuksia. Matkakustannusten korvausten hakuaika on pitkä, korvaushakemukset ruuhkautuvat loppuvuoteen ja yleensäkin työnantajien (=varustamojen) hakukäyttäytymistä on vaikea ennakoida, mikä vaikeuttaa vuosittain määrärahan tarpeen arvioimista. Aiemmin osa merimiespalvelutoimiston määrärahoista rahoitettiin lästimaksuilla, joiden perintä loppui vuoden 2015 alussa ja merimiespalvelutoimintaan aiemmin momentilta 31.30.50 myönnetty avustus korvattiin 492 000 euron määrärahalla, joka siirrettiin momentille 32.40.51. Vuonna 2015 toimintaan myönnettiin yhteensä 2 572 000 euroa, josta myönnettiin 1500 000 euroa kirjausoikeutta elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten sekä työ- ja elinkeinotoimistojen kehittämis- ja hallintokeskukselle merimiesten matkakulujen korvauksiin. Merimiespalvelutoimiston menoihin myönnettiin 1 072 000 euroa. Matkakulujen korvauksiin käytettiin 1 498 700 euroa. Käyttämättä jäi 92,34 euroa.

32.40.95. Eräät oikeudenkäyntikulut ja korvaukset

Vuonna 2015 määrärahaa jouduttiin anomaan lisää 20 000 euroa eli kokonaisuudessaan määrärahaa oli käytettävissä 40 000 euroa. Tästä 25 000 euroa käytettiin Energiaviraston oikeudenkäyntikuluihin liittyen Verkko Korpelan (20 000 euroa) ja Caruna Oy:n (5 000 euroa) sähköasioiden käsittelyyn Markkinaoikeudessa sekä Kilpailu- ja kuluttajaviraston oikeudenkäyntikuluihin liittyen Valio Oy:n oikeudenkäyntikuluihin korkeimmassa hallinto-oikeudessa (10 000 euroa) ja hallinto-oikeudessa (5 000 euroa).

Alueiden kehittäminen ja rakennerahastopolitiikka

32.50.64. EU:n ja valtion rahoitusosuus EU:n rakennerahasto-, ulkorajayhteistyö- ja muihin koheesiopolitiikan ohjelmiin

Momentin myöntämisvaltuuksista kohdistui valtaosa (95 %) Kestävää kasvua ja työtä 2014–2020 – Suomen rakennerahasto-ohjelmaan.

Ohjelman myöntämisvaltuudet jaettiin valtioneuvoston päätöksillä ohjelmaa toteuttavien viranomaisten käyttöön pl. tekninen tuki, joka jaettiin viranomaisille työ- ja elinkeinoministeriön päätöksillä valtioneuvoston päättämän perusjaon mukaisesti. Myöntämisvaltuuksien alueellinen jako välittäville toimielimille perustui maakunnan yhteistyöryhmien hyväksymiin maakuntaohjelman toimeenpanosuunnitelmiin (Laki alueiden kehittämisestä ja rakennerahastotoiminnan hallinnoinnista, 7/2014, 33 §).

Lisäksi työ- ja elinkeinoministeriön päätöksellä myönnettiin Vähävaraisten avun toimenpideohjelman 2014–2020 vuosien 2014 ja 2015 ohjelmarahoitus sekä 2015 tekninen tuki Maaseutuviraston käyttöön.

Energiapolitiikka

32.60.40. Energiatuki

Työ- ja elinkeinoministeriön käytössä määrärahaa oli 44,5 miljoonaa euroa ja ELY-keskuksille jaettiin 19,7 miljoonaa euroa. Hankkeiden määrät ovat sellaisia, ettei ministeriössä voitaisi käsitellä niin montaa hakemusta. Lisäksi paikalliset ELY-keskukset tuntevat alueensa yritykset huomattavasti paremmin, mikä auttaa päätöksenteossa. Nykyään jako on siten, että standardinomaiset hankkeet (kappalemääräisesti suurin osa) päätetään paikallisissa ELY-keskuksissa ja uuden teknologian hankkeet sekä suuret (yli 5 milj.euron investoinnit) päätetään ministeriössä.

32.60.43. Kioton mekanismit

Määrärahasta kohdennettiin vuonna 2015 ulkoasiainministeriölle 592 695 euroa.

Kioton mekanismeilla hankitaan Suomelle päästöyksiköitä. Yksiköiden hankinta on hajautettu usean ministeriön tehtäväksi. Ulkoasiainministeriö vastaa puhtaan kehityksen mekanismien (CDM) hankkeista ja ympäristöministeriö teollisuusmaiden välisistä yhteistoteutuksista (JI) hankkeista. Kokonaishankinnasta vastaavana koordinoivana yksikkönä työ- ja elinkeinoministeriö myöntää valtuutta ja arviomäärärahaa toimeenpaneuvien ministeriöiden (UM, YM) hankkeisiin ja hiilirahasto-osuuksiin.

1.6.2 Talousarvion toteutuminen

Tuloarviotilit

Työ- ja elinkeinoministeriön tulorahoituksen rakenne muodostuu vuonna 2015 pääosin sekalaisina tuloina yhteensä 173,2 miljoonaa euroa (vuonna 2014 yhteensä 373,7 miljoonaa euroa) käsiteltävistä palkkaturvamaksujen palautuksista sekä EU:n rakennerahastoista ja muista koheesipolitiikan rahastoista saatavista tuloista.

Korko- ja osinkotuloja kertyi pääosin Suomen Vientiluotto Oy:n jälleenerahoituslainoihin liittyvistä kirjausmenettelyistä tuloarviotilille 13.01.05. Korot muista lainoista yhteensä 76,3 miljoonaa euroa ja lainojen lyhennyksiä tuloarviotilille 15.01.04. Muiden lainojen lyhennykset yhteensä 402,5 miljoonaa euroa.

Vuoden 2015 talousarviossa ja lisätalousarvioissa arvioitiin tuloarviotileille kertyvän yhteensä 663,4 miljoonaa euroa. Tuloarviotileille tuloutettiin kuitenkin 652,6 miljoonaa euroa.

Momentille 12.32.99. Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan muut tulot tuloutettiin kaivostoiminnan royalty-tuloja 2,1 miljoonaa euroa ja muita tuloja yhteensä 6,3 miljoonaa euroa.

Menoarviotilit

Ministeriön toimintamenoihin vuoden 2015 talousarviossa osoitettu määräraha oli yhteensä 38,1 miljoonaa euroa ja sen käyttö 32 miljoonaa euroa. Vuodelle 2016 siir-

tyi 6,1 miljoonaa euroa(vuodelta 2014 siirtyi vuodelle 2015 yhteensä 4,2 miljoonaa euroa).

Arviomäärärahojen ylityslupia haettiin yhteensä 6,4 miljoonaa euroa; momentille 32.01.29 Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot 5,0 miljoonaa euroa, momentille 32.20.80. Lainat Suomen Vientiluotto Oy:n jälleenaohitustoimintaan 1,4 miljoonaa euroa, momentille 32.40.95. Eräät oikeudenkäyntikulut ja korvaukset 20 000 euroa ja momentille 32.60.41 LNG- terminaalien investointituki 737,00 euroa.

Siirrettyjä määrärahoja peruuntui yhteensä 31,9 miljoonaa euroa (1,3 miljoonaa euroa vuonna 2014). Suurimpia peruutettuja siirrettyjä määrärahoja olivat momentti 32.20.02.01. Teknologian tutkimuskeskus VTT:n toimintamenot 22,8 miljoonaa euroa, momentti 32.20.05. Mittatekniikan keskuksen toimintamenot 1,8 miljoonaa euroa, momentti 32.20.02.2. Osake- ja osuuspääomien merkitseminen 1,2 miljoonaa euroa sekä momentti 32.20.42. Innovaatiokeskittymien kehittäminen 2,8 miljoonaa euroa.

Jakamattomien määrärahojen osalta ministeriön toimintayksiköt tekevät jakopäätökset.

Elinkeino- ja innovaatiopolitiikka

32.20.43. Kansainvälistymisavustukset yritysten yhteishankkeisiin

Vuoden 2015 talousarviossa valtuutta oli käytettävissä 9,786 milj. euroa. Valtuus käytettiin kokonaan vuoden 2015 aikana.

Työllisyys- ja yrittäjyyspolitiikka

32.30.51. Julkiset työvoima- ja yrityspalvelut

Määrärahaa myönnettiin vuoden 2015 talousarviossa 563 899 000 euroa. Vuoden 2015 kolmannessa lisätalousarviossa määrärahaa lisättiin 21,6 miljoonaa euroa johdun työttömyyden kasvusta ja Microsoftin irtisanomisista. Vuoden 2015 neljännessä lisätalousarviossa määrärahaa lisättiin 2,8 miljoonaa euroa johdun Nokia Oyj:n ja yhtiöön kytköksissä olevien yritysten irtisanomisista. Vuoden 2015 talousarvion määräraha oli yhteensä 588 299 000 euroa. Määrärahaa käytettiin 452 048 793 euroa, josta ELY- keskuksen käyttö oli 423 802 669 euroa ja valtion virastojen ja laitosten valtionhallintoon työllistämismenojen käyttö suoraan momentilta 21 859 796 euroa. Määrärahaa jäi jäljelle 136 250 207 euroa, joka siirrettiin vuodelle 2016.

Vuodelta 2014 siirtyneestä määrarahasta 160,6 miljoonasta eurosta käytti ELY- keskus 159,2 miljoonaa euroa ja työ- ja elinkeinoministeriö 1,4 miljoonaa euroa. Ministeriöltä jäi käyttämättä 1 761 euroa. Ministeriön käyttämä määräraha kohdistui palvelujen piirissä olevien vakuutusurvaan, nuorten ja pitkäaikaistyöttömien kokeilujen kehittämiseen sekä työvoimakoulutuksen kehittämistoimintaan.

Momentin 32.30.51 päätösosan mukaan määrärahaa saa käyttää enintään yhtä henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen työvoimakoulutukseen liittyviin tehtäviin. Määrärahaa on käytetty yhteen henkilötyövuoteen työ- ja elinkeinoministeriössä. Lisäksi momentin päätösosan mukaan määrärahaa saa käyttää työttömien työllistämiseen valtion virastoille ja laitoksille enintään 900 henkilötyövuotta

vastaavan henkilöstön palkkaamiseen. Määrärahaa on vuonna 2015 käytetty 660 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen valtionhallintoon.

Momentin 32.30.51 vuoden 2015 myöntämisvaltuus oli yhteensä 98 000 000 euroa, josta käytettiin 63 017 785 euroa ja käyttämättä jäi 26 982 215 euroa. Myöntämisvaltuutta on käytetty vuodelta 2015 vuodelle 2016 ja myöhemmille vuosille jatkuvien työvoimakoulutusten hankintaan.

32.20.45 Yritysten tutkimus- ja kehittämishankkeiden valmistelu

Momentilla ei vuoden 2015 talousarviossa enää ollut käytettävissä määrärahaa. Vuoden 2013 määrärahasta maksettiin 190 451 euroa ja vuoden 2014 määrärahasta 502 270 euroa aikaisemmin tehdyistä päätöksistä.

32.30.44. Alueellinen kuljetustuki

Vuoden 2015 talousarviossa momentille myönnettiin määrärahaa 5 000 000 euroa. Vuoden 2014 määrärahaa siirtyi vuodelle 2015 yhteensä 4 491 789 euroa. ELY-keskukset maksoivat kuljetustukea vuoden 2014 talousarvion määrärahasta vuonna 2015 yhteensä 2 717 699 euroa.

32.30.45. Yritysten investointi- ja kehittämishankkeiden tukeminen

Vuoden 2015 varsinaisen talousarvion myöntämisvaltuus oli 41 678 000 euroa. Tämän lisäksi vuodelta 2014 siirtyi valtuutta vuodelle 2015 yhteensä 25 000 000 euroa. Momentilla oli vuonna 2015 käytettävissä valtuutta siten yhteensä 66 678 000 euroa. Vuonna 2015 ELY-keskukset tekivät avustuspäätöksiä momentin valtuudesta kaikkiaan 46 312 633 eurolla. Vuoden 2015 valtuudesta jäi käyttämättä yhteensä 20 365 367 euroa. Käyttämättömästä valtuudesta 20 000 000 euroa siirrettiin vuodelle 2016. Vuoden 2015 määräraha oli 28 180 000 euroa, josta käytettiin vuonna 2015 ja aikaisemmin tehtyjen päätösten maksuihin 24 427 544 euroa.

32.30.50. Palkkaturva

Määrärahaa oli käytettävissä 43 miljoonaa euroa, josta käytettiin 27 501 431 euroa.

32.30.64. Työllisyysperusteiset siirtomenot investointeihin

Momentilla ei vuoden 2015 talousarviossa enää ollut käytettävissä myöntämisvaltuutta.

Momentin vuoden 2015 talousarvion määräraha oli 8 000 000 euroa, josta käytettiin aikaisempina vuosina tehtyjen päätösten maksuihin 5 715 826 euroa.

Kotouttaminen

32.70.03. Maahanmuuttajien kotoutumisen ja työllistymisen edistäminen

Vuodelta 2014 määrärahaa siirtyi 1 811 412 euroa vuodelle 2015. Vuoden 2014 määrärahaa käytettiin 1 096 401 euroa rasismien ja etnisen syrjinnän ehkäisemiseen, seurantaan ja koulutukseen sekä kotouttamistoimiin. Vuoden 2014 määrärahasta jäi käyttämättä yhteensä 715 011 euroa, koska osa suunnitelluista hankkeista jäi toteutumatta. Vuoden 2015 talousarviossa myönnetystä 2 246 000 euron määrärahasta työ- ja elinkeinoministeriö käytti 74 406 euroa rasismien ja etnisen syrjinnän ehkäise-

miseen, seurantaan ja koulutukseen sekä kotouttamistoimiin. Määrärahaan sisältyy kotouttamisen osaamiskeskukseen osoitettu 1 585 000 euroa, joka siirtyy kokonaisuudessaan vuodelle 2016. Vuodelle 2016 siirretään yhteensä 2 171 594 euroa.

32.70.30. Valtion korvaukset kunnille

Vuoden 2015 talousarvion määrärahasta 105 727 000 miljoonaa euroa käytettiin 96,7 miljoonaa euroa. Paluumuuttajien kustannuksiin käytettiin 4,1 miljoonaa euroa, laskennallisiin korvauksiin pakolaisista 20,4 miljoonaa euroa, muihin pakolaisista maksettaviin kuntakorvauksiin 72,0 miljoonaa euroa ja alkukartoituksiin 0,2 miljoonaa euroa. Määrärahaa jäi käyttämättä 9,1 miljoonaa euroa, koska kaikkia korvaushakemuksia ei saatu käsiteltyä vuoden 2015 aikana.

Alueiden kehittäminen ja rakennerahastopolitiikka

32.50.64. EU:n ja valtion rahoitusosuus EU:n rakennerahasto-, ulkorajayhteistyö- ja muihin koheesiopolitiikan ohjelmiin

Momentille on budjetoitu ohjelmakausien 2007–2013 ja 2014–2020 rakennerahasto-ohjelmien lisäksi, ulkorajayhteistyö- ja muiden koheesiopolitiikan ohjelmien rahoitus. Budjetoinnin lähtökohtana ovat em. ohjelmien vuosittaiset rahoituskehyykset, joiden mukaisesti momentin vuosittainen myöntämisvaltuus on mitoitettu.

Rakennerahasto-ohjelmien myöntämisvaltuudesta tehdään useampivuotiselle hankkeelle sidonta pääsääntöisesti vuosittain, jotta useita hankkeita voidaan rahoittaa yhtäaikaisesti ja näin varmistaa ohjelmavarojen täysimääräinen käyttö. Menettely vähentää myös hankkeesta peruuntuvan valtuuden määrää, mikäli hanke toteutuu arvioitua pienempänä. Tämä nopeuttaa ohjelmavarojen käyttöä. Jos valtuuden käyttö peruuntuu sen jälkeen, kun valtuus ei ole enää käytettävissä (sitoumusta seuraavina vuosina), on peruuntunut valtuus uudistettava talousarvion kautta, mikä on veraten hidas prosessi.

Vuoden 2015 neljännessä lisätalousarviossa momentilta 32.50.64 vähennettiin määrärahaa 60 000 000 euroa. Vähennys aiheutui ohjelmakauden 2014–2020 arvioitua myöhäisemmästä käynnistymisestä sekä ohjelmakauden 2007–2013 hankkeiden ennakoitua pienemmistä maksatuksista vuodelle 2015.

Momentin 32.50.64 määrärahasta, 384 990 000 euroa, käytettiin 89,6 %.

Määrärahatarpeen vähenemiseen ovat vaikuttaneet viivästykset ohjelmakauden 2014–2020 käynnistymisessä sekä tietojärjestelmäkokonaisuuden valmistumisessa, minkä vuoksi ohjelmakauden maksatukset oli mahdollista aloittaa vasta kesäkuussa 2015.

Myöskään ohjelmakauden 2007–2013 maksatukset eivät tule toteutumaan odotetusti. Erityisesti yritystukien osalta ohjelmakauden toteuma on jäämässä ennakoitua pienemmäksi. Tähän on vaikuttanut pitkään jatkunut vaikea taloudellinen tilanne. Ohjelmakauden 2007–2013 maksatuksia on mahdollista tehdä vielä alkuvuodesta 2016.

Momentin 32.50.64 valtuuden käyttö maakunnan liittojen osalta ohjelmakaudella 2007–2013 on huomioitu ohjelmakaudelle sovitun likviditeetti-projekti-menettelyn mukaisesti. Valtuudet sisältyvät ilmoitettuihin valtuustietoihin ja valtuudet on merkitty kokonaisuudessaan käytetyksi TEM:n valtuuskirjanpidossa. Maakunnan liitoilla oli

vuodenvaihteessa 2015/2016 sitomatonta ohjelmakehystä yhteensä 2 982 593,99 euroa.

Ohjelmakaudella 2014–2020 on maakuntien liitoille jaettujen momentin 32.50.64 valtuuksien käsittelyssä otettu käyttöön tekninen uudistus, jossa maakunnan liitolle jaetut, mutta hankkeille sitomattomat vuoden 2015 valtuudet palautettiin EURA 2014 -järjestelmän vuodenvaihteen käyttökätkön aikana työ- ja elinkeinoministeriöön. Valtuudet jaettiin vuodelle 2016 työ- ja elinkeinoministeriössä uusittuina valtuuksina käytettäväksi maakunnan liitossa välittömästi vuodenvaihteen jälkeen.

Menettely mahdollistaa maakunnan liittojen tekemien todellisten sitoumusten huomioidun ao. varainhoitovuoden valtuusilmoituksessa. Käytännöt maakunnan liitoille myönnettyjen valtuuksien osalta säilyvät muilta osin ennallaan ja näiden valtuuksien seuranta sisältyy työ- ja elinkeinoministeriön valtuuskirjanpitoon.

Vuoden 2015 tilinpäätöksen liitetiedoissa on ilmoitettu rahoitettujen hankkeiden rahoitussuunnitelmätiedot yhteensä (vuoden 2015 sidonta + varaukset kustannuksiksi tuleville vuosille). Varsinaisessa valtuusilmoituksessa ilmoitettavat valtuuden käyttötiedot on kuitenkin ilmoitettu ohjelmakauden 2014–2020 osalta hankkeille tehtyjen rahoituspäätösten (sidontojen) mukaan ohjelmakaudeksi 2014–2020 sovittujen menettelyjen mukaisesti.

Vuoden 2015 valtion talousarvion momenttien päätösosin otetut työ- ja elinkeinoministeriön valvontavastuulla olevat henkilötyövuosirajoitteiden toteumatiedot:

Määräraha	Htv- rajoite	HTV- toteuma
32.50.62. Maaseudun kehittäminen	10	2,5
32.50.64. EU:n ja valtion rahoitusosuus EU:n rakennerahasto-, ulkorajayhteistyö- ja muihin koheesiopolitiikan ohjelmiin		
Vuoden 2015 henkilötilinpäätöksen mukaan momentilla oli palkattuna kaikkiaan 147 henkilötyövuotta, josta Euroopan aluekehitysrahaston (EAKR) osarahoittamissa ohjelmissa 50 ja Euroopan sosiaalirahaston (ESR) osarahoittamissa ohjelmissa 97 henkilötyövuotta.	350	147

Energiapolitiikka

32.60.40. Energiatuki

Momentilta myönnettiin arviomäärärahaa 65,468 miljoonaa euroa. Käyttämättä jäi noin 19,5 miljoonaa euroa. Suurten hankkeiden tukipäätökset painoutuivat loppuvuoteen. Näin ollen niistä ei ehtinyt tulla maksatuksia vuoden 2015 puolella. Myös aikaisemmin tuettuja hankkeita on jäänyt toteutumatta tai ne ovat myöhästyneet merkittävästi muun muassa haasteellisen taloustilanteen takia.

32.60.41. LNG - terminaalien investointituki

Momentilla oli käytettävissä arviomäärärahaa yhteensä 11 720 000 euroa, joka käytettiin kokonaisuudessaan. Vuonna 2014 tehtyjen sitoumuspäätösten maksatuksia on siirretty tuleville vuosille.

32.60.43. Kioton mekanismit

Momentille myönnetystä arviomäärärahasta, 600 000 euroa, käytettiin noin 592 695 euroa.

32.60.44 Uusiutuvan energian tuotantotuki

Momentin arviomäärärahasta myönnettiin 178 000 000 euroa. Syöttötariffia maksettiin metsähakkeella tuotetusta sähköstä 29 624 000 euroa, tuulivoimalla tuotetusta sähköstä 111 691 000 euroa, biokaasulla tuotetusta sähköstä 953 000 euroa ja puupolttoainevoimalaitoksilla tuotetusta sähköstä 133 000 euroa. Yhteensä syöttötariffia maksettiin 142 401 000 euroa.

1.6.3 Tuotto- ja kululaskelma

Työ- ja elinkeinoministeriön toiminnan tuotot 26,7 miljoonaa euroa kasvoivat edellisestä vuodesta yhteensä 10,8 miljoonaa euroa. Maksullisen toiminnan tuottoja kertyi 0,16 miljoonaa euroa (0,46 miljoonaa euroa vuonna 2014) ja muut toiminnan tuotot 28,2 miljoonaa euroa (15,4 miljoonaa euroa vuonna 2014). Toiminnan kulut olivat vuonna 2015 yhteensä 108,1 miljoonaa euroa, kun ne vuonna 2014 olivat 108,1 miljoonaa euroa. Henkilöstökulut 32,1 miljoonaa euroa (38 miljoonaa euroa vuonna 2014) ja palvelujen ostot 25,4 miljoonaa euroa (35,2 miljoonaa euroa vuonna 2014) muodostivat suurimmat kuluerät.

Suurimmat palvelujen ostot olivat edellisen vuoden tapaan muut tutkimus- ja asiantuntijapalvelut 4,9 miljoonaa euroa (vähennystä edellisestä vuodesta 1,0 miljoonaa euroa), atk- asiantuntijapalvelut 13 miljoonaa euroa (vähennystä edellisestä vuodesta 0,9 miljoonaa euroa) ja konsulttipalvelut 2,4 miljoonaa euroa (vähennystä edellisestä vuodesta 2,2 miljoonaa euroa).

Muut kulut olivat 9,2 miljoonaa euroa (10,7 miljoonaa euroa vuonna 2014). Muiden kulujen suurimmat kuluerät olivat matkustuspalvelut 1,2 miljoonaa euroa sekä jäsenmaksut ulkomaille yhteensä 7,4 miljoonaa euroa.

Sisäisiä kuluja syntyi 13,0 miljoonaa euroa (16,6 miljoonaa euroa vuonna 2014).

Rahoitustuottojen, joita kertyi yhteensä 289,6 miljoonaa euroa (328,9 miljoonaa euroa vuonna 2014). Rahoitustuotot muodostuvat pääosin Suomen Vientiluotto Oy:n lainojen euro- ja valuuttamääräisiin lainoihin liittyvistä kirjauksista.

Rahoituskuluja kertyi yhteensä 269,1 miljoonaa euroa (vähennystä edellisestä vuodesta oli 30,2 miljoonaa euroa). Rahoituskulut muodostuvat valuuttamääräisten velkojen koroista 50,6 miljoonaa euroa, realisoituneista valuuttakurssieroista 66,9 miljoonaa euroa, realisoitumattomista kurssieroista 146,2 miljoonaa euroa sekä sijoitusten ja lainasaamisten tileistä poistoista 3,2 miljoonaa euroa.

Satunnaisiin kuluihin on kirjattu vahingonkorvauksena Valtiokonttorin suoritus 0,8 miljoonaa euroa vahingonteon korvauksista ja omavastuuosuuksista työharjoitteluun liittyvissä vahingoissa ja tapaturmavakuutuslain mukaisten korvausasiain hoidosta vuonna 2015 (Julkisesta työvoimapalvelusta annettu laki (1295/2002).

Muihin maksettuihin korvauksiin on kirjattu työttömyysvakuutusrahaston omavastuumaksu 41 204,41 euroa.

Muihin satunnaisiin kuluihin on kirjattu Spinnova Oy:lle kansainvälisen biojalostamokilpailun voitosta myönnetty palkinto 100 000,00 euroa.

Taulukko 21: Siirtotalouden tuotot ja kulut 2013-2015

Siirtotalouden tuotot ja kulut (1 000 €)	2013	2014	2015
TUOTOT			
Siirtotalouden tuotot EU:lta	295 815	228 167	131 963
Siirrot talousarvion ulkopuolelta	3 919	100 000	0
Tuotot yhteensä	299 734	328 167	131 963
KULUT			
Siirtotalouden kulut kunnille	3 722	906	91 442
Siirtotalouden kulut kuntayhtymille	137 560	112 635	0
Siirtotalouden kulut elinkeinoelämälle	81 566	125 983	132 256
Siirtotalouden kulut rahoituslaitoksille			90 191
Siirtotalouden kulut voittoa tavoittamattomille yhteisöille	38 141	33 814	53 536
Siirtotalouden kulut kotitalouksille	5 394	617	1 061
Muut siirtotalouden kulut ulkopuolisille	1 886	1 479	10 063
Siirrot talousarvion ulkopuolelle	430	0	0
Siirtotalouden kulujen palautukset	-33 556	-38 621	0
Kulut yhteensä	235 143	236 813	378 549

Siirtotalouden tuotot 132 miljoonaa euroa muodostuvat EU:lta saaduista käyttötalouden tuotoista.

Siirtotalouden kulut yhteensä 510 miljoonaa euroa kasvoivat edellisestä vuodesta 273,3 miljoonaa euroa.

Tilikauden kulujäämää kertyi 418,5 miljoonaa euroa (tuottojäämä 19,5 miljoonaa euroa vuonna 2014).

1.6.3 Tase

Ministeriön taseen loppusumma oli 5 427 miljoonaa euroa (5 033 miljoonaa euroa vuonna 2014).

Käyttöomaisuusarvopapereiden yhteisarvo oli 1 272,2 miljoonaa euroa (790,4 miljoonaa euroa vuonna 2014). 481,8 miljoonan euron lisäys edellisestä vuodesta muodostuu 209,1 miljoonaa euroa Terrafame Group Oy:n osakkeiden merkitsemisestä, 167,7 miljoonaa euroa Teknologian tutkimuskeskus VTT Oy:n osakkeiden merkitsemisestä, 2 500 euroa Baltic Connector Oy:n osakkeiden merkitsemisestä ja 2 500

euroa Finpro Oy:n osakkeiden merkitsemisestä sekä 105 miljoonan euron pääomasi-
joituksesta Suomen Teollisuussijoitus Oy:n osakepääoman korottamiseen.

Oman pääoman ehtoisia pääomalainasaamisia oli Finnvera Oyj:ltä 88,1 miljoonaa
euroa (86,1 miljoonaa euroa vuonna 2014).

Pitkäaikaisissa saamisissa 3 746 miljoonaa euroa (3 861,3 miljoonaa euroa vuonna
2014). Suurimman erän muodostavat Valtiokonttorin Suomen Vientiluotto Oy:lle
myönnetyt jälleenrahoituslainat yhteensä 3 733 miljoonaa euroa. Pitkäaikaisiin eu-
romääräisiin lainasaamisiin on lisäksi kirjattu työllisyyspoliittiset suhdannelainat, työ-
voimalainat, muuta teollisuuden edistämislainat ja vientituotteiden markkinoinnin
edistämislainat yhteensä 12,5 miljoonaa euroa.

Lyhytaikaisia saamiset 316,8 miljoonaa euroa kasvoivat 22,3 miljoonaa euroa edelli-
sestä vuodesta (294,5 miljoonaa euroa vuonna 2014). Lyhytaikaisista saamisista oli
myyntisaamisia 0,2 miljoonaa euroa, lyhytaikaisia valuuttamääräisiä lainasaamisia
Suomen Vientiluotto Oy:ltä 287,8 miljoonaa euroa (jaksotetut vuoden 2016 lainojen
lyhennykset), siirtosaamisia 20,6 miljoonaa euroa (sisältää muun muassa maakun-
nan liitoilta ESR- ja EAKR- korkotuottoja 2,8 miljoonaa euroa), sekä muita lyhytaikai-
sia saamisia 8,2 miljoonaa euroa, joista 4 miljoonaa euroa on tilinpäätöksessä tuki-
kelpoisuustarkastamattomia itsetoteutettavia hankkeita.

Pitkäaikaisia velkoja 1 478 miljoonaa euroa muodostuvat Suomen Vientiluotto Oy:lle
myönnettyjen jälleenrahoituslainoihin liittyvien valuuttariskien suojauskirjauksista.

Lyhytaikaiset velat 1 080,7 miljoonaa euroa muodostuvat pääosin talousarvion ulko-
puolella olevien valtion rahastojen yhdystilinsaldoista yhteensä 761,4 miljoonaa eu-
roa. Ostovelat olivat 4,6 miljoonaa euroa, siirtovelat 17,5 miljoonaa euroa ja muut
lyhytaikaiset velat 4,8 miljoonaa euroa. Muihin lyhytaikaisiin velkoihin sisältyvä ta-
seessa seurattava ulkopuolinen rahoitus väheni edellisestä vuodesta 1,4 miljoonaa
euroa).

1.7 Sisäisen valvonnan arviointi- ja vahvistuslausuma

Kansliapäällikkö vastaa ministeriön sisäisen valvonnan yleisestä toteuttamisesta ja
kehittämisestä. Toimintayksiköiden esimiehet ovat vastuussa käytännön valvonta-
toimenpiteistä, ohjeistamisesta sekä kehittämisestä omalla vastuualueellaan. Esi-
miehet huolehtivat, että ministeriössä toteutetaan asianmukaiset ja tehokkaat sisäi-
sen valvonnan menettelyt, jotka koskevat ministeriön toiminnan, talouden ja tietotur-
van järjestämistä. Määräykset sisäisen valvonnan järjestämisestä ovat ministeriön
taloussäännön luvussa 1.3.

Ministeriön sisäisen valvonnan tilaa on arvioitu sisäisen valvonnan COSO 2013 -
malliin perustuen. Sisäinen tarkastus on arvioinut sisäisen valvonnan riittävyttä ja
asianmukaisuutta suorittamiensa tarkastusten, antamiensa taloussäännön mukais-
ten valtionapuserä- ja osastokassakäyttöä koskevien lausuntojen ja muiden selvitysten perusteella.
Valtionvarain controller – toiminto on tarkastusviranomaisena tehnyt EU:n rakenne-
rahastojen tarkastukset.

Vuonna 2015 on ministeriössä tehty ministeriön sisäisen toimintaympäristön ja toi-
mintarakenteiden arviointi. Ministeriö on toiminnaltaan ja tehtäviltään laaja kokonai-
suus, jossa toimintatavat vaihtelevat osastojen, yksikköjen ja henkilöiden välillä. Tä-
mä asettaa haasteita sisäiselle valvonnalle ja siihen liittyvälle riskienhallinnalle. Kehi-

tystarpeita havaittiin esim. toimintayksiköiden yhteistyössä, osaamisen jakamisessa, kehityskeskusteluissa, riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan suunnitelmallisuudessa ja kytkeytymisessä osaksi ministeriön normaalia toimintaa, tiedonkulussa sekä toiminnan laadun arvioinnissa.

Ravitsemuspalveluiden käytöstä ja edustuskuluista on tehty sisäinen tarkastus. Myös tämän tarkastuksen perusteella toimintatavat ministeriössä vaihtelevat huomattavasti. Valtionavustusjärjestelmä ja annetut säädökset ovat pääasiassa toimivia, mutta järjestelmän ja säädösten toimivuutta parantamaan on annettu suosituksia.

Toimintamäärärahojen vähenemiseen, henkilöstön riittävyteen ja jaksamiseen liittyviä riskejä on hallittu henkilöstösuunnitelman 2014 - 2015 mukaisin toimenpitein. Lisäksi on lisätty työhön liittyviä joustoja ja edistetty uusien työmenetelmien käyttöönottoa. Turvallisuutta on lisännyt uusien tilojen käyttöönotto. Organisaatiouudistuksen tavoitteena on horisontaalisen yhteistyön parantaminen, politiikkasuunnittelun tehostaminen sekä työ- ja elinkeinopolitiikan yhdistäminen. Prosessien ja toiminnan vaikuttavuuden tueksi on perustettu auditointitoiminto, jonka tavoitteena on ministeriön toimintojen laadun parantaminen.

Riskienhallinnan kehittämiseksi on vuonna 2015 valmisteltu ministeriölle riskienhallintapolitiikkaohje, mistä käy ilmi riskienhallinnan tarkoitus, liityntä ministeriön toimintaan ja tavoitteisiin, riskityypit ja vastuut. Riskienhallintatyötä rytmittämään laaditaan riskienhallinnan vuosikello. Sen on tarkoitus olla tiiviisti kytketty tulosohjausmenettelyn vuosikelloon. Ohje tullaan ottamaan käyttöön vuonna 2016.

Työ- ja elinkeinoministeriö katsoo, että kokonaisuutena sisäisen valvonnan menettelyt täyttävät kohtuullisesti talousarvioasetuksen 69:ssä säädetyt toiminnan laillisuuden ja tuloksellisuuden varmistamista, varojen turvaamista sekä tietojen oikeellisuutta ja riittävyttä koskevat tavoitteet.

1.8 Arviointien tulokset

Työelämä- ja markkinaosaston toimesta teetettiin Kilpailu- ja kuluttajaviraston arviointi. Arvioinnin suorittajaksi valikoitui tarjouskilpailun kautta HVM Service Oy. Vuonna 2013 Kilpailuvirasto ja Kuluttajavirasto yhdistettiin hallituksen esityksestä Kilpailu- ja kuluttajavirastoksi. Uuden viraston tehtävät ovat käytännössä samat kuin aiempien erillisten virastojen tehtävät. Yhdistämisen pääasiallisena tavoitteena on ollut kilpailu- ja kuluttaja-asioiden yhteiskunnallisen painoarvon ja vaikuttavuuden lisääminen sekä hallinnon tehostaminen. Arviointihankkeessa selvitettiin eri näkökulmista Kilpailu- ja kuluttajaviraston toiminnan tuloksellisuutta ja panostusten tehokasta kohdentamista. Tarkasteltavina kysymyksinä ovat olleet, miten Kilpailu- ja kuluttajaviraston toiminta vastaa sille asetettuja odotuksia, ja kuinka Kilpailuviraston ja Kuluttajaviraston yhdistämiselle asetetut tavoitteet ovat toteutuneet. Työn yhteydessä kartoitettiin Kilpailu- ja kuluttajaviraston johtamista ja toiminnan kehittämistä eri osa-alueilta.

Virastojen yhdistäminen onnistui teknisesti hyvin nopeasta aikataulusta huolimatta. Merkittävimpiä kesken jääneitä tehtäviä olivat palkkausjärjestelmästä sopiminen sekä synergiahyötyjen konkretisointi ja viestiminen henkilöstölle. Näiden edistäminen on vaatinut johdolta ja henkilöstöltä runsaasti voimavaroja. Vastuualueet ovat itsenäisiä, ja käytännössä Kilpailu- ja kuluttajavirastossa toimii edelleen kaksi virastoa yhden nimen alla. Tukitoiminnot, hallinto ja viestintä tarjoavat palvelujaan koko organisaatiolle ilman vastuualuerajoja. Yhdistämisessä hallinnon tehostamiselle asetetut tavoitteet ovat toteutuneet. Viraston hallinnon työpanos on pienentynyt ja kustannus-

säästöjä on saavutettu mm. toimitilaratkaisuissa. Sen sijaan markkinatutkimusyksikköä ei ole kyetty hyödyntämään laajasti. Vastuualueiden erillisuus on palvelukyvyn tehokkuuden näkökulmasta perusteltua, kunhan varmistetaan saumaton yhteistyö valittujen synergisten toimialojen ja professioiden osalta sekä huolehditaan päätösprosessien sujuvuudesta. Päätösprosessien sujuvuus ei tällä hetkellä ole paras mahdollinen, mikä kangistaa viraston toimintakykyä. Organisaatio on moniportainen ja hierarkkinen. Asiajohtamisen virtaviivaistamiseen tulee edelleen panostaa. Ulospäin Kilpailu- ja kuluttajaviraston tulisi toimia yhtenä virastona, joka koordinoi sisäisesti käsiteltäviä asioita ja muodostaa kokonaiskuvan käsiteltävistä asioista.

1.9 Yhteenveto havaituista virheistä, väärinkäytöksistä ja takaisinperinnöistä

Työ- ja elinkeinoministeriöllä ei ole varainhoitovuodelta raportoitavia havaintoja väärinkäytöksistä.

Rakennerahastohankkeiden takaisinperinnät

Rakennerahastohankkeisiin tehtiin kertomusvuonna 145 takaisinperintäpäätöstä. Takaisinperintäpäätöksistä 70 % tehtiin Euroopan aluekehitysrahaston (EAKR) hankkeisiin. Havaittujen sääntöjenvastaisten menojen kokonaismäärä oli 6,3 miljoonaa euroa. Takaisinperittäväksi määrätyn tuen määrä oli 1,8 miljoonaa euroa. Kymmenen suurinta takaisinperintäpäätöstä kattavat havaittujen sääntöjenvastaisten menojen määrästä 4,6 miljoonaa euroa ja takaisinperittävän tuen määrästä miljoona euroa. Suurimmat päätökset tehtiin yhtä ESR- hanketta lukuun ottamatta yritystuki-hankkeisiin. Sääntöjenvastaiset menot havaittiin pääasiassa hanketta rahoittaneen viranomaisen tarkastuksissa.

Käytännössä takaisinperintään johtavat syyt liittyvät vain harvoin petoksiin tai aiheutuvat tahallisesta väärinkäytöksestä, kuten tietojen salaamisesta tai väärin tietojen antamisesta. Yleisin syy takaisinperinnän taustalla on, että jonkin yksittäisen kuluerän ei katsota kuuluvan hankkeelle tai riittävää dokumentaatiota kuluerälle ei löydy tarkastuksessa. Yritystukihankkeiden takaisinperinnän syy on yleisimmin yritystoiminnan tai tuella hankittujen laitteiden myynti tai yrityksen ajautuminen konkurssiin. Euroopan petoksantorjuntavirastoon (Olaf) raportoidaan tapaukset, joissa takaisinperittävän EU-tuen määrä ylittää 10 000 €. Kertomusvuonna Olafiin raportoitiin kymmenen uutta tapausta.

2 TILINPÄÄTÖSLASKELMAT JA NIIDEN LIITTEENÄ ANNETTAVAT TIEDOT

2.1 Talousarvion toteutumalaskelma

Osaston, momentin ja tilijaottelun numero ja nimi	Tilinpäätös 2014	Talousarvio 2015 (TA + LTA:t)	Tilinpäätös 2015	Vertailu Tilinpäätös - Talousarvio	Toteutuma %
11. Verot ja veron- luonteiset tulot	823 272,17	582 030	582 029,83	0,00	100
11.04.01. Arvonlisävero	823 272,17	582 030	582 029,83	0,00	100
12. Sekalaiset tulot	373 705 288,69	184 007 537	173 236 993,27	-10 770 543,54	94
12.32.30 Siirrot valtion talousarvion ulkopuolisista rahastoista	100 000 000,00			0,00	
12.32.31. Palkkaturvamaksujen palautukset	32 523 427,26	27 493 118	27 493 118,00	0,00	100
12.32.50. EU:n rakennerahastoistaja muista koheesiopolitiikan rahastoista saatavat tulot	215 877 013,81	114 000 000	104 123 392,91	-9 876 607,09	91
12.32.50.01. Euroopan aluekehitysrahastosta saatavat tulot	129 719 376,25	75 000 000	78 999 178,05	3 999 178,05	105
12.32.50.01.1. Tulot kauden 2007-2013 ohjelmista, Itä-Suomi	37 426 295,49	28 000 000	45 158 562,42	17 158 562,42	161
12.32.50.01.2. Tulot kauden 2007-2013 ohjelmista, Pohjois-Suomi	35 340 407,59	4 000 000	4 522 154,87	522 154,87	113
12.32.50.01.3. Tulot kauden 2007-2013 ohjelmista, Etelä-Suomi	25 043 451,09	6 000 000	6 653 785,63	653 785,63	111
12.32.50.01.4. Tulot kauden 2007-2013 ohjelmista, Länsi-Suomi	24 513 519,05	14 000 000	15 268 972,10	1 268 972,10	109
12.32.50.01.5. Tulot kauden 2014-2020 ohjelmista EAKR	7 395 703,03	23 000 000	7 395 703,03	-15 604 296,97	32
12.32.50.02. Euroopan sosiaalirahastosta saatavat tulot	86 157 637,56	37 000 000	25 124 214,86	-11 875 785,14	68
12.32.50.02.1. Tulot kauden 2007-2013 ohjelmista, Manner-Suomi	81 338 406,30	20 000 000	20 304 983,60	304 983,60	102
12.32.50.02.2. Tulot kauden 2014-2020 ohjelmista, ESR	4 819 231,26	17 000 000	4 819 231,26	-12 180 768,74	28
12.32.50.04 Vähävaraisten rahastosta saatavat tulot		2 000 000	0,00	-2 000 000,00	0
12.32.99. Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnanalan muut tulot	19 868 267,29	9 303 887	8 409 950,78	-893 936,45	90
12.32.99.02. Royalty-tulot	3 222 876,44	3 000 000	2 106 063,55	-893 936,45	70
12.32.99.03. Palkkaturvapalautusten korot	49 225,74	18 283	18 283,10	0,00	0
12.32.99.06. Muut tulot	6 786 165,11	6 285 604	6 285 604,13	0,00	100
12.32.99.07. Euroopan Globalisaatiirahaston rahoitusosuudet	9 810 000,00				

Osaston, momentin ja tilijaottelun numero ja nimi	Tilinpäätös 2014	Talousarvio 2015 (TA + LTA:t)	Tilinpäätös 2015	Vertailu Tilinpäätös - Talousarvio	Toteutuma %
12.39.04. Siirrettyjen määrärahojen peruutukset	1 347 097,75	31 852 109	31 852 108,72	0,00	100
12.39.10. Muut sekalaiset tulot	4 089 482,58	1 358 423	1 358 422,86	0,00	100
13. Korkotulot, osakkeiden myyntitulot ja voitontuloutukset	89 333 244,60	76 343 351	76 343 351,14	0,00	100
13.01.05. Korot muista lainoista	89 333 244,60	76 343 351	76 343 351,14	0,00	100
15. Lainat	371 440 495,81	402 476 087	402 476 087,09	0,00	100
15.01.04. Muiden lainojen lyhennykset	371 440 495,81	402 476 087	402 476 087,09	0,00	100
Tuloarviotilit yhteensä	835 302 301,27	663 409 005	652 638 461,33	-10 770 543,54	98

Pääluokan, momentin ja tilijaottelun numero, nimi ja määrärahalaji	Tilinpäätös 2014	Talousarvio 2015 (TA + LTA:t)	Talousarvion 2015 määrärahojen		Tilinpäätös 2015	Vertailu Talousarvio - Tilinpäätös	Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot			
			käyttö vuonna 2015	siirto seuraavalle vuodelle			Edellisiltä vuosilta siirtyneet	Käytettävissä vuonna 2015	Käyttö vuonna 2015 (pl. peruutukset)	Siirretty seuraavalle vuodelle
23. Valtioneuvoston kanslia	637 132,05	10 056	10 056,00	0,00	10 056,00	0,00	723 329,35	723 329,35	711 101,75	12 227,60
23.01.03. Euroopan unionin kansallisten asiantuntijoiden palkkamenot (s2v)	6 076,05	0	0,00	0,00	0,00	0,00	146 829,35	146 829,35	146 829,35	0,00
23.01.22. Valtioneuvoston tutkimus- ja selvitystoiminta (s3v)	621 000,00	0	0,00	0,00	0,00	0,00	474 000,00	474 000,00	461 772,40	12 227,60
23.01.29. Arvonlisäveromenot (a)	10 056,00	10 056	10 056,00		10 056,00	0,00				
23.10.88 . Osakehankinnat (s3v)							102 500,00	102 500,00	102 500,00	0,00
24. Ulkoasiainministeriön hallinnonala	59 399,67	124 000	99 435,73	24 564,27	124 000,00	0,00	188 832,03	312 832,03	271 530,71	24 564,27
24.01.29. Ulkoasiainministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot (a)	59 399,67									
24.01.29.3. Lähialueyhteistyön arvonlisäveromenot	59 399,67									
24.90.68. Itämeren, Barentsin ja arktisen alueen yhteistyö (s3v)	0,00	124 000	99 435,73	24 564,27	124 000,00	0,00	188 832,03	312 832,03	271 530,71	24 564,27
28. Valtiovarainministeriön hallinnonala	1 863 406,03	722 087	572 086,96	150 000,00	722 086,96	0,00	2 924 198,89	3 074 198,89	2 766 093,52	308 105,37
28.01.29. Valtiovarainministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot (a)	473 406,03	572 087	572 086,96		572 086,96	0,00				
28.60.12 . Osaamisen kehittäminen (s2v)							14 885,85	14 885,85	14 885,85	0,00

Päälukon, momentin ja tilijaottelun numero, nimi ja määrärahalaji	Tilinpäätös 2014	Talousarvio 2015 (TA + LTA:t)	Talousarvion 2015 määrärahojen		Tilinpäätös 2015	Vertailu Talousarvio - Tilinpäätös	Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot			
			käyttö vuonna 2015	siirto seuraavalle vuodelle			Edellisiltä vuosilta siirtyneet	Käytettävissä vuonna 2015	Käyttö vuonna 2015 (pl. peruutukset)	Siirretty seuraavalle vuodelle
28.90.20. Valtion ja kuntien yhteiset tietojärjestelmä-hankkeet (s3v)	1 390 000,00	150 000	0,00	150 000,00	150 000,00	0,00	2 909 313,04	3 059 313,04	2 751 207,67	308 105,37
28.90.20.1. SADe-ohjelman hankkeet(s3v)	1 390 000,00	150 000	0,00	150 000,00	150 000,00	0,00	2 909 313,04	3 059 313,04	2 751 207,67	308 105,37
29. Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonala		20 000	17 942,56		17 942,56	2 057,44				
29.91.50. Veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovarat nuorisotyön edistämiseen (a)	0,00	20 000	17 942,56		17 942,56					
29.91.50.03.Etsivä nuorisotyö ja muu nuorten sosiaalinen vahvistaminen	0,00	20 000	17 942,56		17 942,56	2 057,44				
29.91.50.03.1 Etsivä nuorisotyö	0,00	20 000	17 942,56		17 942,56	2 057,44				
32. Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonala	1 090 486 181,86	1 532 147 348	1 386 879 711,66	92 849 081,88	1 479 728 793,54	52 418 554,14	189 222 289,73	879 842 834,27	735 011 291,98	112 996 170,62
32.01.01. Työ- ja elinkeinoministeriön toimintamenot (s2v)	55 790 000,00	40 588 000	33 371 605,98	7 216 394,02	40 588 000,00	0,00	7 079 939,94	47 667 939,94	40 434 123,01	7 216 394,02
32.01.01.1.Toimintamenot	49 159 720,00	38 065 454	31 983 149,93	6 082 304,07	38 065 454,00	0,00	4 532 298,02	42 597 752,02	36 515 447,95	6 082 304,07
32.01.01.2. Tutkimus- ja selvitystoiminta	17 000,00	1 220 000	107 013,46	1 112 986,54	1 220 000,00	0,00	17 000,00	1 237 000,00	107 013,46	1 112 986,54
32.01.01.3. Ulkopuolinen rahoitus	1 520 000,00	20 000	-1 102,93	21 102,93	20 000,00	0,00	1 066 264,14	1 086 264,14	1 065 161,21	21 102,93
32.01.01.4. Strategiset hankkeet	228 280,00	1 282 546	1 282 545,52	0,48	1 282 546,00	0,00	7,79	1 282 553,79	1 282 553,31	0,48
32.01.01.5. Strategiset hankkeet	3 503 000,00						1 464 369,99	1 464 369,99	1 464 369,99	0,00
32.01.01.6. Koulutus- ja kehittämiskeskus Salmia	1 362 000,00						0,00	0,00	-422,91	0,00
32.01.02. Elinkeino- liikenne- ja ympäristökeskusten toimintamenot (s2v)	4 629 272,00	11 920 069	341 508,92	11 578 560,08	11 920 069,00	0,00	339 205,03	12 259 274,03	680 713,95	11 578 560,08
32.01.02.1. Toimintamenot	4 529 272,00	11 620 069	274 562,10	11 345 506,90	11 620 069,00	0,00	239 205,03	11 859 274,03	513 767,13	11 345 506,90
32.01.02.2. Yritystoiminnan kehittämispalvelut	100 000,00	300 000	66 946,82	233 053,18	300 000,00	0,00	100 000,00	400 000,00	166 946,82	233 053,18
32.01.20. Siviilipalvelus (a)	250 424,12	759 174	11 843,05		11 843,05	747 330,48				
32.01.21. Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan tuottavuusmääräraha (s2v)	4 792 344,50	538 000	0,00	538 000,00	538 000,00	0,00	2 900 772,25	3 438 772,25	2 154 401,46	538 000,00
32.01.22. Talvivaara Sotkamo Oy:n konkurssin aiheuttamien ympäristövahinkojen estäminen(s2v)	50 000 000,00	100 000 000	60 000 000,00	40 000 000,00	100 000 000,00	0,00	29 969 147,31	129 969 147,31	89 212 385,55	40 000 000,00
32.01.29. Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan arvonnisäveromenot (a)	8 606 738,63	5 043 281	5 043 280,98		5 043 280,98	0,00				
32.01.41.Erityisavustus Teknologian tutkimuskeskus VTT Oy:n tutkimusinfrastruktuuriin (a)		1 102 000	1 102 000,00		1 102 000,00	0,00				
32.01.60. Siirrot hallinnonalan rahastoihin (a)	0,00	20 000	0,00		0,00	20 000,00				
32.01.66. Kansainvälisten järjestöjen jäsenmaksut ja rahoitusosuudet (s2v)	10 007 000,00	9 507 000	5 668 357,12	3 838 642,88	9 507 000,00	0,00	4 137 837,38	13 644 837,38	9 806 194,50	3 838 642,88
32.01.87. Osakehankinnat(s2v)	80 000 000,00						79 997 500,00	79 997 500,00	79 997 500,00	0,00

Pääloukan, momentin ja tilijaottelun numero, nimi ja määrärahalaji	Tilinpäätös 2014	Talousarvio 2015 (TA + LTA:t)	Talousarvion 2015 määrärahojen		Tilinpäätös 2015	Vertailu Talousarvio - Tilinpäätös	Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot			
			käyttö vuonna 2015	siirto seuraavalle vuodelle			Edellisiltä vuosilta siirtyneet	Käytettävissä vuonna 2015	Käyttö vuonna 2015 (pl. peruutukset)	Siirretty seuraavalle vuodelle
32.01.88. Teknologian tutkimuskeskus VTT Oy:n oman pääoman korottaminen (a)		42 000 000	42 000 000,00	0,00	42 000 000,00					
32.01.89. Osakehankinnat (s3v)		209 000 000	209 000 000,00	0,00	209 000 000,00			209 000 000,00	209 000 000,00	0,00
32.20.02										
. Teknologian tutkimuskeskus VTT:n toimintamenot(s2v)							13 517 123,84	13 517 123,84	-10 444 609,91	0,00
32.20.02.1.Toimintamenot							12 326 155,49	12 326 155,49	-10 444 609,91	0,00
32.20.02.2.Osake- tai osuuspääomien merkitseminen							1 190 968,35	1 190 968,35	0,00	0,00
32.20.05 Mittatekniikan keskuksen toimintamenot (s2v)							517 140,21	517 140,21	-1 309 442,58	0,00
32.20.07										
. Matkailun edistämiskeskuksen toimintamenot (s2v)							512 874,29	512 874,29	387 753,51	0,00
32.20.41. Valtionavustus yritysten kansainvälistymiseen ja kasvun edistämiseen (s3v)	61 937 000,00	52 095 000	37 045 033,00	15 049 967,00	52 095 000,00	0,00	32 598 159,36	84 693 159,36	52 589 530,97	32 079 270,03
32.20.42. Innovaatiokeskittymien kehittäminen (s3v)	600 000,00	300 000	0,00	300 000,00	300 000,00	0,00	5 310 471,67	5 610 471,67	1 904 162,63	899 673,63
32.20.43. Kansainvälistymisavustus yritysten yhteishankkeisiin (a)	6 117 134,00	5 818 000	2 518 186,00		2 518 186,00	3 299 814,00				
32.20.44. Valtionavustus yksittäisten yritysten hankevalmisteluun Venäjällä (s3v)	1 400 000,00	0	0,00	0,00	0,00	0,00	1 881 684,47	1 881 684,47	234 945,20	1 400 000,00
32.20.47. Finnvera OYJ:n tappiokorvaukset (a)	53 255 061,18	98 343 000	90 497 128,95		90 497 128,95	7 845 871,05				
32.20.49. Valtionavustus Teknologian tutkimuskeskus VTT Oy:n toimintaan (s2v)		130 188 000	129 875 496,30	312 503,70	130 188 000,00	0,00		130 188 000,00	129 875 496,30	312 503,70
32.20.50. Avustus kansainvälisen teknologiapalkinnon maksamiseen (s2v)	1 000 000,00							0,00	0,00	0,00
32.20.80. Lainat Suomen Vientiluotto Oy:n jälleenhoidustoimintaan (a)	478 981 207,65	503 650 000	505 067 841,31		505 067 841,31	-1 417 841,31				
32.20.82. Lainat Finnvera Oyj:n varainhankintaan (a)	0,00	10 000	0,00		0,00	10 000,00				
32.20.87. Pääomalaina Finnvera Oyj:lle (s3v)	5 000 000,00	5 000 000	5 000 000,00	0,00	5 000 000,00	0,00	0,00	5 000 000,00	5 000 000,00	0,00
32.20.88										
. Pääomasijoitus Suomen TeollisuussijoitusOy:lle(s3v)	80 000 000,00	105 000 000	105 000 000,00	0,00	105 000 000,00	0,00		105 000 000,00	105 000 000,00	0,00
32.30.01. Työ- ja elinkeinotoimistojen toimintamenot (s2v)	10 024 162,00	6 021 375	4 632 562,72	1 388 812,00	6 021 374,72	0,00	2 935 239,16	8 956 613,88	7 567 801,88	1 388 812,00
32.30.01.1. Toimintamenot	10 024 162,00	6 021 375	4 632 562,72	1 388 812,00	6 021 374,72	0,00	2 935 239,16	8 956 613,88	7 567 801,88	1 388 812,00
32.30.44. Alueellinen kuljetustuki (s3v)	4 491 789,00	5 000 000	0,00	5 000 000,00	5 000 000,00	0,00	0,00	5 000 000,00	0,00	5 000 000,00
32.30.45 Yritysten investointi- ja kehittämishankkeiden tukeminen(a)	0,00	3 752 456	0,00		0,00	3 752 456,00				
32.30.50. Palkkaturva (a)	0,00	15 498 569	0,00		0,00	15 498 569,06				
32.30.50.1. Palkkaturva (a)	0,00	14 845 733	0,00		0,00	14 845 732,70				

Päälukon, momentin ja tilijaottelun numero, nimi ja määrärahalaji	Tilinpäätös 2014	Talousarvio 2015 (TA + LTA:t)	Talousarvion 2015 määrärahojen		Tilinpäätös 2015	Vertailu Talousarvio - Tilinpäätös	Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot			
			käyttö vuonna 2015	siirto seuraavalle vuodelle			Edellisiltä vuosilta siirtyneet	Käytettävissä vuonna 2015	Käyttö vuonna 2015 (pl. peruutukset)	Siirretty seuraavalle vuodelle
32.30.50.2. Takaisinperittyjen saatavien palautukset ja niistä kertyvät korot	0,00	88 232	0,00		0,00	88 231,71				
32.30.50.3. Viranomaismaksut, oikeudenkäyntikulut ja konkurssikustannukset (ek)	0,00	564 605	0,00		0,00	564 604,65				
32.30.51. Julkiset työvoima- ja yrityspalvelut (s2v)	3 626 028,48	9 019 101	6 386 328,84	2 632 771,98	9 019 100,82	0,00	1 438 838,00	10 457 938,82	7 823 406,30	2 632 771,98
32.30.51.01. Asiantuntija-arvioinnit	0,00	166 000	166 000,00	0,00	166 000,00			166 000,00	166 000,00	0,00
32.30.51.02. Kokeilut ja valmennukset	0,00	1 280 286	1 280 286,37	0,00	1 280 286,37			1 280 286,37	1 280 286,37	0,00
32.30.51.03. Työvoimakoulutuksen hankinta	0,00	1 300 085	1 300 084,71	0,00	1 300 084,71			1 300 084,71	1 300 084,71	0,00
32.30.51.04. Työvoimakoulutuksen kehittämis-, tiedotus- ja ilmoitustoiminta	3 085 778,00	1 067 451	5 000,00	1 062 450,82	1 067 450,82	0,00	428 338,37	1 495 789,19	433 338,37	1 062 450,82
32.30.51.06. Starttiraha	0,00	548 468	548 467,62	0,00	548 467,62			548 467,62	548 467,62	0,00
32.30.51.07. Palkkatuetty työ, valtionhallinto	40 250,48	0	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
32.30.51.07.1. Palkkaukset	40 250,48						0,00	0,00	0,00	0,00
32.30.51.09. Palkkatuki, yksityinen sektori	0,00	2 917 824	2 917 823,53	0,00	2 917 823,53			2 917 823,53	2 917 823,53	0,00
32.30.51.11. Korvaukset	0,00	74 203	74 202,89	0,00	74 202,89			74 202,89	74 202,89	0,00
32.30.51.12. Vakuutusurva	0,00	164 785	94 463,72	70 321,16	164 784,88	0,00	839 862,15	1 004 647,03	934 325,87	70 321,16
32.30.51.13. Nuorten ja pitkäaikaistyöttömien kokeilujen käynnistäminen	300 000,00	0	0,00	0,00	0,00	0,00	168 876,94	168 876,94	168 876,94	0,00
32.30.51.15. Yritystoiminnan kehittämispalvelujen hankinta	0,00	0	0,00	0,00	0,00	0,00	1 760,54	1 760,54	0,00	0,00
32.30.51.17. Työnetsintäpalkkio yksityisille palveluntuottajille (ek)	0,00	1 500 000	0,00	1 500 000,00	1 500 000,00	0,00		1 500 000,00	0,00	1 500 000,00
32.30.51.18. Palvelumuotojen ja tuottamismallien kokeilumenot(ek)	200 000,00							0,00	0,00	0,00
32.30.64 Työllisyysperusteiset siirtomenot investointeihin(a)	0,00	2 284 174	0,00			2 284 174,00				
32.40.04 Kuluttajatutkimuskeskuksen toimintamenot (s2v)							941 932,30	941 932,30	335 994,01	0,00
32.40.50. Valtionavustus kuluttajajärjestölle (k)	673 000,00	873 000	873 000,00		873 000,00	92,34				
32.40.51. Eräät merimiespalvelut (a)	1 279 313,88	1 073 300	1 073 207,66		1 073 207,66	92,34				
32.40.51.1. Valtion osuus merimiespalvelutoiminnan menoista	580 000,00	1 073 300	1 073 207,66		1 073 207,66	92,34				
32.40.51.2. Valtion osuus työnantajille eräisiin merimiesten matkakustannuksiin	699 313,88	0	0,00		0,00	0,00				

Päälukon, momentin ja tilijaoittelun numero, nimi ja määrärahalaji	Tilinpäätös 2014	Talousarvio 2015 (TA + LTA:t)	Talousarvion 2015 määrärahojen		Tilinpäätös 2015	Vertailu Talousarvio - Tilinpäätös	Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot			
			käyttö vuonna 2015	siirto seuraavalle vuodelle			Edellisiltä vuosilta siirtyneet	Käytettävissä vuonna 2015	Käyttö vuonna 2015 (pl. peruutukset)	Siirretty seuraavalle vuodelle
32.50.43. Maakunnan kehittämisraha (s3v)	6 066 000,00						820 162,38	820 162,38	478 634,92	340 591,15
32.50.62. Maaseudun kehittäminen (s3v)	2 273 000,00	1 698 000	1 100 000,00	598 000,00	1 698 000,00	0,00	1 705 485,38	3 403 485,38	2 177 451,39	1 226 033,99
32.50.64. EU:n ja valtion rahoitusosuus EU:n rakenne-rahasto-, ulkorajayhteistyö- ja muihin koheesiopolitiikan ohjelmiin(a)	125 074 563,18	101 044 287	101 044 286,57		101 044 286,57	0,00				
32.50.64.01.EAKR 2007-2013	116 456 643,03	70 100 060	70 100 059,69		70 100 059,69	0,00				
30.50.64.01.1. EAKR	106 354 006,10	66 441 927	66 441 927,13		66 441 927,13	0,00				
32.50.64.01.2. Tavoite 3	4 094 581,31	1 902 250	1 902 249,64		1 902 249,64	0,00				
32.50.64.01.3. ENPI CBC	6 008 055,62	1 755 883	1 755 882,92		1 755 882,92	0,00				
32.50.64.02. ESR 2007-2013	8 576 787,15	2 842 837	2 842 836,80		2 842 836,80	0,00				
32.50.64.07. EAKR 2014-2020	0,00	22 845 233	22 845 233,16		22 845 233,16	0,00				
32.50.64.08. EAY ja ENI CBC	41 133,00	1 311 744	1 311 744,41		1 311 744,41	0,00				
32.50.64.08.1. EAY	41 133,00	1 311 744	1 311 744,41		1 311 744,41	0,00				
32.50.64.09. ESR 2014-2020	0,00	3 944 413	3 944 412,51		3 944 412,51	0,00				
32.60.20. Energiansäästön ja uusiutuvan energian käytön edistäminen sekä energiatiedotus(s3v)							106 487,13	106 487,13	106 487,13	0,00
32.60.28. Materiaalitehokkuuden edistäminen (s3v)	500 000,00	500 000	276 163,50	223 836,50	500 000,00	0,00	700 878,13	1 200 878,13	827 554,69	373 323,44
32.60.28.1. Materiaalitehokkuuden edistäminen	370 000,00	370 000	276 163,50	93 836,50	370 000,00	0,00	337 607,27	707 607,27	499 863,50	207 743,77
32.60.28.2. Materiaalikatsetukset(ek)	130 000,00	130 000	0,00	130 000,00	130 000,00	0,00	130 000,00	260 000,00	94 420,33	165 579,67
32.60.40. Energiatuki (a)	31 270 739,46	46 582 507	27 046 038,15		27 046 038,15	19 536 468,65				
32.60.41. LNG-terminaalien investointituki (a)		11 720 000	11 720 737,00		11 720 737,00	-737,00				
32.60.42. Valtiontuki sähköhuollon varmistamiseksi (a)	516 951,28	1 950 000	1 110 699,33		1 110 699,33	839 300,67				
32.60.43. Kioton mekanismit (a)	33 452,50	3 056	0,00		0,00	3 056,20				
32.60.87. Osakehankinnat (s3v)		2 000 000	0,00	2 000 000,00	2 000 000,00	0,00		2 000 000,00	0,00	2 000 000,00
32.70.03. Maahanmuuttajien kotoutumisen ja työllistymisen edistäminen(s2v)	2 291 000,00	2 246 000	74 406,28	2 171 593,72	2 246 000,00	0,00	1 811 411,50	4 057 411,50	1 170 807,07	2 171 593,72
32.70.03.1. Rasismien ja etnisen syrjinnän ehkäiseminen, seuranta ja koulutus	161 000,00	161 000	52 564,00	108 436,00	161 000,00	0,00	97 436,00	258 436,00	150 000,00	108 436,00
32.70.03.2. Kotouttamistoimet	500 000,00	500 000	21 842,28	478 157,72	500 000,00	0,00	388 785,76	888 785,76	194 004,55	478 157,72
32.70.03.3. Kotouttamisen osaamiskeskus(ek)	1 630 000,00	1 585 000	0,00	1 585 000,00	1 585 000,00	0,00	1 325 189,74	2 910 189,74	826 802,52	1 585 000,00
Määrärahatilit yhteensä	1 093 046 119,61	1 533 023 491	1 387 579 232,91	93 023 646,15	1 480 602 879,06	52 420 611,58	193 058 650,00	883 953 194,54	738 760 017,96	113 341 067,86

Työ- ja elinkeinoministeriön talousarvion toteutumalaskelman tiedot valtuuksista ja niiden käytöstä momentin tarkkuudella

Valtuudet ja niiden käyttö (1 000 €) ¹⁾								Valtuuksien käytöstä aiheutuneet talousarviomenot ja määrärahatarve (1 000 €)					
Momentti (numero ja nimi), johon valtuus liittyy ²⁾	Aikaisempien vuosien valtuuksien käyttö ³⁾	Vuoden 2015 valtuudet						Talousarvio- menot 2015	Määräraha- tarve 2016	Määrära- ha-tarve 2017	Määrära- ha-tarve 2018	Määrära- ha- tarve myö- hemmin	Määrära- ha- tarve yhteensä
		Uudet valtuudet	Uusitut valtuudet	Valtuudet yhteensä	Käytetty	Käyttä- mättä	Uusittavis- sa 2016 TA:ssa						
32.01.41 Erityisavustus Teknologian tutkimuskeskus VTT Oy:n tutkimusinfrastruktuuriin	0	2 162	0	2 162	2 162	0	0	1 102	1 060	0	0	0	1 060
Aikaisempien vuosien valtuudet	0							0	0	0	0	0	0
Vuonna 2015 käytettävissä olleet valtuudet		2 162	0	2 162	2 162	0	0	1 102	1 060	0	0	0	1 060
32.20.43 Kansainvälistymisavustus yritysten yhteishankkeisiin	34 759	1 598	0	1 598	1 586	12	0	2 518	4 000	1 600	244	0	5 844
Aikaisempien vuosien valtuudet	34 759							2 076	3 200	1 300	200	0	4 700
Vuonna 2015 käytettävissä olleet valtuudet		1 598	0	1 598	1 586	12	0	442	800	300	44	0	1 144
32.20.48 Korkotuki julkisesti tuetuille vienti ja alusluotoille *)	0	7 000 000	0	7 000 000	6 179 326	820 674	0	9 886	10 100	19 600	29 400	36 600	95 700
Aikaisempien vuosien valtuudet	0												
Vuonna 2015 käytettävissä olleet valtuudet		7 000 000	0	7 000 000	6 179 326	820 674	0	9 886	10 100	19 600	29 400	36 600	95 700
32.20.80 Lainat Suomen Vientiluotto Oy:n jälleenerahoitustoimintaan	1 638 350	0	0	0	0	0	0	385 299	0	0	0	0	0
Aikaisempien vuosien valtuudet	1 638 350							385 299	0	0	0	0	0
Vuonna 2015 käytettävissä olleet valtuudet		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
32.50.64 EU:n ja valtion rahoitusosuus EU:n rakennerahasto-, ulkorajayhteistyö- ja muihin koheesiopolitiikan ohjelmiin	554 077	94 073	81 862	175 935	97 653	78 282	78 282	101 044	33 095	24 026	8 009	16 017	81 147
Aikaisempien vuosien valtuudet	554 077							83 153	1 385	0	0	0	1 385
Vuonna 2015 käytettävissä olleet valtuudet		94 073	81 862	175 935	97 653	78 282	78 282	17 891	31 710	24 026	8 009	16 017	79 762

Valtuudet ja niiden käyttö (1 000 €) ¹⁾								Valtuuksien käytöstä aiheutuneet talousarviomenot ja määrärahatarve (1 000 €)					
Momentti (numero ja nimi), johon valtuus liittyy ²⁾	Aikaisempien vuosien valtuuksien käyttö ³⁾		Vuoden 2015 valtuudet					Talousarvio- menot 2015	Määräraha- tarve 2016	Määrära- ha-tarve 2017	Määrära- ha-tarve 2018	Määrära- ha- tarve myö- hemmin	Määrära- ha- tarve yhteensä
32.60.40 Energiatuki	326 137	65 000	0	65 000	64 151	849	0	27 047	61 031	14 772	8 505	4 481	88 789
Aikaisempien vuosien valtuudet	326 137							25 136	43 107	3 366	1 580	0	48 053
Vuonna 2015 käytettävissä olleet valtuudet		65 000	0	65 000	64 151	849	0	1 911	17 924	11 406	6 925	4 481	40 736
32.60.41 LNG-terminaalien investointituki	92 876	0	30 124	30 124	0	30 124	0	11 720	41 750	25 519	13 887	0	81 156
Aikaisempien vuosien valtuudet	92 876							11 720	41 750	25 519	13 887	0	81 156
Vuonna 2015 käytettävissä olleet valtuudet		0	30 124	30 124	0	30 124	0	0	0	0	0	0	0
32.60.42 Valtion tuki sähköhuollon varmistamiseksi	5 800	0	0	0	0	0	0	1 111	1 310	385	24	0	1 719
Aikaisempien vuosien valtuudet	5 800							1 111	1 310	385	24	0	1 719
Vuonna 2015 käytettävissä olleet valtuudet		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Yhteensä	2 651 999	7 162 833	111 986	7 274 819	6 344 878	929 941	78 282	539 727	152 346	85 902	60 069	57 098	355 415
Vuonna 2015 käytettävissä olleet valtuudet, josta - korkotuki- tms. valtuudet ⁴⁾		7 162 833 7 000 000	111 986 0	7 274 819 7 000 000	6 344 878 6 179 326	929 941 820 674	78 282 0	539 727 9 886	152 346 10 100	85 902 19 600	60 069 29 400	57 098 36 600	355 415 95 700

*) Momentin 32.20.48 Korkotuki julkisesti tuetuille vienti- ja alusuotoille valtuuden käytöstä aiheutuvat menot kirjataan Valtiokonttorissa.

*) Heinäkuussa 2014 muutetun lain 1543/2011 mukaan sopimuksista otetaan huomioon 100%:a, samoin nostamattomista lutoista. Tarjouksista otetaan huomioon 50 %:ia. Limiitin määrää korotettiin 5 miljardista eurosta 7 miljardiin.

¹⁾ Valtuuden ja sen käytön määräksi merkitään tehdyn tilauksen sopimushinta tai sitoumuksen määrä silloin, kun valtuus on rajattu alun perin muulla tavalla, mutta valtuuden käytön johdosta annetaan euromääräinen sitoumus. Korkotuetun lainakannan enimmäismääränä määritellyt korkotukivaltuudet ja muut vastaavat valtuudet eritellään lisäksi omilla riveillään.

²⁾ Myös pääluokan tai luvun päätösosassa myönnetty valtuudet sisällytetään taulukkoon. Tällöin luvun tai momentin numerotunnukseksi merkitään "00".

³⁾ Esitetään yhteismäärä niistä aikaisempina varainhoitovuosina käytetyistä valtuuksista, joista varainhoitovuotena on aiheutunut menoja tai joista aiheutuu menoja tulevana varainhoitovuosina.

⁴⁾ Korkotukilainojen lainakannan enimmäismääränä tai valtionapuun oikeuttavien kustannusten enimmäismääränä tai muulla vastaavalla tavalla myönnettyjen valtuuksien määrä. Erittely esitetään vain, jos momentti (ja yhteensä) sisältää tällä tavoin määriteltyjä valtuuksia.

⁵⁾ Talousarviolain 10 §:n 2 momentissa säädetyn laajuus- tai kustannusarvion perusteella myönnetty valtuudet. Erittely esitetään vain, jos momentti (ja yhteensä) sisältää talonrakennushankevaltuuksia.

2.2 Tuotto- ja kululaskelma

TYÖ- JA ELINKEINOMINISTERIÖN TUOTTO- JA KULULASKELMA

	1.1.2015- 31.12.2015		1.1.2014- 31.12.2014	
TOIMINNAN TUOTOT				
Maksullisen toiminnan tuotot	-1 501 139,99		462 860,24	
Muut toiminnan tuotot	<u>28 154 175,24</u>	26 653 035,25	<u>15 382 174,14</u>	15 845 034,38
TOIMINNAN KULUT				
Aineet, tarvikkeet ja tavarat				
Ostot tilikauden aikana	-323 277,23		-541 228,93	
Henkilöstökulut	-32 113 942,70		-37 957 570,16	
Vuokrat	-1 227 658,38		-6 881 863,20	
Palvelujen ostot	-25 428 012,67		-35 180 913,76	
Muut kulut	-9 192 473,10		-10 656 602,74	
Poistot	-125 211,02		-354 094,88	
Sisäiset kulut	<u>-13 049 646,68</u>	<u>-81 460 221,78</u>	<u>-16 553 009,19</u>	<u>-108 125 282,86</u>
JÄÄMÄ I		-54 807 186,53		-92 280 248,48
RAHOITUSTUOTOT JA -KULUT				
Rahoitustuotot	289 633 046,05		328 901 163,51	
Rahoituskulut	<u>-269 142 369,48</u>	20 490 676,57	<u>-299 361 003,62</u>	29 540 159,89
SATUNNAISET TUOTOT JA KULUT				
Satunnaiset tuotot	1 129,97		41 994,33	
Satunnaiset kulut	<u>-935 366,73</u>	-934 236,76	<u>-605 752,82</u>	-563 758,49
JÄÄMÄ II		-35 250 746,72		-63 303 847,08
SIIRTOTALOUDEN TUOTOT JA KULUT				
Tuotot				
EU:lta	131 963 273,91		228 166 514,57	
Talousarvion ulkopuolella olevista rahastoista	<u>0,00</u>	131 963 273,91	<u>100 000 000,00</u>	328 166 514,57

	1.1.2015- 31.12.2015		1.1.2014- 31.12.2014	
Kulut				
Kunnille	-91 442 109,71		-905 921,99	
Kuntayhtymille	0,00		-112 635 549,22	
Elinkeinoelämälle	-132 255 616,98		-125 982 906,78	
Rahoitus- ja vakuutuslaitoksille	-90 191 254,82		0,00	
Voittoa tavoittelemattomille yhteisöille	-53 536 127,75		-33 813 877,34	
Kotitalouksille	-1 060 964,16		-616 894,89	
Ulkomaille	-10 062 818,21		-1 478 942,42	
Talousarvion ulkopuolella oleville valtion rahastoille	-131 563 316,73		0,00	
Kulujen palautukset	<u>0,00</u>	<u>-510 112 208,36</u>	<u>38 621 431,49</u>	<u>-236 812 661,15</u>
JÄÄMÄ III		-413 399 681,17		28 050 006,34
TUOTOT VEROISTA JA PAKOLLISISTA MAKSUISTA				
Perityt arvonlisäverot	511 778,54		2 429 906,40	
Suoritetut arvonlisäverot	<u>-5 660 018,23</u>	<u>-5 148 239,69</u>	<u>-10 946 505,14</u>	<u>-8 516 598,74</u>
TILIKAUDEN TUOTTO-/KULUJÄÄMÄ		<u><u>-418 547 920,86</u></u>		<u><u>19 533 407,60</u></u>

2.3 Tase

TYÖ- JA ELINKEINOMINISTERIÖN TASE

	31.12.2015		31.12.2014	
VASTAAVAA				
KÄYTTÖMAISUUS JA MUUT PITKÄAIKAISET SIOITUKSET				
AINEETTOMAT HYÖDYKKEET				
Aineettomat oikeudet	59 916,91		83 740,12	
Muut pitkävaikutteiset menot	69 138,19		163 961,85	
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	<u>4 172 213,40</u>	4 301 268,50	<u>0,00</u>	247 701,97
AINEELLISET HYÖDYKKEET				
Koneet ja laitteet	0,00		15 179,60	
Muut aineelliset hyödykkeet	<u>49 690,17</u>	49 690,17	<u>49 690,17</u>	64 869,77
KÄYTTÖMAISUUSARVOPAPERIT JA MUUT PITKÄAIKAISET SIOITUKSET				
Käyttöomaisuusarvopaperit	1 272 214 799,02		790 395 748,48	
Muut pitkäaikaiset euromääräiset sijoitukset	<u>88 088 631,71</u>	1 360 303 430,73	<u>86 138 820,91</u>	876 534 569,39
KÄYTTÖMAISUUS JA MUUT PITKÄAIKAISET SIOITUKSET YHTEENSÄ		1 364 654 389,40		876 847 141,13
VAIHTO- JA RAHOITUSOMAISUUS				
PITKÄAIKAISET SAAMISET				
Pitkäaikaiset saamiset	<u>3 745 951 189,58</u>	3 745 951 189,58	<u>3 861 300 480,67</u>	3 861 300 480,67
LYHYTAIKAISET SAAMISET				
Myyntisaamiset	159 166,26		229 615,00	
Valuuttamääräiset lainasaamiset	287 836 636,76		267 362 124,99	
Siirtosaamiset	20 593 885,16		25 666 277,08	
Muut lyhytaikaiset saamiset	8 179 827,83		1 214 077,12	
Ennakkomaksut	<u>0,00</u>	316 769 516,01	<u>0,00</u>	294 472 094,19
RAHAT, PANKKISAAMISET JA MUUT RAHOITUSVARAT				
Kassatilit	<u>0,00</u>	<u>0,00</u>	<u>0,00</u>	<u>0,00</u>
VAIHTO- JA RAHOITUSOMAISUUS YHTEENSÄ		4 062 720 705,59		4 155 772 574,86
VASTAAVAA YHTEENSÄ		<u>5 427 375 094,99</u>		<u>5 032 619 715,99</u>

31.12.2015

31.12.2014

VASTATTAVAA

OMA PÄÄOMA

VALTION PÄÄOMA

Valtion pääoma 1.1.1998	5 333 006 975,02		5 290 525 208,96	
Edellisten tilikausien pääoman muutos	-2 915 193 153,07		-3 294 535 884,44	
Pääoman siirrot	869 700 839,29		329 946 676,06	
Tilikauden tuotto-/kulujäämä	<u>-418 547 920,86</u>	2 868 966 740,38	<u>19 533 407,60</u>	2 345 469 408,18

VIERAS PÄÄOMA

PITKÄAIKAINEN

Otetut valuuttamääräiset lainat	<u>1 477 669 256,83</u>	1 477 669 256,83	<u>1 641 683 263,10</u>	1 641 683 263,10
---------------------------------	-------------------------	------------------	-------------------------	------------------

LYHYTAIKAINEN

Talousarvion ulkopuolella olevien valtion rahastojen yhdystilit	761 365 636,70		747 389 676,01	
Seuraavana tilikautena maksettavat lyhennykset	287 836 636,78		267 362 125,01	
Saadut ennakot	3 405 196,44		1 459 638,73	
Ostovelat	4 602 221,13		5 877 876,56	
Kirjanpitoyksiköiden väliset tilitykset	697 762,15		846 995,74	
Edelleen tilitettävät erät	602 784,70		742 213,20	
Siirtovelat	17 475 731,33		19 832 868,36	
Muut lyhytaikaiset velat	<u>4 753 128,55</u>	<u>1 080 739 097,78</u>	<u>1 955 651,10</u>	<u>1 045 467 044,71</u>

VIERAS PÄÄOMA YHTEENSÄ

		2 558 408 354,61		2 687 150 307,81
--	--	------------------	--	------------------

VASTATTAVAA YHTEENSÄ

	<u>5 427 375 094,99</u>		<u>5 032 619 715,99</u>	
--	-------------------------	--	-------------------------	--

3 LIITETIEDOT

Liite 1. Selvitys tilinpäätöksen laatimisperiaatteista ja vertailtavuudesta

Tilinpäätöksen laatimisperiaatteet

Työ- ja elinkeinoministeriön tilinpäätös on laadittu noudattaen talousarviolakia ja – asetusta sekä valtiovarainministeriön ja Valtiokonttorin määräyksiä ja ohjeita. Arvostus- ja jaksotusperiaatteissa ei ole tapahtunut muutoksia edelliseen tilikauteen verrattuna.

Budjetointia koskevat muutokset ja muutosten vaikutukset

Momentin 32.01.01.Työ- ja elinkeinoministeriön toimintamenot määrärahan budjetoinnissa edelliseen vuoteen verrattuna on otettu huomioon vähennyksenä valtioneuvoston hallintoyksikön perustamisesta aiheutunut siirto momentille 23.01.01, koulutus- ja kehittämiskeskus Salmian toimintamenojen siirto momentille 32.01.02, palkkaus- ja muiden menojen siirto 1.1.2015 perustettavaan ELY-keskusten yhteiseen kehittämis- ja hallintokeskukseen (KEHA) ja lisäyksenä julkisen työvoima- ja yrityspalvelun toimintamalliuudistuksen käynnistäminen digitaalisen työnvälityksen kehitystyöllä.

Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenojen 32.01.29 talousarviolin määrärahaa on saanut käyttää myös momentin 32.30.51 menoihin liittyvien arvonlisävero-osuuksien maksamiseen, momentilta 32.30.64 rahoitettavien valtion investointihankkeisiin liittyvien arvonlisävero-osuuksien maksamiseen sekä momenteilta 32.20.40 ja 32.20.42 maksettaviin kulutusmenoihin liittyvien arvonlisävero-osuuksien maksamiseen.

Ministeriöiden hallinto- ja palvelutoimintoja hoitava valtioneuvoston hallintoyksikkö (VNHY) aloitti toimintansa 1. maaliskuuta 2015. Työ- ja elinkeinoministeriöstä siirtyivät valtioneuvoston hallintoyksikön muun muassa virasto-, toimitila-, kuljetus-, kirjasto- ja tietotukipalvelut, käännös- ja kielipalvelut, turvallisuus-, tietotekniikka-, tietojärjestelmä-, tiedonhallinta- ja julkaisutuotantopalvelut, sekä edellä lueteltuja tehtäviä hoitava henkilöstö määrärahoineen.

Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalalla Teknologian tutkimuskeskus VTT:n, Mittatekniikan keskuksen, Kuluttajatutkimuskeskuksen ja Matkailun edistämiskeskuksen toiminta kirjanpitoyksikköinä päättyivät 31.12.2014 ja niiden kirjanpidon saldot siirrettiin työ- ja elinkeinoministeriön vuoden 2015 alkusaldoiksi. Ministeriö on vuoden 2015 aikana vastannut lopettaneilta kirjanpitoyksiköiltä siirtyneiden saldojen poistamisesta valtion kirjanpidosta.

Liite 2: Nettoutetut tulot ja menot

Momentin numero ja nimi		Tilinpäätös 2014	Talousarvio 2015 (TA + LTA:t)	Talousarvion 2015 määräraho- jen		Tilinpäätös 2015	Vertailu Talousarvio - Tilinpäätös	Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot			
				käyttö vuonna 2015	siirto seuraavalle vuodelle			Edellisiltä vuosilta siirtyneet	Käytettävissä vuonna 2015	Käyttö vuonna 2015 (pl. peruutuk- set)	Siirretty seuraavalle vuodelle
32.01.01	Bruttomenot	68 466 761,33	40 588 000	42 015 499,91		49 231 893,93				49 059 609,74	
TEM:n toimintamenot	Bruttotulot	12 676 761,33	0	8 643 893,93		8 643 893,93				8 625 486,73	
(siirtomr 2 v)	Nettomenot	55 790 000,00	40 588 000	33 371 605,98	7 216 394,02	40 588 000,00	0,00	7 079 939,94	47 667 939,94	40 434 123,01	7 216 394,02
32.01.02	Bruttomenot	4 629 272,00	11 920 069	376 986,54		11 955 546,62				716 191,57	
ELY-keskusten toimintamenot (siirtomr 2 v)	Bruttotulot	0,00	0	35 477,62		35 477,62				35 477,62	
	Nettomenot	4 629 272,00	11 920 069	341 508,92	11 578 560,08	11 920 069,00	0,00	339 205,03	12 259 274,03	680 713,95	11 578 560,08
32.20.02	Bruttomenot									2 700 480,52	
Teknologian tutkimuskeskus	Bruttotulot									13 145 090,43	
VTT:n toimintamenot (s2v)	Nettomenot							13 517 123,84	13 517 123,84	-10 444 609,91	0,00
32.20.05	Bruttomenot									15 082,50	
Mittitekniiikan keskuksen	Bruttotulot									1 324 525,08	
toimintamenot (siirtomr 2 v)	Nettomenot							517 140,21	517 140,21	-1 309 442,58	0,00
32.20.07	Bruttomenot									389 309,01	
Matkailun edistämiskeskuk- sen	Bruttotulot									1 555,50	
toimintamenot (s2v)	Nettomenot							512 874,29	512 874,29	387 753,51	0,00
32.30.01	Bruttomenot	10 024 162,00	6 021 375	4 902 932,87		6 291 744,87				7 838 172,03	
Työ- ja elinkeinotoimistojen	Bruttotulot	0,00	0	270 370,15		270 370,15				270 370,15	
toimintamenot (siirtomr 2 v)	Nettomenot	10 024 162,00	6 021 375	4 632 562,72	1 388 812,00	6 021 374,72	0,00	2 935 239,16	8 956 613,88	7 567 801,88	1 388 812,00
32.40.04	Bruttomenot									335 994,01	
Kuluttajatutkimuskeskuksen	Bruttotulot									0,00	
toimintamenot (s2v)	Nettomenot							941 932,30	941 932,30	335 994,01	0,00

*32.01.01. Tilinpäätös 2014 - kohdan Bruttomenot ja Bruttotulot muutettu oikeiksi, vuonna 2014 raportti toimi teknisesti virheellisesti.

Liite 3: Arviomäärärahojen ylitykset

Päluokan ja momentin numero ja nimi	Talousarvio (TA + LTA:t)	Ylitys	Ylitys %
32 Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonala			
32.01.29. Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan arvonnisäveromenot (A)	88 961 000	92 388 026,86	104
32.20.80. Lainat Suomen Vientiluotto Oy:n jälleerahoitustoimintaan (A)	503 650 000	1 417 841,31	0
32.40.95. Eräät oikeudenkäyntikulut ja korvaukset (A)	20 000	20 000,00	100
32.60.41. LNG-terminaalien investointituki (A)	11 720 000	737,00	0
Päluokat yhteensä	604 351 000	93 826 605,17	

Liite 4: Peruutetut siirretyt määrärahat

Pääloukan ja tilijaottelun numero ja nimi. Tilijaottelut eritellään myöntämisvuosittain.		Peruutettu	
		Tilijaottelu	Yhteensä
24. Ulkoasianministeriön hallinnonala			16 737,05
Vuosi 2013			
24.90.68.	Itämeren, Barentsin ja arktisen alueen yhteistyö	16 737,05	
32. Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonala			31 835 371,67
Vuosi 2013			3 078 669,35
32.20.41.	Yleisavustus eräille yhteisöille ja järjestöille elinkeinopolitiikan edistämiseksi	24 358,36	
32.20.42.	Innovaatiokeskittymien kehittäminen	2 806 635,41	
32.20.44.	Valtionavustus yksittäisten yritysten hankevalmisteluun Venäjällä	246 739,27	
32.50.43.	Maakunnan kehittämisraha	936,31	
Vuosi 2014			28 756 702,32
32.01.01.2.	Kuluttajatiedon julkistamispalkinto	17 000,00	
32.01.01.6	Koulutus- ja kehittämiskeskus Salmia	422,91	
32.01.21.	Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan tuottavuusmääräraha	746 370,79	
32.01.22.	Talvivaara Sotkamo Oy:n konkurssin aiheuttamien ympäristövahinkojen estäminen	756 761,76	
32.20.02.1.	Teknologian tutkimuskeskus VTT:n toimintamenot	22 770 765,40	
32.20.02.2.	Osake- ja osuuspääomien merkitseminen	1 190 968,35	
32.20.05.	Mittatekniikan keskuksen toimintamenot	1 826 582,79	
32.20.07.	Matkailun edistämiskeskuksen toimintamenot	125 120,78	
32.30.51.15.	Yritystoiminnan kehittämispalvelujen hankinta	1 760,54	
32.40.04.	Kuluttajatutkimuskeskuksen toimintamenot	605 938,29	
32.70.03.2.	Kotouttamistoimet	216 623,49	
32.70.03.3.	Kotouttamisen osaamiskeskus	498 387,22	
Pääloukat yhteensä			31 852 108,72
Vuosi 2013			3 095 406,40
Vuosi 2014			28 756 702,32

Liite 5: Henkilöstökulujen erittely

	2015	2014
Henkilöstökulut	25 869 610,31	31 111 240,33
Palkat ja palkkiot	26 603 796,35	31 449 223,91
Tulosperusteiset erät	0,00	0,00
Lomapalkkavelan muutos	-734 186,04	-337 983,58
Henkilösivukulut	6 244 332,39	6 846 329,83
Eläkekulut	5 740 649,43	6 089 101,22
Muut henkilösivukulut	503 682,96	757 228,61
Yhteensä	32 113 942,70	37 957 570,16
Johdon palkat ja palkkiot, josta	1 347 895,35	1 334 942,97
- tulosperusteiset erät	0,00	0,00
Luontoisedut ja muut taloudelliset etuudet	8 360,00	9 560,00
Johto	2 400,00	2 360,00
Muu henkilöstö	5 960,00	7 200,00

Liite 6: Suunnitelman mukaisten poistojen perusteet ja niiden muutokset

Työ- ja elinkeinoministeriöllä ei ole liitteen mukaista esitettävää

Liite 7: Kansallis- ja käyttöomaisuuden sekä muiden pitkävaikutteisten menojen poistot

Työ- ja elinkeinoministeriöllä ei ole liitteen mukaista esitettävää.

Liite 8: Rahoitustuotot ja -kulut

Rahoitustuotot	2015	2014	Muutos 2015-2014
Korot euromääräisistä saamisista	23 773 153,06	33 479 922,86	-9 706 769,80
Korot valuuttamääräisistä saamisista	50 579 777,57	49 054 996,52	1 524 781,05
Emissio-, pääoma- ja kurssierot saamisista	215 280 115,42	246 366 718,61	-31 086 603,19
Osingot	0,00	0,00	0,00
Muut rahoitustuotot	0,00	-474,48	474,48
Rahoitustuotot yhteensä	289 633 046,05	328 901 163,51	-39 268 117,46
Rahoituskulut	2015	2014	Muutos 2015-2014
Korot euromääräisistä veloista	1 147,35	1 056,89	90,46
Korot valuuttamääräisistä veloista	50 579 777,67	49 054 996,62	1 524 781,05
Emissio-, pääoma- ja kurssierot veloista	213 056 177,19	239 285 682,87	-26 229 505,68
SWAP-maksut veloista	2 318 987,72	4 129 324,01	-1 810 336,29
Sijoitusten ja lainasaamisten tileistäpoistot	3 186 260,47	6 889 909,50	-3 703 649,03
Muut rahoituskulut	19,08	33,73	-14,65
Rahoituskulut yhteensä	269 142 369,48	299 361 003,62	-30 218 634,14
Netto	20 490 676,57	29 540 159,89	-9 049 483,32

Liite 9: Talousarviotaloudesta annetut lainat

Sektori	Lainapääoma 31.12.2015*)	Lisäys 2015*)	Vähennys 2015 *)	Lainapääoma 31.12.2014*)	Pääomamuutos 2015-2014 *)
Yritykset ja asuntoyhteisöt	12 485 446,70	0,00	328 401,90	12 816 035,97	-330 589,27
Yritykset	12 485 446,70	0,00	328 401,90	12 813 848,60	-328 401,90
- Yksityiset yritykset	5 388 498,61	0,00	33 637,59	5 422 136,20	-33 637,59
- Julkiset yritykset	7 096 948,09	0,00	294 764,31	7 391 712,40	-294 764,31
Asuntoyhteisöt		0,00	0,00		0,00
Rahoitus- ja vakuutuslaitokset	4 021 302 379,64	540 424 980,96	634 969 171,01	4 115 846 569,69	-94 544 190,05
Rahalaitokset		0,00	0,00		0,00
Muut rahoituslaitokset	4 021 302 379,64	540 424 980,96	634 969 171,01	4 115 846 569,69	-94 544 190,05
Rahoituksen ja vakuutuksen välitystä avustavat laitokset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Vakuutuslaitokset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Julkisyhteisöt	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Paikallishallinto	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Sosiaaliturvarahastot	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Kotitaloudet	0,00	0,00	2 187,37	2 187,37	-2 187,37
Työnantaja- ja muut elinkeinonharjoittajien kotitaloudet	0,00	0,00	2 187,37	2 187,37	-2 187,37
- Maatilatalouden harjoittajien kotitaloudet	0,00	0,00	2 187,37	2 187,37	-2 187,37
- Muut elinkeinonharjoittajien kotitaloudet	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Palkansaajakotitaloudet	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Omaisuuksien ja tulonsiirtojen saajakotitaloudet	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Laitoskotitaloudet	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Valtionkirkot	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Muut voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Ulkomaat	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Euroopan unioni	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Muut maat ja kansainväliset järjestöt	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Yhteensä	4 033 787 826,34	540 424 980,96	635 299 760,28	4 128 662 605,66	-94 874 779,32

*) Muutos vuoden 2014 esittämistapaan; tiedot ilmoitettu Tilastokeskuksen käyttämän sektoriluokituksen mukaan.

Liite 10: Arvopaperit ja oman pääoman ehtoiset sijoitukset

Käyttö- ja rahoitusomaisuusarvopaperit

	Kappale määrä	Markkina-arvo	31.12.2015	Omistusosuus %	Myyntioikeuksien alaraja %	Saadut osingot	31.12.2014	
			Kirjanpitoarvo				Markkina-arvo	Kirjanpitoarvo
Julkisesti noteeraamattomat osakkeet ja osuudet	42800		1 272 159 802,02	0,0	0,0	0,00	790 340 751,48	
Baltic Connector Oy	250		2 500,00					
Finpro Oy	100		2 500,00					
Finnvera Oyj	11565		840 940,00	100,0			840 939,63	
Finnvera Oyj			4 602 768,00				4 602 768,21	
Finnvera Oyj			210 236 346,00				210 236 346,08	
Finnvera Oyj			8 310 539,00				8 310 538,82	
Finnvera Oyj			16 500 000,00				16 500 000,00	
Suomen Teollisuussijoitus Oy	2710		227 847 660,00	100,0			227 847 658,74	
Suomen Teollisuussijoitus Oy	500		42 000 000,00				42 000 000,00	
Suomen Teollisuussijoitus Oy	15000		150 000 000,00				150 000 000,00	
Suomen Teollisuussijoitus Oy	2000		20 000 000,00				20 000 000,00	
Suomen Teollisuussijoitus Oy	3000		30 000 000,00				30 000 000,00	
Suomen Teollisuussijoitus Oy	3000		30 000 000,00				30 000 000,00	
Suomen Teollisuussijoitus Oy	5000		50 000 000,00				50 000 000,00	
Suomen Teollisuussijoitus Oy	10500		105 000 000,00					
Teknologian tutkimuskeskus VTT Oy	25		2 500,00				2 500,00	
Teknologian tutkimuskeskus VTT Oy	799975		79 997 500,00					
Teknologian tutkimuskeskus VTT Oy			87 716 549,02					
Terrafame Oy	100		100 000,00					
Terrafame Oy	1750		1 750 000,00					
Terrafame Oy	207250		207 250 000,00					
Huoneisto- ja kiinteistöosakkeet	1		54 997,00	0,0	0,0	0,00	54 997,00	
As Oy Porttikuja 3 ja 5	1		54 997,00				54 997,00	
Osakkeet ja osuudet yhteensä			1 272 214 799,02	0,0	0,0	0,00	790 395 748,48	

Muut oman pääoman ehtoiset sijoitukset

	Kirjanpitoarvo 31.12.2015	Kirjanpitoarvo 31.12.2014
--	------------------------------	------------------------------

Muut oman pääoman ehtoiset sijoitukset

Finnvera Oyj	88 088 631,71	86 138 820,91
Yhteensä	88 088 631,71	86 138 820,91

Liite 11: Taseen rahoituserät ja velat

31.12.2015	Vaihtuvakorkoiset			Kiinteäkorkoiset			Yhteensä
	Alle	1 - 5	Yli	Alle	1 - 5	Yli	
	1 vuosi	vuotta	5 vuotta	1 vuosi	vuotta	5 vuotta	
Vastaavien rahoituserät							
Annetut euromääräiset velkakirjalainat	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Euromääräisten joukkovelkakirjalainojen ostot	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Muut pitkäaikaiset euromääräiset sijoitukset	0,00	0,00	0,00	50 015 120,09	0,00	43 470 645,35	93 485 765,44
Euromääräiset lainasaamiset	358 405 978,47	1 341 902 443,80	851 466 362,83	238 376 444,75	850 099 985,17	388 139 477,59	4 028 390 692,61
Muut euromääräiset sijoitukset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Muut valuuttamääräiset sijoitukset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Muut lyhytaikaiset euromääräiset sijoitukset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Rahat, pankkisaamiset ja muut rahoitusvarat	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Yhteensä	358 405 978,47	1 341 902 443,80	851 466 362,83	288 391 564,84	850 099 985,17	431 610 122,94	4 121 876 458,05

31.12.2015	Vaihtuvakorkoiset			Kiinteäkorkoiset			Yhteensä
	Alle	1 - 5	Yli	Alle	1 - 5	Yli	
	1 vuosi	vuotta	5 vuotta	1 vuosi	vuotta	5 vuotta	
Vastattavien rahoituserät							
Otetut euromääräiset lainat	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Otetut valuuttamääräiset lainat	0,00	310 202 879,43	147 136 287,27	0,00	733 793 612,21	286 536 477,93	1 477 669 256,84
Lainat talousarvion ulkopuolella olevilta valtion rahastoilta	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Muut pitkäaikaiset velat	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Seuraavana tilikautena maksettavat lyhennykset	78 536 785,27	0,00	0,00	209 299 851,51	0,00	0,00	287 836 636,78
Lyhytaikaiset euromääräiset lainat	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Lyhytaikaiset valuuttamääräiset lainat	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Valtion hoitoon jätetyt vieraat varat	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Yhteensä	78 536 785,27	310 202 879,43	147 136 287,27	209 299 851,51	733 793 612,21	286 536 477,93	1 765 505 893,62

Liite 12: Valtiontakaukset ja -takuut sekä muut monivuotiset vastuut

Voimassa olevat takaukset ja niiden käytettävissä oleva enimmäismäärä

Sektori	Voimassa 31.12.2015	Voimassa 31.12.2014	Voimassa Muutos	Käytettävissä enimmäismäärä 31.12.2015
Rahoitus- ja vakuutuslaitokset Finnvera Oyj	2 427 503 639	2 498 117 712	-70 614 073	2 427 503 639
Laki valtion erityisrahastoyhtiön luotto-, takaus- ja pääomasijoitustoiminnasta (445/1998), luottojen ja takausten pääoma ¹⁾	2 245 707 314	2 338 680 550	-92 973 236	2 245 707 314
Laki valtion alustakauksista (573/1972), alustakausluottojen ja suojautumisjärjestelyjen määrä ¹⁻²⁾ Laki valtioneuvoston asetuksista (444/1998)	122 113 389	91 998 910	30 114 478	122 113 389
Laki ympäristönsuojelu- ja energiainvestointeihin myönnettävistä valtiontakauksista (609/1973), takausluottojen pääoma ¹⁻²⁾ Laki valtioneuvoston asetuksista (444/1998)	59 682 936	67 438 251	-7 755 315	59 682 936
Takaukset yhteensä	2 427 503 639	2 498 117 712	-70 614 073	2 427 503 639

Voimassa olevat takuut ja niiden käytettävissä oleva enimmäismäärä

Sektori	Voimassa 31.12.2015	Voimassa 31.12.2014	Voimassa Muutos	Käytettävissä enimmäismäärä 31.12.2015
Rahoitus- ja vakuutuslaitokset Finnvera Oyj	17 254 263 697	12 440 995 435	4 813 268 262	17 254 263 697
Laki valtion vientitakuista (422/2001) Vientitakuiden ja suojautumisjärjestelyjen yhteenlaskettu vastuu ¹⁻³⁾ Laki valtioneuvoston asetuksista (444/1998)	17 254 263 697	12 440 995 435	4 813 268 262	17 254 263 697
Takuut yhteensä	17 254 263 697	12 440 995 435	4 813 268 262	17 254 263 697
Takaukset ja takuut yhteensä ⁴⁾	19 681 767 337	14 939 113 147	4 742 654 190	19 681 767 337

1) Finnveran yhtiölaissa (443/1998) säädetään kotimaan sekä vientitakuu- ja erityistakaustoiminnan erillisyydestä.

Kotimaan toiminnan tappiot katetaan kotimaan toiminnan rahastosta ja vientitakuu- ja erityistakaustoiminnan tappiot vientitakuu- ja erityistakaustoiminnan rahastosta. Valtio vastaa Finnveran myöntämistä laissa valtion erityisrahoitusyhtiön luotto-, takaus- ja pääomasijoitustoiminnasta (445/1998) tarkoitetuista takauksista. Mikäli Finnvera Oyj:n vientitakuu- ja erityistakaustoiminnan rahaston varat eivät riitä toiminnasta aiheutuvien tappioiden kattamiseen, tappiot katetaan valtioneuvoston varoista, joita täydennetään tarvittaessa valtion budjettiin otettavalla määrärahalta. Laki valtioneuvoston rahastosta (444/1998)

2) Sisältää voimassa olevat vastuut ja tarjousvastuut. Eri takuiden keskinäiset päällekkäisvastuut on eliminoitu.

3) Laki valtion vientitakuista (422/2001). Vientitakuiden ja suojautumisjärjestelyjen yhteenlaskettu vastuu saa olla enintään 17 mrd. euroa. Lain mukainen vastuu lasketaan seuraavasti: katteenmukainen nettovastuu, voimassaoleva vastuu ja puolet tarjousvastuusta, pääoma, vientitakuun myöntämispäivän Euroopan keskuspankin valuutalle ilmoittama valuuttakurssi. Tämän perusteella lasketut voimassa olevat takuut olivat 14 236 371 720 euroa per 31.12.2015.

4) Esittämistapa on muuttunut vuoden 2014 tilinpäätöksestä (13 072 639 514 euroa) lakien 445/1998 ja 422/2001 mukaisen vastuiden osalta.

Valuutta	Vasta-arvo	Jakauma	Tilinpäätöspäivän valuuttakurssi
	€	%	€
Euro	10 362 163 809	53 %	
Yhdysvaltojen dollari	8 645 922 587	44 %	1,0887
Muut	673 680 941	3 %	
Yhteensä	19 681 767 337	100 %	

Liite12.2: Muut monivuotiset vastuut

Valtion talousarvion yksityiskohtaisten perustelujen yleisten määräysten kohdan Toimintamenomäärärahat perusteella tehdyt tavanomaiset sopimukset ja sitoumukset

€	Talousarvio- menot 2015	Määräraha- tarve 2016	Määräraha- tarve 2017	Määräraha- tarve 2018	Määräraha- tarve myöhemmin	Määräraha- tarve yhteensä
Tavanomaiset sopimukset ja sitoumukset yhteensä	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00

Muulla kuin valtion talousarvion yksityiskohtaisten perustelujen yleisten määräysten kohdan Toimintamenomäärärahat perusteella tehdyt sopimukset ja sitoumukset

€	Talousarvio- menot 2015	Määräraha- tarve 2016	Määräraha- tarve 2017	Määräraha- tarve 2018	Määräraha- tarve myöhemmin	Määräraha- tarve yhteensä
Teknologian tutkimuskeskus VTT Oy 1)	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Muut sopimukset ja sitoumukset yhteensä	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00

Muut monivuotiset vastuut yhteensä 0,00 0,00 0,00 0,00 0,00 0,00

Ydinvastuulain 18 §:n (4884/1972, sellaisena kuin se on laissa 581/2011) mukaan Suomessa sijaitsevan ydinlaitoksen haltijan tämän lain mukainen vastuu samasta ydintapahtumasta johtuneista, Suomessa syntyneistä ydinvahingoista on rajoittamaton. Suomessa sijaitsevan ydinlaitoksen haltijan tämän lain mukaisen vastuun enimmäismäärä samasta ydintapahtumasta johtuneista, muualla kuin Suomessa syntyneistä ydinvahingoista on 600 miljoonaa erityisnosto-oikeutta. Laitoksenhaltijan on otettava vastuiden kattamiseksi ydinvastuuvakuutus 600 miljoonan erityisnosto-oikeuden määrään saakka. Valtioneuvostolla on oikeus laitoksenhaltijan hakemuksesta päättää, ottaen huomioon laitoksen koko tai laatu taikka kuljetuksen laajuus, että vastuun enimmäismäärä on alempi kuin 600 miljoonaa erityisnosto-oikeutta, mutta kuitenkin vähintään viisi miljoonaa erityisnosto-oikeutta. Ydinaineen kuljetuksen aikana sattuneesta ydintapahtumasta on laitoksenhaltija vastuussa tämän lain mukaan muiden vahinkojen kuin kuljetusvälineeseen kohdistuneen vahingon osalta vähintään viiden miljoonan erityisnosto-oikeuden määrään saakka. Korvausmäärälle tuleva korko ja oikeudenkäyntikulujen korvaus eivät sisälly vastuumääriin. (L:lla 581/2011 muutettu 18 § on väliaikaisesti voimassa 1.1.2012 lukien, kunnes L 493/2005 tulee asetuksella voimaan.)

Ydinvastuulain 29 §:n mukaan jos se, jolla on oikeus saada vahingonkorvausta tämän lain tai muun sopimusvaltion vastaavan lainsäädännön nojalla Suomessa olevan ydinlaitoksen haltijalta, näyttää, ettei hän ole voinut saada tätä korvausta ydinlaitoksen haltijan kanssa vakuutus sopimuksen tehneeltä vakuutuskeskustajalta, maksetaan korvaus valtion varoista. Valtion 1 momentin mukainen korvausvelvollisuus ei ylitä sitä vastuumäärää, joka on laitoksenhaltijaan nähden voimassa 18 §:n 1 momentin mukaisesti.

Lisäksi Suomi on sopijapuolena Brysselin lisäyleissopimuksessa, jonka voimassa olevan version mukaan sopimusmaat korvaavat tiettyjen edellytysten täytyessä yhteisvastuullisesti myös muissa sopimusmaissa syntyneitä ydinvahinkoja (ns. kolmannen vaiheen vastuumäärä) 125 miljoonan SDR:n verran. Kunkin maan osuus lasketaan erityisten sopimuksessa määrättyjen jakoperusteiden mukaan. Jakoperusteita ovat bruttokansantuote ja asennettu ydinvoimateho. Suomen osuus tässä tarkoitettua korvausmäärästä on OECD:n viime vuosina tekemien laskelmien mukaan ollut hieman alle 2 prosenttia. Suomen osuus riskistä on arvioitu noin 2,5 miljoonan euron suuruusluokkaan per sopimusmaassa tapahtunut ydinvahinko.

1) Teknologian tutkimuskeskus VTT:n (503) ja Mittatekniikan keskuksen(514) toiminta valtion kirjanpitoyksikköinä lakkasi 31.12.2014 ja niiden toiminta siirtyi pääosin Teknologian tutkimuskeskus VTT Oy:lle. Ilmoitetut euromäärät sisältävät myös vuoden 2015 aikana VTT Oy:ssä tehdyt sopimukset ja sitoumukset. 31.12.2014 VTT:llä oli monivuotisia vastuita yhteensä 193 611 357 euroa ja MIKES:illä 10 218 757 euroa eli yhteensä 203, 8 miljoonaa euroa. VTT Oy:n ilmoituksen mukaan toissijaisia velvoitteita per 31.12.2015 valtiolle ei ole syntynyt eikä ole tiedossa.

Liite 13. Taseeseen sisältyvät rahastoidut varat

Työ- ja elinkeinoministeriöllä ei ole liitteen mukaista esitettävää.

Liite 14: Taseeseen sisällyttömät rahastoidut varat

Nimi	Taseen loppu- summa tai varojen määrä 31.12.2015	Taseen loppu- summa tai varojen määrä 31.12.2014	Muutos 2015-2014	Organisaation toiminta-alue tai varojen käyttötarkoitus
Huoltovarmuusrahasto	1 607 622 259,84	1 744 439 781,66	-136 817 521,82	Huoltovarmuuden turvaamisesta annetun lain (1390/1992, 1 §) tarkoituksena on poikkeusolojen ja niihin verrattavissa olevien vakavien häiriöiden varalta turvata väestön toimeentulon, maan talouselämän ja maanpuolustuksen kannalta välttämättömät taloudelliset toiminnot ja niihin liittyvät tekniset järjestelmät. (huoltovarmuus)
Valtiontakuurahasto	691 410 984,02	685 184 328,15	6 226 655,87	Laki valtiontakuurahastosta (444/1998) tarkoituksena on turvata Finnveran antamien vientitakuiden, takausten ja muiden rahastolain 4 § tarkoitettujen sitomusten täyttäminen. Rahaston varoista hoidetaan myös entisen Valtiontakukeskuksen ja sitä edeltäneiden vientitakuulaitoksen ja Valtiontakauslaitoksen antamat takuut, takaukset ja muut vastuusitomukset.
Valtion ydinjätehuoltora- hasto	2 454 144 132,53	2 387 136 951,82	67 007 180,71	Ydinenergialain (990/87) ja sen nojalla annetulla asetuksella valtion ydinjätehuoltora- hastosta (162/88) tarkoituksena toteuttaa osaltaan varautumista ydinjätehuollon kustannuksiin, sekä ydinenergialain 53a ydinturvallisuustutkimuksen rahoittamiseen ja ydinenergialain 53b ydinjätetutkimuksen rahoittamiseen.

Liite 15: Velan muutokset

	31.12.2015	31.12.2014	Muutos 2015-2014
Otetut euromääräiset lainat	0,00	0,00	0,00
Lainat valtion eläkerahastolta	0,00	0,00	0,00
Lainat valtion ydinjätehuoltorahastolta	0,00	0,00	0,00
Otetut valuuttamääräiset lainat	1 477 669 256,83	1 641 683 263,10	-164 014 006,27
Muu pitkäaikainen velka	0,00	0,00	0,00
Seuraavana tilikautena maksettavat lyhennykset	287 836 636,78	267 362 125,01	20 474 511,77
Seuraavana tilikautena maksettavat lyhennykset rahastoilta otetuista lainoista	0,00	0,00	0,00
Lyhytaikaiset lainat	0,00	0,00	0,00
Yhteensä	1 765 505 893,61	1 909 045 388,11	-143 539 494,50

Liite 16: Velan maturiteettijakauma ja duraatio

Maturiteettijakauma (velan jakauma jäljellä olevan juoksuajan mukaan)

Velkojen juoksu-aika	2015			2014		
	Kirjanpitoarvo	%	Käypä arvo	Kirjanpitoarvo	%	Käypä arvo
0 - 1 vuotta	287 836 636,78	16 %	332 584 223,41	267 362 125,01	14 %	314 185 154,71
1 - 2 vuotta	273 834 990,54	16 %	308 873 684,42	265 911 043,23	14 %	305 615 395,15
2 - 3 vuotta	255 889 082,60	14 %	280 312 478,48	253 355 576,41	13 %	285 078 179,39
3 - 4 vuotta	259 833 344,25	15 %	271 944 208,51	237 263 236,43	12 %	257 471 911,76
4 - 5 vuotta	254 439 074,24	14 %	253 534 201,89	240 800 109,55	13 %	247 887 700,29
Yli 5 vuotta	433 672 765,20	25 %	401 432 559,84	644 353 297,50	34 %	596 138 133,62
Velat yhteensä	1 765 505 893,61	100 %	1 848 681 356,55	1 909 045 388,13	100 %	2 006 376 474,92

Velan duraatio (velan markkina-arvolla painotettu kassavirtojen keskimääräinen maksuhetki)

Vuosi	Duraatio
31.12.2009	5,67
31.12.2010	4,57
31.12.2011	2,46
31.12.2012	1,90
31.12.2013	1,58
31.12.2014	2,50
31.12.2015	2,29

Käypä arvo on sarjaobligatiolainojen osalta markkinahinta. Muiden lainojen osalta käypä arvo on laskettu markkinakoroista johdettuja korkoja käyttäen.

Liite 17: Oikeiden ja riittävien tietojen antamiseksi tarvittavat muut täydentävät tiedot

Teknologian tutkimuskeskus VTT Oy on valtion omistuksessa ja hallinnassa oleva osakeyhtiö. Yhtiö kuuluu työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalaan ja ministeriö vastaa yhtiön omistajaohjauksesta. 19. syyskuuta 2014 annettiin laki Teknologian tutkimuskeskus VTT:n (VTT) ja Mittatekniikan keskuksen (MIKES) muuttamisesta osakeyhtiöksi (762/2014), jonka perusteella valtioneuvosto oikeutettiin luovuttamaan Teknologian tutkimuskeskus VTT:n ja Mittatekniikan keskuksen hallinnassa oleva omaisuus, immateriaaliset oikeudet ja liiketoiminta Teknologian tutkimuskeskus VTT Oy:lle. Luovutusvaltuus ei koskenut Mittatekniikan keskuksen akkreditointiyksikköä ja sen toimintaan liittyvää omaisuutta, immateriaalisia oikeuksia eikä liiketoimintaa, jotka siirtyivät osaksi Turvallisuus- ja kemikaalivirastoa (1261/2010).

VTT ja MIKES valtion virastoina lakkasivat 31.12.2014. Työ- ja elinkeinoministeriön kirjanpitoon siirtyivät vuoden 2015 alusta niiden taseiden ja 6 -alkuisen talousarviotilin alkusaldot sekä toimintamenomäärärahat. VTT:n ja MIKES:n omaisuus, velat ja toiminta sekä niihin liittyvät sopimukset ja sitoumukset siirrettiin osakeyhtiölle. Valtion omaisuuden luovutus yhtiölle tapahtui apporttina. Apporttiomaisuuden lisäksi valtio sijoitti pääomaa yhtiöön vuoden 2015 ensimmäisessä lisätalousarviossa momentilla 32.01.88 osoitetun määrärahan 42 000 000 euroa. Määrärahaa käytettiin yhtiön oman pääoman korottamiseen yhtiölle luovutettavien saatavien ja velkojen erotusta (nettosaatava) vastaavalla määrällä. Yhtiölle luovutettavien myyntisaamisten ja ostovelkojen sekä muiden vastaavien saamis- ja velkaerien nettomäärän arviointiin olevan vuoden 2014 tilinpäätöksessä 42 000 000 euroa, mutta vuoden 2014 tilinpäätösten perusteella toteutunut nettomäärä olikin 46 475 183,81 euroa. Lopullista apporttikirjausta varten tarvittava määräraha 4 475 183,81 euroa esitetään otettavaksi vuoden 2016 talousarvioon. Teknologian tutkimuskeskus VTT Oy:n osakepääoman ja muun oman pääoman maksamiseen on käytetty myös vuoden 2014 ensimmäisessä lisätalousarviossa momentille 32.01.87. (Osakehankinnat) myönnetty määräraha 80 000 000 euroa.

Kuluttajatutkimuskeskuksen toiminta siirrettiin Helsingin yliopistolle vuoden 2015 alusta (laki 990/2014, voimaan 1.1.2015). Toiminnan siirtäminen perustuu valtioneuvoston periaatepäätökseen valtion tutkimuslaitosten ja tutkimusrahoituksen kokonaisuudistukseksi. Työ- ja elinkeinoministeriön kirjanpitoon siirtyivät vuoden 2015 alusta Kuluttajatutkimuskeskuksen taseiden ja 6 -alkuisen talousarviotilin alkusaldot sekä Kuluttajatutkimuskeskuksen toimintamenomääräraha. Ministeriö maksoi Helsingin yliopistolle Kuluttajatutkimuskeskuksen lomapalkkavelan ja vastaavasti ministeriön kirjanpidossa oleva taseen saatava- ja velkasaldon erotus laskutettiin Helsingin yliopistolta, joka suoritti maksun 28.1.2016. Opetus- ja kulttuuriministeriö myönsi rahoitusta Kuluttajatutkimuskeskuksen toiminnan turvaamiseksi 941.000,00 euroa (IV LTA) ja työ- ja elinkeinoministeriö peruutti kirjanpidossaan jäljellä jääneen Kuluttajatutkimuskeskuksen toimintamenomäärärahan 605.938,29 euroa.

28. marraskuuta 2014 annettiin laki Matkailun edistämiskeskuksen toiminnan siirtämisestä Finpro ry:lle (989/2014). Finpro ry vastaa 1.1.2015 lukien velka-, vuokra-, palvelu-, hankinta- ja toimitussopimuksista sekä muista vastaavista sitoumuksista, joihin Matkailun edistämiskeskus toimintansa aikana oli sitoutunut ja jotka koskivat yhdistykselle luovutettua omaisuutta ja toimintaa. Työ- ja elinkeinoministeriön kirjanpitoon siirtyivät vuoden 2015 alusta Matkailun edistämiskeskuksen taseiden ja 6 -alkuisen talousarviotilin alkusaldot sekä toimintamenomääräraha.

Momentille 32.20.47 Finnvera Oyj:n korkotuet ja tappiokorvaukset myönnettyä määrärahaa saa käyttää korkotukiin, joita valtion erityisrahoitusyhtiön luotto-, takaustoinnasta annetun lain ja sen nojalla annetun valtioneuvoston sitoumuksen mukaan valtio maksaa yhtiölle korkotukea, joka voi olla alueellista korkotukea tai erityiskorkotukea. Alueellisen korkotuen piiriin kuuluvien lainojen ja elinkeinopoliittisin perustein tuettavien tukiohjelmien mukaisia erityiskorkotukia maksettiin Finnvera Oyj:n 31.12.2013 asti myöntämille lainoille.

Vuodesta 2014 alkaen vuoden 2013 loppuun asti syntyneen momentin korkotukivaltuuden käytöstä ei enää aiheudu määrärahatarpeita, koska työ- ja elinkeinoministeriö on päättänyt hyväksyä menettelyn, jonka mukaan Finnvera Oyj kuittaa maksamansa alueellisen korkotuen ja erityiskorkotuen taseessaan olevasta valtiolta aikaisemmin saadusta korkotukiennakosta. Korkotukiennakon määrä oli Finnvera Oyj:n taseessa 31.12.2013 yhteensä 16 827 102,97 euroa ja nyt 31.12.2015 yhteensä 9 091 023,31 euroa. Vuonna 2015 ministeriön hyväksymiä kuittauksia toteutui yhteensä 3 122 482,17 euroa ja 4 613 597,49 euroa vuonna 2014.

Terrafame Oy rekisteröitiin kaupparekisteriin 9.2.2015 ja yhtiön oma pääoma oli tuolloin 100 000 euroa. Työ- ja elinkeinoministeriö oikeutettiin valtion puolesta merkitsemään Terrafame Oy- nimisen osakeyhtiön osakkeita ja korottamaan Terrafame Oy:n omaa pääomaa 112 000 000 eurolla vuoden 2015 toisen lisätalousarvion mukaisesti. Aiemmin Terrafame Oy:n pääomittamiseen on osoitettu 97 000 000 euroa. Terrafame Oy toiminimi muutettiin 11.8.2015 pidetyssä yhtiökokouksessa Terrafame Group Oy:ksi.

Valtioneuvoston kanslian hallinnassa olleet ja Suomen valtion omistamat Baltic Connector Oy:n osakkeet arvoltaan 2 500 euroa siirtyivät työ- ja elinkeinoministeriön hallintaan 1.11.2015 alkaen.

Valtioneuvoston yleisistunto päätti 1.10.2015 valtuuttaa työ- ja elinkeinoministeriön merkitsemään valtion puolesta ja maksamaan kaikki perustettavan Finpro Oy:n osakkeet. Valtioneuvoston kanslia myönsi 2 500 euron käyttö- ja kirjausoikeuden työ- ja elinkeinoministeriölle momentille 4.13.23.10.88 (Osakehankinnat) käytettäväksi uuden valtionyhtiön Finpro Oy:n perustamiseen ja osakkeiden merkitsemiseen.

4 ALLEKIRJOITUKSET

Tilinpäätös on hyväksytty Helsingissä 29.2.2016.

Olli Rehn
Elinkeinoministeri

Jari Lindström
Oikeus- ja työministeri

Jari Gustafsson
Kansliapäällikkö

Tilinpäätös vuodelta 2015

Verkkajulkaisu
ISSN 1797-3562
ISBN 978-952-327-087-9

TYÖ- JA ELINKEINOMINISTERIÖ
ARBETS- OCH NÄRINGSMINISTERIET
MINISTRY OF EMPLOYMENT AND THE ECONOMY